

Univerza v Ljubljani  
Fakulteta za socialno delo

Sara Ficijan

**Prostočasne aktivnosti za ljudi z ovirami v občini Ptuj**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani  
Fakulteta za socialno delo

Sara Ficijan

**Prostočasne aktivnosti za ljudi z ovirami v občini Ptuj**

Magistrsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2024

## ***Zahvala***

*Iskreno se zahvaljujem mentorju, doc. dr. Sreču Dragošu za izkazano podporo, odzivnost in smernice pri pisanju magistrskega dela.*

*Iskrena hvala tudi vsem sodelujočim in društvu Sonček za izkazano podporo.*

*Mami in ati, hvala vama za vso podporo, ki sta mi jo izkazala tekom študija, da lahko še naprej dosegam zastavljene cilje.*

*Najlepša hvala tudi fantu in najboljšim prijateljicam, ki so mi stale ob strani, da je bilo premagovanje ovir nekoliko lažje.*

*Najboljši od časov so časi svobodni,  
najlepši pa čas, ki porabiš ga zase.  
Lahko ga po svoje deliš in sestaviš,  
lahko le skomigneš pa rečeš »ne-da-se«.*

*Zato si želimo več prostega časa,  
več časa za sanje, za ždenje, cartanje,  
za urice, polne prijetne bližine  
in tihe trenutke za samost in branje.*

*Feri Lainšček*

## **Prostočasne aktivnosti za ljudi z ovirami v občini Ptuj**

### **Povzetek magistrskega dela**

Ljudje z oviro še vedno sodijo med manjšine, na katere se mnogokrat pozabi, pa čeprav jih ni tako malo. Tako kot vsi ostali tudi oni radi preživljajo svoj prosti čas, kolikor se da produktivno in na zabaven način, mogoče se pri tem tudi česa naučijo. S to magistrsko nalogo sem se želela poglobiti v temo, ki je mnogim samoumevna. Ljudje vidimo svoj prosti čas kot samoumeven, prav tako se niti ne zavedamo oziroma ne razmišljamo o tem, da se mogoče zaradi neprilagojenosti nekaterih aktivnosti teh ne bi mogli udeležiti. Neprilagojenost je po mojem mnenju lahko vidna tudi na področju premajhne izobraženosti samih izvajalcev aktivnosti. Vseeno pa to ostaja tema, o kateri ni veliko zapisanega, o tem bi se morali ljudje veliko pogovarjati, saj nam prostočasne aktivnosti dejansko omogočajo, da se lahko odklopimo od sveta, se regeneriramo in izstopimo iz neke monotonosti vsakdana. Kot sem lahko ugotovila skozi izvajanje magistrske naloge, so ljudje z ovirami v občini Ptuj v veliki meri zadovoljni z možnostjo preživljanja prostega časa, vendar je potrebno na tem področju še veliko narediti. Prav tako sem lahko opazila, da je spekter prostočasnih aktivnosti kar velik, ampak ljudje z ovirami še vedno niso vključeni v vse aktivnosti, ki jim dejansko pripadajo in ki jih ima marsikdo za samoumevne. Želim, da magistrska naloga služi osebam z oviro, da podajo svoj glas in povedo svoje mnenje, da mogoče skozi prebiranje magistrske naloge dobijo tudi ideje, kako bi sami radi preživljali prosti čas. Na drugi strani pa želim, da raziskava služi občini Ptuj in tudi izvajalcem prostočasnih aktivnosti, da dobijo vpogled v obravnavno tematiko, da se je pričnejo zavedati in dobijo nekaj smernic ter idej, kako bi lahko te težave v prihodnosti reševali oziroma preprečevali.

**Ključne besede:** ljudje z ovirami, prostočasne aktivnosti, pravice, vključenost, prilagojenost

## **Leisure activities for people with disabilities in the municipality of Ptuj**

### **Master's Thesis Abstract**

People with disabilities are still among the minorities that are often forgotten, even though they are not that few. Like everyone else, they also like to spend their free time as productively and in a fun way as possible, and maybe even learn something in the process. With this master's thesis, I wanted to contribute to addressing a topic that is self-evident for many. People take their free time for granted, and we don't even realize or think about the fact that we might not be able to participate in certain activities due to our incompatibility. In my opinion, maladjustment can also be seen in the area of insufficient education of the activity providers themselves. Nevertheless, this remains a topic about which not much has been written, but also a topic that people could talk about a lot, because leisure activities actually allow us to disconnect from the world, to regenerate and to get out of the monotony of everyday life. As I was able to find out during the implementation of my master's thesis, people with disabilities in the municipality of Ptuj are largely satisfied with the possibility of spending their free time, but a lot still needs to be done in this area. I was also able to notice that the spectrum of leisure activities is quite large, but still people with disabilities are not included in all the activities that actually belong to them and that many people take for granted. I want the master's thesis to serve both people with a disability, to give their voice, to express their opinion, and perhaps through reading the master's thesis to get some sort of idea of how they would like to spend their free time. On the other hand, I want the research to serve the municipality of Ptuj as well as the providers of leisure activities, to gain insight into this topic, to become aware of it, and to get some guidelines and ideas on how these problems could be solved or prevented in the future.

**Key words:** people with disabilities, leisure activities, rights, inclusion, adaptation

## Vsebina

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>1. PREGLED PROBLEMATIKE</b>                                           | 1  |
| 1.1. OPREDELITEV POJMOV                                                  | 1  |
| 1.1.1. LJUDJE Z OVIRO                                                    | 1  |
| 1.1.2. RAZNOLIKE OVIRANOSTI                                              | 4  |
| 1.2. ZAKONODAJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE LJUDI Z OVIRO                       | 5  |
| 1.2.1. PRAVICE IN ZAKONI, KI SE DOTIKAJO PROSTEGA ČASA                   | 7  |
| 1.2.2. KRŠENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC LJUDI Z OVIRO                           | 9  |
| 1.3. PROSTOČASNE AKTIVNOSTI                                              | 10 |
| 1.3.1. DEFINICIJA IN POMEN PROSTEGA ČASA                                 | 10 |
| 1.3.2. DEJAVNIKI IN FUNKCIJE PROSTEGA ČASA                               | 13 |
| 1.3.3. ŠPORT                                                             | 15 |
| 1.4. NEODVISNO ŽIVLJENJE                                                 | 17 |
| 1.4.1. OSEBNA ASISTENCA                                                  | 21 |
| 1.5. DRUŠTVA ZA LJUDI Z OVIRAMI NA PTUJU                                 | 24 |
| 1.5.1. MEDOBČINSKO DRUŠTVO PTUJ                                          | 24 |
| 1.5.2. DRUŠTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH                                     | 25 |
| 1.5.3. DRUŠTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH PODRAVJE MARIBOR –<br>PODRUŽNICA PTUJ | 26 |
| 1.5.4. DRUŠTVO SOŽITJE PTUJ                                              | 27 |
| 1.5.5. SONČEK – ZVEZA DRUŠTEV ZA CEREBRALNO PARALIZO<br>SLOVENIJE        | 28 |
| 1.5.6. OSNOVNA ŠOLA DR. LJUDEVITA PIVKA                                  | 29 |
| <b>2. FORMULACIJA PROBLEMA</b>                                           | 30 |
| <b>3. METODOLOGIJA</b>                                                   | 32 |
| 3.1. VRSTA RAZISKAVE                                                     | 32 |
| 3.2. MERSKI INSTRUMENT                                                   | 32 |
| 3.3. POPULACIJA IN VZOREC                                                | 33 |
| 3.4. ZBIRANJE PODATKOV                                                   | 33 |
| 3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV                                        | 33 |
| <b>4. REZULTATI</b>                                                      | 35 |
| 4.1. POMEN PROSTEGA ČASA                                                 | 35 |
| 4.2. VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI                                | 36 |
| 4.3. PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI                               | 38 |
| 4.4. ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ                                 | 41 |
| 4.5. RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ                    | 44 |

|                                             |           |
|---------------------------------------------|-----------|
| <b>5. RAZPRAVA .....</b>                    | <b>47</b> |
| <b>6. POVZETEK UGOTOVITEV .....</b>         | <b>54</b> |
| <b>7. PREDLOGI .....</b>                    | <b>56</b> |
| <b>8. VIRI IN LITERATURA.....</b>           | <b>58</b> |
| <b>9. PRILOGE .....</b>                     | <b>63</b> |
| PRILOGA 9.1 : Vodilo za intervju .....      | 63        |
| PRILOGA 9.2 : Transkripti intervjujev ..... | 64        |
| PRILOGA 9.3 : Odprto kodiranje.....         | 84        |
| PRILOGA 9.4 : Osno kodiranje.....           | 137       |

# 1. PREGLED PROBLEMATIKE

## 1.1. OPREDELITEV POJMOV

V slovenskem prostoru kot tudi mnogi spodaj navedeni avtorji še vedno uporabljajo izraze, kot so invalidi, hendikepirani in funkcionalno ovirane osebe. Sama pa sem se odločila, da bom v svoji magistrski nalogi uporabila izraza kot sta oseba z oviro oziroma ljudje z oviro.

### 1.1.1. LJUDJE Z OVIRO

Oviranost je del človeka. Skoraj vsak bo na neki točki svojega življenja začasno ali trajno izkusil oviranost (WHO, 2023). V vsaki skupnosti izstopa težnja po "normalnosti". Vedno manj je težnje po izjemnosti in drugačnosti, saj se mora idealen človek čim prej vključiti v model "normalne" večine. (Klajnšček in Neuman, 1983)

Odnos do ljudi z ovirami se je v zadnjih desetletjih zelo spremenil, saj je napredoval od medicinskega pristopa k filozofiji o neodvisnem življenju. Ta pa izhaja iz dejstva, da ljudje z ovirami sami zase najboljše poznajo lastne potrebe ter zmožnosti in pogoje, ki jim omogočajo ali celo onemogočajo enakovredno življenje v družbi. (Uršič in Zupan, 1997)

Ljudje z ovirami so raznolika skupina, zato nekakšne splošne opredelitve tega pojma ni. Oviranost se namreč razlikuje glede na vrsto in stopnjo. Tako se ljudje z oviro med seboj razlikujejo glede na telesno oviranost, prizadetost čutil, umsko in psihično oviranost, lahko pa se srečujejo tudi s težavami v duševnem zdravju. Tako so lahko osebe ovirane že od rojstva ali pa je njihova oviranost nastala v kasnejših letih (v otroštvu, med izobraževanjem, zaposlitvijo, v pokoju). (Sendi in Kobal, 2010, str. 11-26)

Za največjo manjšino na svetu so nekoč veljali ravno ljudje z oviro, ki so se že od nekdaj soočali z raznimi oblikami omalovaževanja in zaničevanja. Tako so jih na primer pravni sistemi skupaj z ženskami in otroki izločali za manjvredne. Označeni so bili tudi kot neproduktivni člani družbe. (Uršič, 1997, str. 29-105)

Ljudje z ovirami so osebe, ki imajo upoštevajočo starost in socialno okolje, v katerem živijo, zaradi trajne ali celo dolgotrajne telesne ali duševne oviranosti resnejše težave pri vključevanju tako v družino kot tudi v družbo, izobraževanje in poklic ter težave pri uveljavljanju lastnih človekovih pravic. (Vertot, 2007, str. 7-9)

Odraščamo v svetu, v katerem primanjkuje mnogo vrlin, ena od teh je strpnost. Strpnost je ena izmed vrednot v življenju človeštva, ki je nenadomestljiva in odraža veličino človeškega duha. Predstavlja vrednoto, ki odpira prostor za lastno svobodo in ustvarjalnost ter odkriva lastno obogatitev, lepoto. Človečnost in ljubezen. Ljudje se tako že zelo zgodaj srečamo z drugačnostjo ter predsodki, pričakovanji ali celo zahtevami drugih. Že od prvega srečanja naprej pa začnemo lasten dolgotrajni proces zorenja in učenja. Tako se na primer mnogi srečujejo že z občutkom osamitve zaradi drugačnosti že v otroštvu, saj imajo otroci vrednostne kategorije drugačnosti zelo poenostavljene. (Rutar, 1995)

Za osebo z oviro velja nekdo, ki je pridobil status osebe z oviro po predpisih, ki so namenjeni ravno temu. Pri tej osebi so z odločbo na podlagi pristojnega organa ugotovljene trajne telesne ali duševne bolezni, zaradi česar imajo tudi manjšo možnost zaposlitve kot tudi ohranjanja zaposlitve ali celo napredovanja v zaposlitvi. (ZZRZI, 2004)

Status osebe z oviro lahko pridobi oseba, ki:

- ni pridobila statusa osebe z oviro po drugih predpisih oziroma nima z odločbo pristojnega organa ugotovljenih trajnih posledic telesne ali duševne okvare ali bolezni ter posledično iz teh razlogov bistveno manjše možnosti, da se zaposli ali ohrani zaposlitev,
- je prijavljena kot brezposelna oseba na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje,
- je dopolnila starost 15 let oziroma ni stara več, kot je po predpisih o pokojninskem in zavarovanju za ljudi z oviro pogoj za pridobitev pokojnine za najnižjo pokojninsko dobo,
- izpolnjuje merila, določena z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju oseb z oviro in
- je zaposlena in izpolnjuje pogoje prve, tretje in četrte alineje. (ZZRZI, 2004)

Z zakonodajo EU o enakosti iz leta 2000 je bilo dodeljeno oziroma poudarjeno, da je diskriminacija na podlagi rase, narodnosti, spolne usmerjenosti, vere, prepričanja, starosti ter seveda tudi invalidnosti razglašena za nezakonito. (Vertot, 2007, str. 7-9)

Integracijo ljudi z ovirami lahko danes opazimo skoraj na vsakem koraku (če smo nekoliko bolj pozornejši), pri tem pravimo, da gre za integracijo v osredje družbe. Ravno zaradi dejstva, da naj bi jo srečevali na vsakem koraku, bi se lahko nad njo nekoliko bolj zamislili. Če bi bili v svetu vsi integrirani, bi pomenilo, da svet obstaja kot nekakšna celota. Če pa svet ne obstaja kot

celota, ga moramo najprej zgraditi, kar pomeni, da se moramo vsi integrirati in ne samo nekateri. Potrebno se je boriti za enakopravno integracijo in človekove pravice, saj smo integrirani nekako vsi, vendar ne enakopravno. (Rutar, 1995)

Pri obravnavanju in sodelovanju z ljudmi z oviro se mnogi v večini oprejo na medicinski (manj priporočljiv) ali socialni model (bolj priporočljiv). Medicinski model tako problem uvršča v posameznika, medtem ko socialni model problem uvršča v družbeno polje. Razlike pa lahko opazimo v terminologiji, pogledu in načinu obravnave posameznega modela. Medicinski model tako uporablja terminologijo, kot je invalid, nemočen, bolan, normalizacija, prilagajanje, medikalizacija, zdravljenje in tako naprej, pri čemer drugi govorijo namesto osebe same. Oviranost se pri tem obravnava kot nesreča, poškodba, drugačnost, izguba, omejenost in nezmožnost. Način, kako pristopijo k reševanju problema, pa zavzema zdravljenje, rehabilitacijo, prilagoditev, terapijo, varstvo in oskrbo, pri tem je v večini mišljeno institucionalno varstvo. Medtem ko pri socialnem modelu načeloma prevladuje terminologija, kot je hendikepiran (sama veliko raje uporabim besedno zvezo oseba z oviro, saj je beseda hendikep povezana s krimsko vojno, ki je potekala med leti 1853 in 1856, kjer so vojaki, ki so bili poškodovani v vojni, beračili po ulicah, pri čemer so imeli v roki (hand) klobuk (cap), od koder torej izhaja tudi beseda handicap, ljudje, ki so jim izkazali podporo, so jim s segom roke v klobuk dali miloščino in zaradi tega bi naj hendikep prikazoval ponižujoče in sramotno ravnanje (Rutar, 1996)), samoodločanje, aktivno vključevanje, vključenost, krepitev moči, neodvisnost, odgovornost, enakopravnost, pri čemer osebo spodbujamo, da govori o svoji zgodbi, željah in potrebah. Obravnava je pri tem modelu usmerjena v družbeno polje, torej v predsodke, socialne razmere, grajene ovire, družbeno neenakost in diskriminacijo. Način reševanja problema pa zavzema izobraževanje, ozaveščanje javnosti, dostopnost, politični boj, antidiskriminacijsko zakonodajo, življenje v skupnosti, osebno asistenco ter druge podporne storitve, ki omogočajo neodvisno življenje. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

### 1.1.2. RAZNOLIKE OVIRANOSTI

DePauw in Gavron (1995) o vprašanju definicij ovire odgovarjata, da je ovira definirana kot nekakšno omejujoče stanje, ki torej obstaja pri osebi. Ko ta ovira negativno vpliva na uspešnost posameznika, se to stanje torej imenuje invalidnost.

Invalidnost je lahko prirojena ali pridobljena, torej posledica različnih bolj ali manj travmatičnih dogodkov v življenju, pri čemer pa je seveda potrebno upoštevati življenjsko obdobje, v katerem posameznik postane invalid. (Howe, 2011)

Ker pa lahko imajo ljudje različne oviranosti, so v priročniku Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji (Vertot, 2007, str. 7-9) zapisali, da poznamo osebe:

- z motnjami v duševnem zdravju,
- slepe ali slabovidne,
- gluhe ali naglušne,
- z govorno-jezikovnimi motnjami,
- gibalno ovirane,
- dolgotrajno bolne,
- s primanjkljaji na določenih področjih učenja in
- socialno ogrožene osebe.

Z zakonodajo EU o enakosti iz leta 2000 je bilo dodeljeno oziroma poudarjeno, da je diskriminacija na podlagi rase, narodnosti, spolne usmerjenosti, vere, prepričanja, starosti ter seveda tudi invalidnosti razglašena za nezakonito. (Vertot, 2007, str. 7-9)

Oviranost je tako lahko telesna ali duševna ter je lahko posledica poškodb, bolezni ali pa dednosti. Te oviranosti lahko zelo vplivajo na njihovo življenje in jim ga dodatno otežujejo. Ljudje z ovirami velikokrat občutijo različne oblike oviranosti, ki se lahko kažejo v neprilagojenosti okolja kot tudi nemoč pri doseganju lastnih pravic in vrednot. (Uršič in Zupan, 1997)

Vzroki za nastanek invalidnosti so lahko različni, na primer:

- poškodba pri delu,
- poklicna bolezen,
- bolezen,
- poškodba zunaj dela. (Invalidnost, b. d.)

Oviranost lahko razdelimo v tri kategorije:

- I. kategorija, pod to spadajo osebe, ki niso več zmožne opravljati organiziranega pridobitnega dela ali svojega poklica ter nimajo več druge delovne zmožnosti,
- II. kategorija so osebe, katerim se je delovna sposobnost za opravljanje svojega poklica zmanjšala za 50 % ali več,
- III. kategorija pa so osebe, ki niso več zmožne za delo s polnim delovnim časom, lahko pa opravljajo določeno delo s krajšim delovnim časom, in sicer za najmanj štiri ure dnevno oziroma, če je njegova delovna sposobnost za njegov poklic zmanjšana za manj kot 50 % ali pa če lahko opravljajo delo v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar ne na delovnem mestu, na katerem so zaposlene. (ZPIZ-2, 2012)

## 1.2. ZAKONODAJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE LJUDI Z OVIRO

Eden izmed največjih preskokov je bila Konvencija o pravicah invalidov, katere besedilo je razvojno naravnano in odprto do vseh skupin ljudi z ovirami ter vprašanji, ki so pomembna za njihovo življenje. Pravice ljudi z oviro lahko v konvenciji razdelimo na dve vrsti, glede na njihovo progresivnost uveljavljanja. Tako je pravica do nediskriminacije izvedljiva takoj, glede socialnih, ekonomskih in kulturnih pravic pa se vsaka država pogodbenica odloči sama v sklopu razpoložljivih virov. (Uršič, 2015)

Konvencija osebo z oviro definira kot osebo z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzornimi okvarami, ki lahko v sklopu z raznimi ovirami onemogočajo njihovo polno in učinkovito sodelovanje v družbi. (Konvencija o pravicah invalidov, 2006)

Ključna vodila konvencije so:

- spoštovanje dostojanstva in individualne avtonomije, ki tako vključuje svobodo do lastne izbire in neodvisnost oseb,
- nediskriminacijo,
- polno in učinkovito sodelovanje ter vključenost v družbo,
- spoštovanje različnosti in sprejemanje oviranosti kot dela človeške različnosti ter človeškosti,
- enakost možnosti,
- dostopnost,
- enakost med ženskami in moškimi,

- spoštovanje razvojnih sposobnosti otrok z ovirami in spoštovanje pravice otrok z ovirami do ohranjanja njihove identitete. (Uršič, 2015)

Področja (nekatera), ki se jih v drugem delu dotakne konvencija, so: enakost in nediskriminacija, ženske in otroci z ovirami, ozaveščanje, dostopnost, pravica do življenja, nevarne okoliščine in človekoljubna pomoč, enakost pred zakonom, dostop do sodnega varstva, osebna svoboda in varnost, prepoved mučenja ali krutega, nečloveškega in ponižujočega ravnanja ali kaznovanja, prepoved izkoriščanja, nasilja in zlorab, pravica do prostega gibanja in državljanstva, samostojno oziroma neodvisno življenje in vključenost v skupnost (19. člen), osebna mobilnost, pravica do svobodnega izražanja in mnenja ter dostopa do informacij, izobraževanje (24. člen), sodelovanje v kulturnem življenju, rekreaciji, prostočasnih dejavnostih in športu (30. člen) in še mnoga (Konvencija o pravicah invalidov, 2006). Za tematiko prostega časa so tako najbolj pomembni in izpostavljeni 19., 24. in 30. člen, ki govorijo o tem, da morajo biti osebam zagotovljene vse storitve v skupnosti, da jih morajo izobraževati ustrezno usposobljeni strokovni delavci na prilagojen način, a le če je to potrebno, da imajo pravico sodelovati v kulturnem življenju, rekreaciji, prostočasnih aktivnostih in športu na osnovi enakosti z drugimi ter da se za to sprejmejo ustrezni ukrepi. (Uršič, 2015)

V uvodnem delu so tako v konvenciji navedeni osnovni principi, kot so dostojanstvo, enakost, pravice in svoboščine, ki veljajo za ljudi z ovirami. Za ljudi z ovirami pa veljajo tudi pravice, zapisane v drugih mednarodnopravnih dokumentih, kot so:

- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah,
- Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah,
- Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije,
- Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk,
- Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim in poniževalnim kaznim ali ravnanju,
- Konvencija o otrokovih pravicah in
- Mednarodna konvencija o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin. (Uršič, 2015)

### 1.2.1. PRAVICE IN ZAKONI, KI SE DOTIKAJO PROSTEGA ČASA

Ljudje z ovirami lahko z EU-kartico ugodnosti izkazujejo status osebe z oviro pri uveljavljanju komercialnih popustov na področjih prometa, turizma, kulture, športa, prostega časa in na drugih področjih, ki priznavajo ugodnosti osebam na podlagi pridobljenega statusa osebe z oviro in nekaterih opredeljenih telesnih okvar. (ZIMI, 2010)

Kot zapisano v Konvenciji o pravicah invalidov (2006), države pogodbenice priznavajo ljudem z oviro pravico do sodelovanja v kulturnem življenju, športu enako kot drugim ter tudi sprejmejo ukrepe, s katerimi ljudem z ovirami zagotavljajo dostop do:

- kulturnega gradiva v vseh dostopnih oblikah,
- televizijskih programov, filmov, gledaliških predstav in drugih kulturnih dejavnosti v vseh dostopnih oblikah,
- krajev, v katerih potekajo te kulturne prireditve oziroma storitve, kot so gledališča, muzeji, kinematografi, knjižnice in turistične storitve ter po možnosti dostop do spomenikov in kulturnih spomenikov kot tudi krajev državnega pomena.

Osnovni namen vseh športnih in prostočasnih dejavnosti je, da bi kar se da dvignile psihosomatski status kot preventivo, ohranjanje in izboljšanje zdravstvenega stanja, učinkovit počitek in okrevanje in tudi kot vsebinsko in kulturno bogato izkoriščanje prostega časa. (Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014–2021 v letu 2019, 2020)

Prav tako morajo države sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi ljudem z oviro omogočajo, da lahko razvijajo in uporabljajo ustvarjalne, umetniške in intelektualne sposobnosti, pa ne samo v lastno korist, ampak tudi za obogatitev družbe. Sprejeti morajo tudi ukrepe, s katerimi preprečujejo, da bi zakoni o varstvu intelektualne lastnine nerazumno ali celo diskriminacijsko ovirali dostop ljudi z oviro do kulturnega gradiva. Zavedati se morajo, da imajo ljudje z oviro enako kot drugi pravico, da se prizna kot tudi podpre njihova lastna kulturna in jezikovna identiteta, tudi znakovni jezik in kultura gluhih. (Konvencija o pravicah invalidov, 2006)

Športne in prostočasne dejavnosti zraven dobrega učinka na zdravje predstavljajo tudi pomemben dejavnik pri zaviranju in preprečevanju nadaljnjih bolezni. Pri tem pa je potrebno poskrbeti za uresničevanje vseh ukrepov, ki bodo ljudem z oviro tako pri športu kot tudi prostočasnih dejavnostih dajali enake možnosti tudi za izboljšanje kakovosti življenja. (Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014–2021 v letu 2019, 2020)

Države morajo sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi ljudem z oviro enako kot drugim omogočajo sodelovanje pri rekreacijskih, prostočasnih in športnih dejavnostih:

- za spodbujanje in uveljavljanje najširšega mogočega sodelovanja ljudi z oviro v športnih dejavnostih na prav vseh ravneh,
- za zagotovitev možnosti, da ljudje z oviro organizirajo, razvijajo in sodelujejo pri športnih in rekreacijskih dejavnostih za ljudi z oviro ter jim v ta namen enako kot drugim omogočajo ustrezno izobraževanje, vadbo in sredstva,
- omogočanje dostopa do krajev, na katerih potekajo športne, rekreacijske in turistične dejavnosti,
- zagotavljanje otrokom s posebnimi potrebami enako kot drugim sodelovanje pri igri, rekreaciji, prostočasnih in športnih dejavnostih, vključno z dejavnostmi v šoli,
- zagotavljanje ljudem z oviro dostop do storitev tistih, ki organizirajo rekreacijske, turistične, prostočasne in športne dejavnosti. (Konvencija o pravicah invalidov, 2006)

Kot je zapisano v Zakonu o športu (ZŠpo-1, 2017), so športni programi oziroma različne pojavne oblike športa namenjene vsem posameznikom vseh starosti, in sicer:

- prostočasna športna vzgoja otrok in mladine,
- športna vzgoja otrok in mladine s posebnimi potrebami,
- obštudijska športna dejavnost,
- športna vzgoja otrok in mladine, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport,
- kakovostni šport, vrhunski šport,
- šport invalidov,
- športna rekreacija in šport starejših.

Prav tako je zapisano, da je strokovno usposobljen delavec ravno tisti, ki je star najmanj 18 let, ima najmanj opravljeno srednjo poklicno izobrazbo in strokovno usposobljenost prve ali druge stopnje za športno treniranje, športno rekreacijo, šport invalidov ali šport starejših po javnoveljavnih programih usposabljanja v skladu z Zakonom o športu. (ZŠpo-1, 2017)

V sklopu prostočasnih aktivnosti je potrebno izpostaviti tudi ureditev društev v Sloveniji, čigar organizacijo ureja Zakon o društvih. Šele čez nekaj časa so sprejeli Zakon o invalidskih organizacijah, ki določa status, področje in način delovanja, financiranje in lastnino organizacijam za ljudi z ovirami. Te organizacije torej niso organizacije za ljudi z ovirami, vendar so to organizacije ljudi z ovirami. (Uršič, 2015)

Cilji delovanja organizacij ljudi z ovirami so predvsem:

- uveljavljanje človekovih pravic ljudi z ovirami,
- vključenost v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju,
- nediskriminacija ljudi z ovirami,
- vzpodbujanje ljudi z ovirami za opiranje na lastne moči in sposobnosti,
- avtonomnost ljudi z ovirami kot uporabnikov storitev,
- ekonomsko, socialno, zdravstveno in pravno varstvo ljudi z ovirami,
- socialna pravičnost in enake možnosti. (ZInvO, 2002)

Organizacije ljudi z ovirami izvajajo posebne socialne programe, ki dopolnjujejo javno službo, se izvajajo za vse člane in nečlane, jih vodijo strokovni delavci, imajo določene cilje, namene, uporabnike in načine izvajanja storitev ter so časovno opredeljeni in evalvirani. (Uršič, 2015)

### 1.2.2. KRŠENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC LJUDI Z OVIRO

Kot sem že poudarila v prejšnjem prikazu, se ljudje velikokrat ne zavedamo, kje vse in s čim so lahko kršene pravice ljudi z oviro. Do tega spoznanja sta prišla tudi Uršič in Zupan (1997), ki sta izpostavila, da ljudje ne morejo obiskati niti kinodvoran, saj te niso prilagojene ali pa jim je dostop omogočen samo s pomočjo druge osebe ali pa jim morda dostop do galerije ni omogočen zaradi neprilagojenega pločnika pred njo. Prav tako mnogi delodajalci ne želijo zaposliti ljudi z oviro, ne zaradi tega ker mogoče nima primerne izobrazbe, ampak ker gre za osebo z oviro. Ti primeri kršenja pravic pa ne obsegajo le tega, lahko bi naštevali primere z različnih področij, kot so izobrazba, zaposlovanje, dostopnost prevozov, stanovanj, javnih zgradb in še bi lahko naštevali. Pri izpostavljanju kršitev človekovih pravic ljudi z oviro pa seveda ne smemo pozabiti na problem institucionalizacije ljudi z ovirami, ki jim je s tem otežena oziroma omejena kakršna koli možnost za privatno življenje, kanček zasebnosti, lastne odločitve in samostojnost.

Kršenje človekovih pravic ljudi z ovirami tako rešuje Odbor za pravice invalidov. Tako vse države, ki so podpisale Konvencijo o pravicah invalidov, priznavajo odboru pristojnost, da ti sprejemajo in obravnavajo sporočila posameznikov ali skupin, ki trdijo, da so žrtve kršitev konvencije. (Konvencija o pravicah invalidov, 2006)

### 1.3. PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

Pomemben sestavni del celovite socialne vključenosti je vključenost oseb z oviro v kulturno dogajanje. Tako je bila leta 2003 sprejeta Resolucija Sveta Evrope o dostopnosti kulturne infrastrukture kot tudi kulturnih dejavnosti za ljudi z oviro. Tako je bilo državam članicam naročeno, naj:

- Proučijo poti in načine za integracijo ljudi z oviro na področju umetnosti in kulture ter naj podpirajo enakost priložnosti za aktivno udejstvovanje invalidov v kulturi in seveda promocijo njihovega trdega dela in ustvarjanja,
- s pomočjo kulturnih dejavnosti pripomorejo k izboljšanju predstav o ljudeh z oviro,
- nadaljujejo odpravljanje že obstoječih fizičnih ovir in poiščejo nove poti za lažje vključevanje oseb z oviro na področju kulture.

Kultura, umetnost in mišljenje so tri oblike človekove eksistence, ki so rezultat različnosti in drugačnosti, hkrati pa velja tudi obratno, da kultura, umetnost in mišljenje ustvarjajo različnost. (Rutar, 1995)

#### 1.3.1. DEFINICIJA IN POMEN PROSTEGA ČASA

Da bi lahko razumeli prosti čas, ki ga poznamo danes, je zelo pomembno in potrebno pogledati tudi nekaj desetletij nazaj, ko čas še ni bil tako natančno definiran, ko so obstajali drugačni sloji, drugačne norme, pravila. V antični Grčiji je bil prosti čas privilegij vladajočega razreda, smisel so videli v pridobivanju vrlin in individualnem razvoju, samoizobraževanju in uveljavljanju osebnosti. V fevdalni družbi je moč pridobila cerkev, ki je pričela propagirati molitev in delo, prosti čas pa so videli kot začetek vsega hudega in hudobij, vendar je to veljalo samo za nižje sloje, medtem ko so višji sloji in pripadniki cerkvenih krogov uživali v prostem času. Predstavniki humanizma so se pričeli boriti za pravičnejšo ureditev svobodnih ljudi in pozornost posvečali organizaciji dela in prostega časa. (Kristančič, 2007, str. 63-74) Če pogledam nekoliko nazaj, na pripovedi mojih babic, dedkov in staršev, se že naši načini preživljanja prostega časa in sam obseg dejavnosti zelo razlikujejo.

Kot omenita Zarotis in Tokarski (2020), prosti čas velja za merilo osebne svobode kot tudi sodelovanja v družbenem življenju in blaginje državljanov. Zato prosti čas ne vključuje le zabave, rekreacije ter odmora od dela, temveč služi kot izobraževanje ter politično in tudi družbeno udejstvovanje in delovanje. Prosti čas je tako lahko kar koli, kar posameznik razume

pod tem pojmom. Zato poznamo veliko definicij, ki se lahko prilagodijo na posameznikove potrebe.

Prosti čas ima izreden pomen za zdrav razvoj posameznikove osebnosti kot tudi pri ohranitvi in krepitvi telesnega in duševnega zdravja, pri socializaciji, razvoju samostojnosti, hkrati pa predstavlja ključen dejavnik sprostitve in razvijanja medsebojnih odnosov. (Lešnik, 1982, str. 71)

Prosti čas bi lahko opredelili kot čas brez kakršnih koli obveznosti. V prosti čas ne sodijo dejavnosti, kot so gospodinjstvo, nakupi, priprava na službo, poraba časa za nego, oskrbo in vzgojo otrok, osebno higieno, prehrano in spanje, sem sodijo le nenujne obveznosti. Ker pa življenja ni mogoče strogo deliti na obveznosti in prosti čas, se prosti čas v večini prepleta med delovni čas, opravljanje življenjskih potreb in med potrebni počitek. (Derganc, 2004)

Prosti čas težko definiramo, saj ga posamezniki definirajo na podlagi lastnih percepcij šolskih in službenih zahtev, vsakodnevnih obveznosti, odgovornosti v družini, plačanega dela itd. Največkrat pa ga definiramo kot čas zase, nedelovni čas, čas za predah, umiritev, zabavo, počitek, ko počnemo, kar želimo, ko se ukvarjamo z dejavnostmi, ki nam kot posameznikom nudijo razvedrilo, sprostitev, socialno in osebno izpolnitev, raznolikost. Pri tem pa bi naj bili v ospredju lastni interesi in zanimanja, ki bi naj prav tako potekala po prostovoljni izbiri, popolnoma spontano, ko bi to sami želeli. (Kuhar, 2008) Pasivno preživljanje prostega časa, ki se ponavlja, lahko v življenje prinese nezadovoljstvo in pri tem ne prihaja do osebnostne rasti, kar pa je še posebej pomembno pri mladih, saj se pri njih samopodoba in osebnost šele razvijata. Potrebno je najti dejavnosti, pri katerih lahko razvijamo svojo osebnost. (Ule idr., 2000)

Proces socializacije, spoznavanje in oblikovanje odnosov kot tudi rast in razvoj posameznikove osebnosti se najbolj razvijajo skozi različne oblike primerjanja, tekmovanja in dokazovanja, kar je najbolj značilno za različna športna udejstvovanja, tako amaterska kot tudi profesionalna. Osnovna funkcija športnega udejstvovanja je praznitev agresivnega nagona in krepitev posameznikovega zdravja. (Kristančič, 2007)

Prav tako Kristančič (2007) navaja kar 9 načel prostega časa, ki bi naj služila kot smernice za posamezne aktivnosti, vendar naj ne bi tem predstavljale ovire. Ta načela so:

1. načelo svobode – to načelo pomeni, da izbira posameznikovega prostega časa temelji na osnovi njegovih osebnih interesov in potreb
2. načelo smiselnosti – pomeni, da tako razvoj kot varovanje smiselnosti dajeta posameznikovemu prostemu času njegovo družbeno ter etično veljavo
3. načelo individualnosti – pomeni, da se posameznik ukvarja z aktivnostmi, s katerimi se želi ukvarjati na podlagi njegovih lastnih zmožnosti, nagnjenj in razpoloženja
4. načelo kolektivnosti – posameznik skozi skupinsko preživljanje prostega časa razvija občutek povezanosti, skupno odgovornost, smisel reševanja skupinskih nalog ter enakopravnost
5. načelo kreativnosti – to posameznika spodbuja k osebnemu izražanju nagnjenosti, sposobnosti, da uresniči svoje zamisli in s tem izraža lastno individualnost
6. načelo raznovrstnosti – usmerja posameznika k aktivnostim, ki mu omogočajo različne načine in oblike udejstvovanja
7. načelo organiziranosti – pomeni ustvarjanje pogojev, možnosti in raznovrstnosti programov, ki bodo ustrezni za preživljanje posameznikovega prostega časa
8. načelo amaterizma – pomeni spodbujanje posameznika, da se udeležuje aktivnosti na podlagi lastnih pobud in so izjemnega pomena za osebno zadovoljstvo
9. načelo ustreznosti starosti in spola – pomeni, da se nekatere aktivnosti, ki se jih ljudje udeležujejo, razlikujejo po spolu in starosti (otroci v večini ne preživljajo prostega časa enako kot odrasli, fantje ne preživljajo prostega časa enako kot dekleta)

Kot pravi Gril (2006), gre pri tem za čas, ki je popolnoma namenjen razbremenitvi intelektualnih in fizičnih naporov. Vloga prostega časa se lahko v posameznikovem življenju individualno razlikuje, prav tako je lahko odvisna od stopnje aktivnosti pri posamezni dejavnosti, vpliv imajo lahko tudi vsebine, strukture in pomen posameznih dejavnosti.

### 1.3.2. DEJAVNIKI IN FUNKCIJE PROSTEGA ČASA

Cooke (1994) navaja, da na prosti čas vpliva, kako je posameznik sicer obremenjen z delom, bolj kot je posameznik obremenjen, manj prostega časa ima namreč na voljo in obratno. Če ima posameznik na voljo veliko prostega časa, lahko rečemo, da ima svobodo pri izbiri ter se na podlagi tega lahko tudi ukvarja z več raznolikimi aktivnostmi. Naslednji dejavnik predstavljajo finančna sredstva in prihodki posameznika. Če ima posameznik višji prihodek pomeni, da ima tudi več možnosti, da lahko prosto izbira pri načinu preživljanja svojega prostega časa. Temu pa sledi sklop dejavnikov, ki posameznika definirajo kot individualno osebo, to so spol, starost, poklic, študijska usmeritev, interesi, potrebe, motivi, zmožnosti itd. Tako tudi osebnostne značilnosti močno vplivajo na preživljanje prostega časa posameznika. Pri odprtih osebah tako lahko opazimo, da bodo raje preživljali prosti čas v družbi, med tem ko bodo bolj zaprte osebe svoj prosti čas raje preživljale ob prebiranju knjig ali kakšni podobni dejavnosti. Ne smemo pa seveda pozabiti tudi na vpliv vrednot pri izbiranju aktivnosti za preživljanje prostega časa, saj imamo posamezniki individualizirane vrednote in različne poglede na svet.

Na posameznika vplivajo tudi vplivi drugih. Velikokrat pri tem posnemamo druge ali celo sprejemamo njihove navade, saj smo vsi socialna bitja, bitja interakcije. Tako na posameznika in na njegov prosti čas vplivajo tako prijatelji, partnerji in seveda družinski člani, s katerimi posamezniki tudi odločajo o načinu in časovnih okvirih prostega časa. (Macuh, 2017)

Obstajajo tri najpomembnejše funkcije prostega časa, to so počitek, razvedrilo in razvoj osebnosti na popolnoma vseh področjih. Pri počitku gre za regeneriranje moči po fizični in psihični utrujenosti zaradi dela. Za razvedrilo je značilno, da se deli na praktične aktivnosti, kot so šport in na fiktivne aktivnosti, kot je branje knjig ter obisk gledališča. Pri razvoju osebnosti ima vsak posameznik možnost za avtonomijo, samorealizacijo in vsestransko telesno in tudi duhovno razvitost. Prav to pa mu omogoča, da se uspešno prilagodi in vključi v družbeno dogajanje. (Zelnik, 1991)

Skozi razvedrilo oziroma zabavo pa lahko prihaja do vzpostavljanja socialnih vezi med ljudmi. Prosti čas pomeni pravico do brezdelja, lenarjenja, posamezniki lahko brez kontrole in omejitve počnejo, kar si zaželijo. Država pa mora spodbujati produktivnost ter etiko dela in ravno s tem zagotoviti določeno mero reda in konformnosti. (Černigoj Sadar, 1989)

Zaradi vedno večjega vpliva družbe in medijev lahko pri preživljanju prostega časa naletimo na veliko pastí. Tako lahko mnogi pričnejo z eksperimentiranjem tako s socialnimi vlogami kot tudi z vedenjem in idejami (kot primer tega lahko navedemo uporabo alkohola, drog,

raziskovanje spolnosti, odklonsko vedenje itd.). Lahko pa se nekateri soočajo tudi z dolgočasjem, kar lahko vodi v pomanjkanje samoiniciativnosti. Predvsem pri mladih so ena izmed pasti tudi mediji ter prepogosto preživljanje časa v virtualnem svetu, kar lahko ima za posameznika tako negativne telesne kot tudi duševne posledice. (Macuh, 2017)

Mnogokrat pa lahko moderno preživljanje prostega časa (kot so vožnja z motorji, štirikolesniki, gorsko kolesarjenje itd.) slabo vpliva na okolje (pri tem lahko pride do onesnaženosti z odpadki, erozija, odplake itd.). Da bi se temu izognili, lahko sami pripomoremo k trajnostnemu preživljanju prostega časa:

- z varovanjem okolja – kar pomeni zmanjšanje hrupa, pretirane razsvetlitve, erozije, degradacije okolja, preprečevanje onesnaževanja voda z različnimi odpadki itd.,
- z izboljšanjem dostopnosti – kar pomeni možnost za uporabo javnega prevoza, dostopi za ljudi z ovirami in starejše itd.,
- s spodbujanjem vključevanja lokalnega prebivalstva v samo načrtovanje,
- z zaposlovanjem, ki omogoča različne ekonomske možnosti,
- z upravljanjem s prostorom – kjer gre predvsem za varovanje pokrajine, kmetijskih površin, zgodovinskih, kulturnih in naravnih spomenikov,
- z upravljanjem s stavbami – varovanje zgodovinskih in kulturnih stavb, uporaba lokalnih materialov itd. (Ule, 2008)

### 1.3.3. ŠPORT

Šport ima sam po sebi veliko funkcij, saj zadovoljuje potrebo po igri, razvedrilu, sprostitvi in gibanju. Njegov cilj je optimalni razvoj psihofizičnih lastnosti, ohranjanje in izboljševanje zdravja, zviševanje delovne storilnosti, privzganje in razvijanje delovnih razvad ter seveda doseganje vrhunskih športnih rezultatov. Prav tako pa je eden izmed načinov koristnega preživljanja prostega časa. Šport je tako namenjen celotnemu prebivalstvu, vseh starostnih kategorij in sodi med nenadomestljivo prvo kakovostnega življenja. (Redžepović, 1997) Na vključevanje v športne aktivnosti pa ne vpliva samo osebno doživljanje posameznika, temveč tudi mnogi materialni in družbeni dejavniki, kot so dostopnost objektov, oprema, finančna sredstva, usposobljenost strokovnjakov in še bi lahko naštevali. Seveda pa na vključevanje v športne panoge vplivajo tudi najbližji, ki lahko tako ljudi z oviro vzpodbujajo k vključevanju ali pa jih pri tem zavirajo. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020)

Telesna vadba je zelo pomemben del rehabilitacije. Namen rehabilitacije je namreč pridobitev večje mobilnosti in samostojnosti, to pa seveda vpliva na kakovost posameznikovega življenja. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020)

Velja, da se šport ljudi z ovirami vedno bolj profesionalizira (tudi v Sloveniji), kar je tudi zasluga nacionalne športne zveze. Da osebe pridejo do te stopnje, je potrebno vložiti veliko truda, pri ljudeh z oviro to predstavlja še dodatne težave, saj se že tako spopadajo z drugimi eksistenčnimi težavami. Tako je načelo Zveze paraplegikov Slovenije tudi, da se lahko čim več članov preizkusi v raznih športnih panogah in da jim je omogočena dostopnost, ne samo do "znanih in tradicionalnih" športov, temveč tudi do športov, ki se še šele uveljavljajo v svetu. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020) Potrebno pa je pogledati tudi z druge strani, saj lahko šport pomaga pri razvijanju telesa. Prav zaradi tega moramo izpostaviti, da ni dovolj, da se društva širijo, da se športne panoge razvijajo, saj je te potrebno tudi oglaševati, ljudi seznanjati o tem, da imajo možnost vključevanja v društva, se socializirati, se nekaj naučiti in doživeti.

Tako šport in uspešnost na tem področju, na primer gluhim športnikom predstavlja zmožnost postati enakovreden v svetu, ki ga doživljajo tisti, ki slišijo. Ljudje z ovirami v Sloveniji se ukvarjajo z mnogimi športi, kot so alpsko smučanje, kolesarstvo, košarka, šah, ples in še bi lahko naštevali. (Redžepović, 1997) S pomočjo športa se lahko zraven psihološkega in fizičnega napredka razvije tudi samozavest posameznika. Potrebno se je zavedati, da šport dejansko

povezuje ljudi, jih spodbuja ali pa jim celo da nek nov smisel v življenju. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020)

Tako kot pri vseh je šport za ljudi z ovirami tiste vrsta dejavnosti, ki ima veliko pozitivnih vplivov, saj ugodno vpliva na telesno in duševno počutje pa tudi na zdravje. Šport ima tudi velik pomen za socializacijo, resocializacijo, za rehabilitacijo po poškodbi ali bolezni, prav tako krepi samozavest posameznika in pogosto pomeni tudi uspešno uveljavitev. (Redžepović, 1997) Šport sam po sebi lahko vpliva na različna področja posameznika, kot so:

- materialna blaginja (večja motorična in fizična sposobnost lahko posameznikom omogoči lažjo zaposlitev),
- telesno počutje (šport pozitivno vpliva na počutje posameznikov, na njihovo zdravje, aktivnost, pripomore k razvoju telesa),
- osebni razvoj (zadovoljstvo z uspehi na raznih področjih, učenje, razvijanje odnosov, razvoj samozavesti),
- emocionalno počutje (pripomore k ohranjanju optimizma, dajanje smisla življenju, sprejemanje napredka, veselje za prihodnost),
- samoodločanje (večja želja po samostojnosti, večji občutek samokontrole, imajo občutek, da so njegove želje, mnjenja, vrednote upoštevane),
- medosebni odnosi in socialna vključenost (ljudje več časa preživijo s prijatelji, z družino, so veliko bolj zadovoljni s svojo podporo in oskrbo) in
- pravice (ljudje so veliko bolj zadovoljni s spoštovanjem pravic do enakosti, nediskriminacije in zasebnosti). (Gračner, Hudej in Okoren, 2020)

Pri ljudeh z ovirami je šport pomemben predvsem zaradi zdravstvenih, rehabilitacijskih in socializacijskih vrednot. Zato ni čudno, da so se ljudje z ovirami s športom pričeli ukvarjati že v sredini prejšnjega stoletja. Razvile so se različne športne panoge kot odraz specifičnih potreb in sposobnosti, pri katerih pa lahko govorimo o treh različnih pristopih:

- športne panoge, ki jih ljudje z ovirami izvajajo na povsem enak način kot drugi,
- športi, pri katerih je potrebno nekatere značilnosti prilagoditi ljudem z ovirami (pod to sodi na primer košarka na vozičkih)
- zadnjo skupino pa tvorijo športi, ki so bili razviti posebej za določeno skupino ljudi z ovirami (pod to spada na primer golbal, to je igra z zvanečo žogo, prilagojena za slepe in slabovidne). (Redžepović, 1997)

Gibanje ter rekreacija ljudi z ovirami mora biti prilagojena vsakemu posamezniku in njegovim sposobnostim. Tako lahko do optimalnih rezultatov pridemo samo, če sodeluje celoten tim, ki pa lahko obsega zdravnike, fizioterapevte, delovne terapevte, športne pedagoge in druge. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020) Mnogi zaenkrat doživljamo rekreacijo, kot je hoja, tek, plavanje, kot nek užitek, vendar je za veliko ljudi to nekakšen izziv ali pa celo motivacija za nadaljnje življenje.

Velja, da neaktivno telo raste počasneje, se hitreje stara, se počasneje prilagaja na spremembe in konec koncev tudi hitreje zboli. Šport pa ne vpliva samo na boljše psihofizično stanje, ampak pripomore tudi k večji socialni vključenosti, k boljši informiranosti o življenju, posledicah življenja, ljudje doživljajo manj osebnih stisk in zapletov glede oviranosti, hitrejše prilagajanje in, kot že prej omenjeno, boljšo samozavest na različnih področjih. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020)

#### 1.4. NEODVISNO ŽIVLJENJE

Neodvisno življenje je pravica, za katero velja da ni samoumevna. Za neodvisno življenje velja, da je nekaj povsem drugega kot življenje v skrbništvu, pod zaščito, z omejenimi možnostmi in neuresničenimi pričakovanji. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Neodvisno življenje pomeni torej možnost živeti lastno življenje tako, kot ga živijo drugi, da lahko sami sprejemajo lastne odločitve in imajo nadzor nad svojim življenjem in vsakodnevnimi aktivnostmi. (Čandek in Gorenc, 2007)

Torej za neodvisno življenje velja, da imajo posamezniki možnost življenja enako kot kdor koli drug. Pomeni, da imajo možnost sprejemati odločitve o lastnem življenju, imajo pravico odločanja o svojih vsakodnevnih aktivnostih ter imajo pravico do sprejemanja odgovornosti glede lastnih dejanj. Neodvisno življenje največkrat povezujemo s pojmi, kot so samoodločanje in neodvisnost. Pri neodvisnem življenju velikokrat pride do napak, skozi katere se potem posamezniki učijo in so seznanjeni s tem, da je prav, da se ljudje zmotimo, da napake niso nič groznega, da popolnoma vsi delamo napake. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Splošni pomen odvisnosti predpostavlja, da je posameznik nesposoben, nekompetenten opravljati stvari zase, zato se mora opreti na drugega, da določeno nalogo ali naloge opravi zanj. (Škerjanc, 1997)

Čeprav neodvisno življenje za določene posameznike ni nekaj preprostega in je lahko v določenih situacijah tudi tvegano, pa vseeno vzpodbuja posameznika k nekakšni odgovornosti, da posameznik sam zbira in obvladuje lastno življenje in dejanja. Mnogokrat gre pri neodvisnem življenju za zavračanje institucionalnih oblik bivanja. Gibanje neodvisnega življenja se tako bori proti vsakršni obliki diskriminacije, getoizacije, psihičnemu in fizičnemu nasilju. Zavzema pa se za enake možnosti vključevanja ljudi z oviro na vseh področjih tako osebnega kot družbenega življenja. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Škerjanc (2010) govori o tem, da je pri oblikovanju podpore za uporabnika osebne asistencije pomembno, da se upošteva njegove pravice, ki so povezane z odločanjem o pripravljenosti za sodelovanje, njegovi količini in načinu.

Načela neodvisnega življenja so:

- prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja in življenje,
- pravica do življenja v skupnosti,
- pravica in odgovornost govoriti v svojem imenu,
- univerzalno oblikovanje,
- dostopnost do osebne asistencije ter drugih storitev v skupnosti, ki omogočajo vključitev v vsa življenjska področja, kot so izobraževanje, zaposlitev, kultura, šport, politika, prosti čas in še bi lahko naštevali. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Kaj pa je dejanska razlika med neodvisnim in skrbniškim načinom življenja? Ljudje z oviro pri neodvisnem življenju dajejo navodila, kako opraviti določene aktivnosti, medtem ko pri skrbniškem odnosu posameznik pove samo, za katero aktivnost si želi, da bi bila izvedena, ne pa tudi, kako naj to aktivnost izvedejo. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021) Kadar so osebe popolnoma odvisne od skrbi družinskih članov ali osebja v institucijah, mnogokrat prevzemajo njihove načine življenja, ki mogoče osebam z oviro niti ne ustrezajo.

Rafaelič in Flaker (2021) neodvisno življenje uvrščata med cilje procesa dezinstitutionalizacije, ki mu torej pripišeta značilnost, da sočasno ukinja ustanove in hkrati vzpostavlja skupnostne službe.

Filozofija neodvisnega življenja pa temelji na štirih izhodiščih:

- vsako človeško bitje ima veljavo,
- vsak, ne glede na oviranost, je sposoben izbirati,
- vsak ima pravico uveljavljati nadzor nad svojim življenjem,
- ljudje z oviro imajo pravico do aktivne udeležbe na vseh ravneh družbenega dogajanja.

(Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Seveda pa neodvisno življenje ne pomeni, da osebe želijo narediti popolnoma vse same in nikogar ne potrebujejo ali pa da bi želeli živeti v izolaciji. Neodvisno življenje enostavno pomeni, da imamo pravico v vsakdanjem življenju do izbire, nadzora na lastnim življenjem, da imamo pravice, kot jih imajo vsi ostali. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Ideja neodvisnega življenja izvira iz aktivističnega gibanja ljudi z ovirami, ki so v sedemdesetih letih 20. stoletja ustanovile prvi center za samostojno življenje, in sicer na kalifornijski univerzi Berkley. Ta center je bil zasnovan kot nekakšna skupina za samopomoč, ki so jo ustanovili ljudje z ovirami, da bi se tako povečala vključenost in dostop do akademske izkušnje ter izobrazbe. (Barnes, Mercer, Shakespeare, 1999, str. 148–149)

Filozofija gibanja za neodvisno življenje vsebuje naslednjih 8 ciljev:

- spodbujanje filozofije neodvisnega življenja med ljudmi z ovirami, javnostjo, politiko, vladami, upravami in še bi lahko naštevali,
- razvoj koncepta, načel in opredelitev neodvisnega življenja ljudi z ovirami,
- spodbujanje razvoja centrov za neodvisno življenje po celotni Evropi,
- usposabljanje in ozaveščanje na širši ravni,
- zastopanje organizacij in gibanja za neodvisno življenje ljudi z ovirami na evropski ravni ter v raznih organih in organizacijah,
- boj za socialno vključenost in boj proti diskriminaciji s politikami, ki spodbujajo neodvisno življenje,
- odprava diskriminacije ljudi z oviro,
- sprejemanje socialnega modela ovir pri osamosvajanju in samoodločanju. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Neodvisno življenje temelji na vsakodnevnem udejanjanju pravic ljudi z ovirami, določenih v Konvenciji o pravicah invalidov. Slovenija je to konvencijo podpisala leta 2007 in jo tako ratificirala leta 2008. (Uršič, 2015)

Kaj pa je dejansko razlika med samostojnim in neodvisnim življenjem? Samostojno življenje pomeni, da posameznik aktivnosti opravlja sam. Če se posameznik pri tem spoprijema z določenimi težavami ali omejitvami, enostavno spremeni način, kako to aktivnost opravlja ali pa uporabi določene pripomočke. Mnogokrat mora posameznik zaradi tega prilagoditi in omejevati lastno življenje, saj nekatere aktivnosti porabijo preveč energije ali časa (mnogi namesto zaprtih čevljev nosijo natikače). Pri neodvisnem življenju pa lahko posameznik opravi vse aktivnosti in se mu pri tem ni potrebno omejevati ali spreminjati. Aktivnost lahko opravi tudi ob pomoči nekoga drugega, na primer asistenta, pri tem se asistent prilagodi posamezniku, saj je pomembno, da posameznik izbere način, kako on sam želi, da se aktivnost izvede, kdo jo bo izvedel ter tudi kdaj jo bo izvedel. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Neodvisno življenje seveda ni nekaj preprostega in je lahko v mnogih primerih tudi zelo tvegano in polno ovir, a je potrebno včasih stopiti v prazno. (Čandek in Gorenc, 2007)

Mnogokrat lahko pri zagotavljanju neodvisnega življenja pride do ovir, kot so:

- skrbniški odnos do ljudi z oviro, kjer jim ne ponudimo priložnosti, da bi govorili sami zase in bi bile njihove želje in potrebe v središču,
- premajhno število dostopnih stanovanj,
- nedostopnost rednega šolskega sistema in izobraževanja,
- nedostopnost do trga dela in s tem nesposobnost dohodkovne neodvisnosti ter socialne varnosti,
- nedostopnost javnih in zasebnih dobrin ter storitev,
- neustrezne sistemske rešitve, kot je zagotavljanje prilagoditev ter pomanjkanje drugih podpornih ukrepov (izobraževanje, krepitev moči),
- zakoreninjeni zapostavljajoči družbeni vzorci (kot so predsodki delodajalcev, najemodajalcev),
- organi, ki bi morali varovati pred diskriminacijo, se ne odzovejo. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

### 1.4.1. OSEBNA ASISTENCA

Osebna asistenca je opredeljena kot pomoč uporabniku pri vseh opravilih in dejavnostih, ki jih sam ne zmore opravljati zaradi oviranosti, so pa zanj vsakodnevno pomembne, da lahko tako posameznik živi neodvisno, aktivno in je s tem enakopravno vključen v družbo. Pomembno je, da ima uporabnik pri izvajanju osebne asistencе nadzor nad organiziranjem in oblikovanjem storitev oziroma aktivnosti, glede na njegove lastne potrebe, želje, življenjske okoliščine in pogoje. Kadar uporabnik ni zmožen opravljati njegove vloge oziroma naloge pri izvajanju osebne asistencе ter njeni organiziranosti, njegove naloge prevzame zakoniti zastopnik. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Načela, ki se upoštevajo pri načrtovanju in izvajanju osebne asistencе, so:

- spoštovanje dostojanstva in neodvisnosti uporabnika,
- pravica do svobode izbire in odločanja med postopkom uveljavljanja pravice do osebne asistencе in njenim izvajanjem,
- omogočanje vključenosti v družbo,
- individualna obravnava,
- zagotavljanje enakih možnosti ter dostopnosti. (ZOA, 2017)

Osebna asistenca tako pripomore k spreminjanju položaja osebe z oviro v družbi, saj pripomore k premiku iz položaja pasivnega prejemnika pomoči v aktivnega oblikovalca lastnega življenja. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

Do osebne asistencе pa so upravičeni ljudje, ki izpolnjujejo pogoje, kot so:

- da zaradi oviranosti potrebuje pomoč pri opravljanju raznih aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev,
- da je državljan Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- da je star od 18 do 65 let,
- da živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe,
- da potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko. (ZOA, 2017)

Svojega osebnega asistenta izbere vsak uporabnik sam, ga priuči na svoje navade, mu sam izdela in določi urnik dela ter ga skozi celoten proces vodi. (Čandek in Gorenc, 2007)

Storitve, ki jih ponuja osebna asistenca, se delijo na pet kategorij:

1. Storitve, namenjene osebni pomoči uporabnika:
  - pomoč pri oblačenju in slačenju ter zagotavljanju ustrezne telesne temperature,
  - pomoč pri uporabi stranišča oziroma pri odvajanju,
  - kopanje in pomoč pri umivanju ter vzdrževanju osebne higiene,
  - pomoč pri hranjenju in pitju,
  - pomoč pri gibanju, sedenju, premeščanju, vstajanju ali nameščanju v ustrezen položaj,
  - pomoč pri namestitvi, upravljanju in uporabi ortopedskih in tehničnih pripomočkov,
  - obvezna prisotnost pri uporabniku v primerih najtežje invalidnosti, ki zajema čas, v katerem osebni asistent ni neposredno angažiran pri katerih od zgoraj opisanih aktivnosti, je pa njegova prisotnost nujna in še bi lahko naštevali.
2. storitve, ki so namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih vsakodnevnih opravilih:
  - pomoč pri pripravljanju hrane in kuhanju,
  - pomoč pri čiščenju in vzdrževanju bivalnih prostorov (kot je na primer sesanje, pranje perila, likanje, brisanje prahu, čiščenje oken in tal, opravljanje drobnih hišnih opravil),
  - pomoč pri oskrbi in negi otroka uporabnika/starša ob njegovi prisotnosti in navodilih,
  - pomoč pri urejanju osebne dokumentacije,
  - pomoč pri oskrbi hišnih ljubljencev,
  - pomoč pri vsakodnevnih nakupih in nakupih predmetov trajne rabe in tako naprej.
3. spremstvo:
  - vodenje in pomoč pri orientaciji v prostoru,
  - vožnja avtomobila,
  - pri vključevanju v športne, rekreacijsko-športne in kulturne dejavnosti,
  - pri ohranjanju zdravja v zdraviliščih in na drugih krajih,
  - druga pomoč, ki se nanaša na spremstvo v situacijah, kjer uporabnik pri spremstvu potrebuje pomoč.
4. pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu:

- namestitve opreme in pripomočkov ter delovnih in izobraževalnih sredstev,
- pri urejanju in vodenju dokumentacije, branju in pisanju, spremljanje na šolske in izvenšolske aktivnosti ter spremljanje izobraževanja in drugih aktivnosti v okviru izobraževalnega ali delovnega procesa,
- pomoč pri uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije.

5. pomoč pri komunikaciji:

- pri branju besedil v prilagojenih načinih sporazumevanja (kot so, na primer: knjige, strokovna literatura, časopisi, literatura po izboru uporabnika),
- pri komunikaciji preko različnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij na zahtevo uporabnika osebne asistENCE,
- prenos vseh informacij iz ter tudi v okolje na zahtevo uporabnika,
- tolmačenje in prenos informacij uporabniku na podlagi slikovnega materiala.

(ZOA, 2017)

Med izvajanjem osebne asistENCE se lahko med uporabnikom in osebnim asistentom razvijejo različni odnosi, najpogosteje pa lahko opazimo odnose, ki so prijateljski, skrbniško-zaščitniški in profesionalni odnosi. Skrbniško-zaščitniški odnos se tako razvije, kadar uporabnik svojemu osebnemu asistentu dovoli, da ta ne dela po njegovih navodilih, ampak mu prepusti načrtovanje aktivnosti. Do tega pride predvsem ob trenutkih, ko ima uporabnik občutek, da nečesa ni zmožen narediti in morajo zanj poskrbeti drugi. Takrat svoje življenje in potrebe položi v roke drugega. Pri profesionalnem odnosu gre predvsem za obojestransko spoštovanje, osebni asistent uporabniku zagotavlja varno okolje in uporabo pripomočkov.

Med uporabnikom in asistentom se tako včasih lahko razvije tudi prijateljski odnos, s katerim ni nič narobe, vse dokler to ne prične vplivati na izvajanje osebne asistENCE, ravno zaradi tega je bolje, da je odnos med uporabnikom in osebnim asistentom spoštljiv, in ne prijateljski. Pomembno je ohranjanje meje med zasebnim in profesionalnim odnosom. (Modic, Pečarič in Retelj, 2021)

## 1.5. DRUŠTVA ZA LJUDI Z OVIRAMI NA PTUJU

Kot so zapisali, je javni interes Mestne občine Ptuj na področju športa ustvarjanje možnosti za razvoj športa, športnih panog, društev, združenj, ustvariti šport za vse, kakovosten šport, šport za prav vse občane, to so otroke, mladino in ljudi z oviro. (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za šport Ptuj, 2006)

V medobčinskem društvu invalidov Ptuj izvajajo kar nekaj posebnih programov za ljudi z oviro, to so:

- skrb za neodvisno življenje težkih in nepokretnih ljudi z oviro, kjer sodelujoči mesečno obiščejo člane in organizirajo razna srečanja,
- prva osebna in socialna pomoč, kjer jim nudijo razne informacije na podlagi kršenja njihovih pravic,
- pomoč ljudem z oviro za ohranjanje zdravja po težkih operacijah ali po nastanku oviranosti,
- ohranjanje psihofizičnih sposobnosti ljudi z oviro skozi rehabilitacijo in šport, kjer se jim lahko pridružite v različnih panogah, kot so šah, ribolov, pikado in streljanje. (Programi, b. d.)

### 1.5.1. MEDOBČINSKO DRUŠTVO PTUJ

V Medobčinsko društvo Ptuj je včlanjenih 1079 ljudi z ovirami iz občine Ptuj, Kidričevo, Hajdina, Videm, Podlehnik, Markovci, Gorišnica, Dornava, Juršinci, Destrnik, Trnovska vas, Cirkulane in Zavrč. Pri društvu se zavzemajo za kakovostno življenje ljudi z oviro, uveljavljanje človekovih pravic, vključevanje ljudi z ovirami v družbo, sodelovanje ljudi z ovirami v vsakdanjem življenju, spodbujanje moči in sposobnosti ljudi z oviro, ekonomsko, socialno in zdravstveno varnost, socialno pravičnost in enake možnosti ljudi z oviro. (O društvu, b. d.)

Programi, ki jih izvajajo v samem društvu, zajemajo:

- skrb za neodvisno življenje težkih in nepokretnih ljudi z ovirami,
- prva osebna in socialna pomoč,
- pomoč ljudem z ovirami za ohranjanje zdravja po težkih operativnih posegih ali po nastanku invalidnosti,
- ohranjanje psihofizičnih sposobnosti ljudi z ovirami skozi rehabilitacijo in šport, kjer se preizkušajo tudi v športih, kot so: šah, ribolov, pikado in streljanje. (Programi Medobčinskega društva Ptuj, b. d.)

### 1.5.2. DRUŠTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS) je invalidska organizacija, ustanovljena za zadovoljevanje skupnih potreb slepih in slabovidnih, na podlagi izvajanja posebnih socialnih in drugih programov ter njim posebej prilagojenih storitev, ki trenutno zajema več kot 200 članov. Organiziranje vseh športnih in šahovskih tekmovalnih aktivnosti ima izredno velik pomen v življenju slepega in slabovidnega, saj se lahko tako na podlagi prilagojenih športnih in šahovskih tekmovanj podpira njihova socialna integracija. S tem tako lažje premagujejo gibalne ovire, hkrati pa se krepi njihov občutek za sproščeno gibanje v prostoru kot tudi občutek za orientacijo, povečuje se tudi njihova zbranost, udeleženci hkrati nabirajo in izmenjujejo tudi tekmovalne izkušnje. (O zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije, b. d.)

Tako športni in šahovski rezultati prispevajo h krepitvi samozavesti tekmovalca kot tudi k oblikovanju celovitejše podobe širše javnosti o ljudeh z ovirami. Društvo izvaja športna tekmovanja oziroma aktivnosti v showdownu, goalballu, steznem in vrtnem kegljanju, teku na 5 km, pikadu, plavanju ter planinskih pohodih. Na področju šahovskih aktivnosti pa prav tako organizirajo ter izvajajo različna srečanja in tekmovanja. (Šport in šah slepih in slabovidnih, b. d.)

S temi programi spodbujajo aktivno vključevanje slepih in slabovidnih v kulturno življenje, hkrati pa jim je omogočeno, da ustvarjajo in širijo svoje znanje ter interese na področju kulture. Ljudem želijo omogočiti večjo prilagojenost in dostopnost do kulturnih dobrin ter možnost udeležbe. (Kulturno udejstvovanje in ustvarjalnost slepih in slabovidnih, b. d.)

### 1.5.3. DRUŠTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH PODRAVJE MARIBOR – PODRUŽNICA PTUJ

Društvo deluje na področju invalidskega varstva in športa. Njihovi cilji so združevanje oseb z okvaro sluha ter ustvarjanje enakopravnega položaja in možnosti v širšem družbenem okolju. Prav tako želijo zagotoviti kvalitetno preživljanje časa in medgeneracijsko povezovanje, omogočena sta dva programa:

Program kultura, kjer gre za:

- filme,
- gledališke igre,
- likovno umetnost in fotografijo.

Program športa in dejavnosti:

- kolesarjenje,
- vrtno kegljanje,
- telovadba,
- bowling,
- futsal,
- ribolov,
- odbojka,
- šah,
- balinanje,
- pikado,
- plavanje,
- orientacijski tek,
- namizni tenis in badminton ter
- smučanje.

Prav tako izvajajo tudi mnoge dejavnosti na področju družabništva, ki zajemajo družabna srečanja, vzpostavljanje socialnih stikov, ročne delavnice, kvize, izlete itd. (Društvo, b. d.)

#### 1.5.4. DRUŠTVO SOŽITJE PTUJ

Društvo združuje osebe z motnjami v duševnem zdravju kot tudi njihove starše, skrbnike in strokovne delavce. V društvo je vključenih 123 uporabnikov. Osebe z motnjami v duševnem razvoju so torej ljudje, ki želijo in si zaslužijo živeti kot vsi ostali, vendar v določenih primerih potrebujejo pomoč drugih. Znotraj društva deluje tudi Varstveno-delovni center in bivalna enota. Člani se tako srečujejo na strokovnih srečanjih, seminarjih, rekreacijah, izletih in drugih raznovrstnih oblikah druženja. (Predstavitev, b. d.)

Aktivnosti, ki jih izvajajo:

- pohodi društva po planinskih poteh,
- telovadba v zimskem času v prostorih VDC-ja,
- udeležba na letnih igrah SOS,
- nogometni, košarkarski in balinarski turnirji,
- aktivnosti pri vključevanju OMDR v vseživljenjsko učenje,
- v okviru rehabilitacijskega programa izvajajo fizioterapevtske vaje,
- vsako drugo soboto v mesecu kopanje v Biotermah Mala Nedelja,
- sodelovanje na kulturnih prireditvah (folklorna in glasbena skupina),
- vključevanje v širšo družbeno skupnost,
- sodelovanje z drugimi humanitarnimi organizacijami (Rotary klub Ptuj ...),
- pustni ples s sosednjimi društvi Sožitja,
- razni izleti, jesenski piknik društva itd. (Predstavitev – Program dela, b. d.)

Skupaj z Osnovno šolo Ljudevita Pivka prav tako organizirajo dogodek, imenovan Skupaj pobarvajmo dan, ki se je odvijal tudi letos v začetku maja. Dogodek organizirajo v sklopu projekta "Spodbujanje socialne vključenosti otrok in mladih s posebnimi potrebami v lokalno okolje". Tako so na ptujski tržnici združili raznoliko množico otrok iz vrtcev, učencev, dijakov, odraslih in starostnikov. (Aktualno, b. d.)

### 1.5.5. SONČEK – ZVEZA DRUŠTEV ZA CEREBRALNO PARALIZO SLOVENIJE

Zveza Sonček se zavzema za enake možnosti popolnoma vseh prebivalcev Slovenije, ne glede na njihove telesne in intelektualne sposobnosti. (O Sončku, b. d.) V društvo je vključenih nekaj več kot 200 uporabnikov. Je organizacija, ki deluje v javnem interesu na raznih področjih, kot so socialno varstvo, pa tudi na področju zdravstva, izobraževanja in kulture. (Kaj delamo, b. d.)

Skozi celo leto izvajajo različne programe, ki so namenjeni tako:

- zdravstveno-terapevtski obravnavi
- kot tudi izobraževanju,
- druženju itd. (Programi Društva Sonček, b. d.)

Njihovi redni programi obsegajo:

- družinsko kolonijo,
- šolsko kolonijo,
- obnovitveno rehabilitacijo,
- šolo za starše in mesečna starševska srečanja,
- hipoterapijo in pedagoško jahanje,
- nevrofizioterapijo za odrasle osebe s cerebralno paralizo,
- božičkovanje, velikonočno in božično delavnico,
- razne izlete in piknike kot tudi pustovanje itd. (Programi Društva Sonček, b. d.)

Znotraj društva Sonček deluje tudi varstveno-delovni center Sonček, ki je namenjen tako odraslim osebam s cerebralno paralizo kot tudi drugim ljudem z ovirami. VDC nudi storitve varstva, vodenja, zaposlitve, prav tako ponuja izobraževalni, kulturni in družabni program, katerega cilj je odprtost v socialno okolje, ponujajo tudi razne prevoze s kombiji. VDC deluje po načelih normalizacije in vključevanja ljudi z ovirami v socialno okolje ter zagotavlja individualni pristop, prilagojen na vsakega posameznika. Glavni izdelki zaposlenih zajemajo:

- ročno izdelane voščilnice,
- izdelke iz gline,
- izdelke iz lesa in
- izdelke iz volne. (VDC Sonček Ptuj – Zveza Sonček, b. d.)

### 1.5.6. OSNOVNA ŠOLA DR. LJUDEVITA PIVKA

Osnovna šola izvaja dejavnosti osnovnega izobraževanja splošnega tipa, organizira kulturne, športne, naravoslovne, tehniške in druge prireditve. Hkrati pa tudi izvaja mobilno strokovno pomoč za učence z odločbami, ki potrebujejo dodatno defektološko, logopedsko, tiflopedagoško, psihološko ali socialnopedagoško pomoč. V osnovno šolo je vključenih 137 učencev, v vrtec pa 10. Od tega jih 62 obiskuje posebni program. (Predstavitev šole, b. d.)

Šola ima tri prilagojene programe, ki zajemajo Halliwickov koncept učenja plavanja, Program MATP (Motor Activities Training Program) in Glasbo za otroke s posebnimi potrebami. Pri Halliwickovem konceptu učenja plavanja učenje poteka skozi igro v skupni, kjer ima vsak plavalec svojega inštruktorja. Poudarek dajejo predvsem prilagajanju na vodo, vzpostavljanju kontrole dihanja in izvajanju rotacij. Podpora inštruktorja omogoči, da plavalec preizkuša gibanje v vodi in se uči vzdrževati in prehajati v različne položaje, da je sposoben nadzirati lastno gibanje v vodi. (Halliwick, b. d.)

**Program MATP** (*Motor Activities Training Program*) je najmlajši športni program specialne olimpijade, ki je namenjen osebam, ki se zaradi težjih in težkih kombiniranih motenj ne zmorejo udeleževanja v športih in drugih aktivnostih, ki zahtevajo razumevanje navodil in pravil. Tekmovalci imajo možnost, da se izkažejo na sedmih tekmovalnih postajah. V program MATP je med samim letom vključenih okrog 30 učencev. (Program MATP, b. d.)

Cilji projekta "Glasba za otroke s posebnimi potrebami" so, da učenci znajo posnemati melodične in ritmične motive v skladu s svojimi sposobnostmi, da poznajo okvirno orientacijo v notnem ali barvnem zapisu (tonske višine, trajanje ...), da znajo razlikovati zvoke in tone pa tudi pojme glasno – tiho, hitro – počasi ter višje in nižje tone, da znajo skladbe izvajati v skupini ali posamezno itd. (Glasba pri otrocih s posebnimi potrebami, b. d.)

## 2. FORMULACIJA PROBLEMA

Tema, za katero sem se odločila za magistrsko delo, temelji tako na izkušnjah, ki sem jih pridobila tekom prakse, ki sem jo opravljala na različnih učnih bazah, kot tudi na ugotovitvah, ki sem jih pridobila z izvedbo lastne diplome z naslovom Vključevanje ljudi z ovirami v občini Ptuj. (Ficijan, 2022) Najprej bi se rada dotaknila izkušenj iz prakse, kjer sem imela največ stika z enim uporabnikom, ki je izrazil, da bi v svojem prostem času rad imel več družbe, saj njegovo preživljanje časa deluje zelo monotono. Največkrat je torej svoj prosti čas preživel v sklopu stanovanjske skupine, kjer pa aktivnosti niso bile najbolj po njegovem okusu. Velikokrat so se posluževali peke piškotov, ustvarjanja raznih izdelkov primernih za letni čas ali praznike, kartanja ... Sam pa si je želel vključitve v nek literarni krožek, glasbeno šolo ali pa v bralni krožek. Vendar na Ptuj ni bilo društva ali krožka, ki bi se mu lahko pridružil. Tudi v glasbeni šoli so ga zavrnil, saj bi potreboval veliko več časa, da bi dosegel cilje, ugotovil je, da tudi finančno ni bil zmožen kriti stroškov. Prakso sem opravljala tudi na Centru za socialno delo – enota Ptuj, kjer sem lahko opazila dejansko pomanjkanje različnih možnosti za preživljanje prostega časa za ljudi z ovirami.

Največjo pobudo za to temo pa sem pridobila med opravljanjem diplomske naloge na temo vključevanja oseb z oviro in same dostopnosti mesta Ptuj. Prav zaradi tega se tudi tokrat, v magistrskem delu, osredotočam na tematiko oseb z oviro, prav v občini Ptuj. Skozi ugotovitve sem lahko opazila, da osebe izražajo premalo možnosti za preživljanje kvalitetnega prostega časa. Zato sem želela izvedeti, zakaj je dejansko temu tako in kakšne želje imajo ljudje z ovirami pri preživljanju lastnega prostega časa.

Ljudje z oviro še vedno sodijo med manjšino, na katero se mnogokrat pozabi, pa čeprav teh oseb ni tako malo. Čeprav sem se pozanimala, tako na Centru za socialno delo Spodnje Podravje – enota Ptuj, kot tudi na sami občini, oboji trdijo, da ne vodijo registra o tem, koliko ljudi z ovirami dejansko živi v občini Ptuj. Tako kot ostali tudi oni radi preživljajo svoj prosti čas, kolikor se da produktivno in na zabaven način, mogoče se pri tem tudi česa naučijo. Prav zaradi tega želim s to magistrsko nalogo doprinesiti k temu, da se poglobimo v temo, ki je mnogim samoumevna. Ljudje imamo svoj prosti čas za samoumeven, prav tako se niti ne zavedamo oziroma ne razmišljamo o tem, da se mogoče zaradi neprilagojenosti nekaterih aktivnosti ne bi mogli udeležiti. Menim tudi, da je premalo izobraženosti tudi pri izvajalcih aktivnosti, ki ne ponujajo prilagoditev za ljudi z ovirami, zato bi rada pripomogla tudi k temu. Vseeno to ostaja tema, o kateri ni veliko zapisanega, o njej bi se morali ljudje veliko pogovarjati, saj nam

prostočasne aktivnosti dejansko omogočajo, da lahko se odklopimo od sveta, da se regeneriramo in izstopimo iz neke monotonosti vsakdana.

Z izvedbo same raziskave sem želela doprinesi k temu, da bi se občina začela zavedati, da imajo tudi osebe z oviro pravico, da svoj prosti čas preživljajo, kot to same želijo, in da pri tem niso ovirani na različne načine, kot je neprilagojenost aktivnosti ali neprilagojenost grajenega okolja. Prav tako sem želela izvajalcem aktivnosti doprinesi nov pogled, da je potrebno aktivnosti prilagajati in osebe z ovirami vključevati, ne pa izključevati, ker bi te mogoče potrebovale nekoliko več časa. Želim, da magistrska naloga služi tako osebam z oviro, da podajo svoj glas, da povedo svoje mnenje in da mogoče skozi prebiranje magistrske dobijo nekakšno idejo, kako bi sami radi preživljali prosti čas. Na drugi strani pa želim, da raziskava služi občini Ptuj kot tudi izvajalcem prostočasnih aktivnosti, da dobijo vpogled v to tematiko, da se je pričnejo zavedati in da dobijo nekaj smernic ter idej, kako bi lahko te težave v prihodnosti reševali oziroma preprečevali.

Zastavila sem si naslednja raziskovalna vprašanja:

V1: Ali osebe sodelujejo v prostočasnih dejavnostih? V katerih?

V2: Katere prostočasne dejavnosti so prilagojene, da jih lahko osebe z oviro obiskujejo v občini Ptuj?

V3: Kaj bi bilo potrebno, da bi bile prostočasne aktivnosti v občini bolj dostopne za ljudi z oviro?

V4: Ali so ljudje z oviro zadovoljni z izbiro in izvajanjem prostočasnih aktivnosti, ki jih ponuja občina Ptuj?

V5: Katere prostočasne aktivnosti si osebe z oviro želijo, da bi se razvile v občini Ptuj?

### 3. METODOLOGIJA

#### 3.1. VRSTA RAZISKAVE

V svoji magistrski nalogi sem se odločila za kvalitativno raziskavo, saj sem raziskovala besedne opise. Pri tem sem raziskovala mnenja ljudi z oviro o njihovem zadovoljstvu glede preživljanja prostega časa in, ali menijo, da imajo možnosti ter prilagojenosti, da lahko preživljajo svoj prosti čas, kot to sami želijo. Raziskava je prav tako tudi empirična, saj sem raziskovala novo izkustveno gradivo oseb z oviro. Odločila sem se za metodo spraševanja z delno strukturiranim intervjujem. Za to metodo sem se odločila, da sem lahko lažje vodila sam intervju in skozenj držala nekakšno rdečo nit. Prav tako pa sem podvprašanja prilagajala samemu pogovoru in posamezniku. Raziskava spada tudi pod eksplorativno, saj je tema, za katero sem se odločila, dokaj neraziskana. Problem pa sem formulirala na podlagi lastnih izkušenj iz prakse kot tudi ugotovitev iz diplomske naloge in literature, ki sem jo prebrala. (Mesec, 2009)

Odločila sem se, da bom v svoji magistrski nalogi obravnavala teme, kot so:

- pomen prostočasnih aktivnosti za ljudi z oviro,
- vključenost v prostočasne aktivnosti ljudi z oviro,
- prilagojenost in dostopnost prostočasnih aktivnosti,
- zadovoljstvo ljudi z ovirami z izbiro in izvajanjem prostočasnih aktivnosti,
- razvitost prostočasnih aktivnosti za ljudi z oviro.

#### 3.2. MERSKI INSTRUMENT

Podatke za magistrsko nalogo sem tako pridobila s pomočjo delno standardiziranega intervjuja. Intervju je vseboval vprašanja odprtega tipa. Prišla sem do spoznanja, da sem lahko z odprtimi vprašanji in delno standardiziranim intervjujem sogovorcem prepustila dovolj svobode pri odgovarjanju. Vseeno pa sem vnaprej delno strukturirana vprašanja uporabila kot smernice oziroma kot nekakšno rdečo nit za samo izvedbo intervjuja. S tem sem si pomagala pri tem, da sem zajela vse teme, ki sem si jih zadala pred samo izvedbo intervjujev, ter da sem tako lahko odgovorila na vsa vprašanja, ki so se mi zastavila tekom pisanja magistrske naloge. (Mesec, 2009) Kot sem že zapisala, bom vsa podvprašanja prilagajala na podlagi poteka intervjuja in na podlagi posameznikov. Smernice za intervju so priložene pod naslovom Priloga št. 1: Smernice za intervju.

### 3.3. POPULACIJA IN VZOREC

Populacijo v moji magistrski nalogi predstavljajo ljudje z oviro, ki so občani občine Ptuj. Skupaj sem opravila 6 intervjujev. Za sodelovanje sem kontaktirala razna društva kot so društvo Sonček in Sožitje, ter jih zaprosila za pomoč pri izpeljavi magistrske naloge. Enega od intervjuvancev pa sem pridobila iz osebnih poznanstev. Prav tako pa so sodelujoči intervjuvanci izbrani priročno, saj sem intervjuvala osebe, ki so bile pripravljene sodelovati v moji raziskavi. Na podlagi tega sem torej omejila enote, ki so mi za mojo izvedbo magistrske naloge najbolj dostopne. (Mesec, 2009)

### 3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Uporabljena metoda je ustno, individualno in enkratno spraševanje. (Mesec, 2009) Odločila sem se za izvedbo intervjujev, ki bodo anonimni, o čemer sem tudi seznanila sogovornike. Sogovornike za intervjuje sem pridobila tako, da sem najprej vstopila v kontakt s socialno delavko iz centra za socialno delo, prav tako pa sem kontaktirala razna društva za ljudi z ovirami, ki so aktivna v občini Ptuj. Nekaj sogovornikov pa sem pridobila iz lastnih izkušenj, tako iz prakse kot tudi osebnih poznanstev. Nato sem se z vsakim posameznikom posebej dogovorila o samem srečanju in izvedbi intervjuja. Na podlagi zvočnih posnetkov, sem seveda z dovoljenjem sogovornikov, da lahko intervju snemam, zapisala transkripte.

Pred pričetkom izvedbe sem se vsakemu predstavila, kaj je dejanski namen izvedbe moje magistrske naloge, ter jim odgovorila na vprašanja, ki so se jim pri tem zastavila. Vsakemu posamezniku sem zagotovila anonimnost ter jih povprašala, če lahko pogovor snemam, da sem potem lažje in natančneje naredila zapis samega intervjuja. Seznanila sem jih tudi s pravico reči ne, torej, da jim na vprašanja ni potrebno odgovarjati, če tega ne želijo, da me lahko o vsem vedno povprašajo, v kolikor česa ne razumejo. Dolžina intervjuja se je razlikovala od vsakega posameznika, povprečno so trajali med 45 do 70 minut.

### 3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke, ki sem jih pridobila v raziskavi, sem obdelala in analizirala na kvalitativen način (Mesec, 2007, str. 27), pri čemer sem najprej na podlagi zvočnih zapisov naredila transkripte, da je potem analiza potekala nekoliko lažje. Vsak posameznik je torej dobil svojo črko. Nato pa sem v vsakem intervjuju posebej podčrtala in z ustrezno črko ter številko označila pomembne izjave (Mesec, 2007, str. 29), da sem s tem pridobila enote kodiranja. Tem izjavam sem nato določila pojem, kategorijo, nadkategorijo in temo. Po odprtem kodiranju pa je sledilo še osno

kodiranje, pri čemer sem pomembne izjave najprej razporedila po temah. Nato sem znotraj vsake posamezne teme zapisala tudi nadkategorijo, kategorijo in nazadnje še pojme. Na koncu sem pojmom v oklepajih dodala še številke posameznih izjav. Analiza vseh intervjujev, odprtih kodiranj in osnih kodiranj je priložena v prilogah.

Primer odprtega kodiranja:

| OZNAKA | ENOTA                                          | POJEM, KODA              | KATEGORIJA          | NADKATEGORIJA  | TEMA       |
|--------|------------------------------------------------|--------------------------|---------------------|----------------|------------|
| A1     | <u>Prosti čas je moj čas.</u>                  | Moj čas                  | Pomen prostega časa |                | Prosti čas |
| A2     | <u>Čas ki ga posvetim sebi...</u>              | Čas zase                 | Pomen prostega časa |                | Prosti čas |
| A3     | <u>... družini...</u>                          | Čas za družino           | Pomen prostega časa | Čas za bližnje | Prosti čas |
| A4     | <u>... in prijateljem.</u>                     | Čas za prijatelje        | Pomen prostega časa | Čas za bližnje | Prosti čas |
| A5     | <u>... čas, ko odmislim vse obveznosti,...</u> | Odmisliti vse obveznosti | Pomen prostega časa |                | Prosti čas |
| A6     | <u>... ni natančno vnaprej splaniran.</u>      | Neplaniran čas           | Pomen prostega časa |                | Prosti čas |

Primer osnega kodiranja:

## PROSTI ČAS

- Pomen prostega časa
  - Moj čas (A1)
  - Čas zase (A2, C3)
  - Čas za bližnje
    - Čas za družino (A3)
    - Čas za prijatelje (A4)
  - Odmisliti obveznosti
    - Odmisliti na vse obveznosti (A5)
    - Odmisliti na šolo (A7)
    - Odmisliti na službo (A8)
  - Neplaniran čas (A6, D3)
  - Sprostitev (B1, C1, E3)
  - Početi, kar si želiš (B2, C2, D2, F3)

## 4. REZULTATI

Rezultate svoje magistrske naloge bom predstavila po temah, ki se dotikajo raziskovalnih vprašanj, ki sem si jih zastavila že pred samim izvajanjem intervjujev. Teme, ki sem jih obravnavala tekom opravljanja magistrske naloge, obsegajo pomen prostočasnih aktivnosti za ljudi z ovirami, vključenost v prostočasne aktivnosti ljudi z oviro, prilagojenost in dostopnost prostočasnih aktivnosti, zadovoljstvo ljudi z ovirami z izbiro in izvajanjem prostočasnih aktivnosti ter razvitost prostočasnih aktivnosti za ljudi z oviro.

### 4.1. POMEN PROSTEGA ČASA

Pri izvajanju intervjujev sem se najprej dotaknila teme pomena prostega časa, kjer lahko opazimo, kako se definicija prostega časa razlikuje od posameznika do posameznika. Večina jih je kot definicijo navajala, da lahko pri tem počnejo, kar želijo, to so kot definicijo navedle kar štiri osebe (B2, C2, D2, F3). Eden je to izrazil na način: *Torej, da lahko tisti čas počnem, kar si želim* (B2). Prav tako so se trije strinjali, da prosti čas pomeni sprostitev (B1, C1, E3). Tako je eden izmed njih v svojo izjavo vključil oboje, početi, kar si želiš in sprostitev: *Pomeni nekakšno sprostitev* (C1), *da lahko zares počneš tisto, kar te veseli* (C2). Kot sem že omenila, lahko opazimo veliko razlikovanje glede definicije. Tako eden od intervjuvancev navaja, da je to čas, ki ga posveti hkrati sebi pa tudi bližnjim, ki mu veliko pomenijo, to je izrazil na tak način: *Prosti čas je moj čas* (A1). *Čas, ki ga posvetim sebi* (A2), *družini* (A3) *in prijateljem* (A4). Tukaj lahko opazimo, da prosti čas ni namenjen samo nam, temveč se v tem času lahko posvečamo tudi drugim, saj pri tem pozabimo na obveznosti, kar je izpostavil tudi eden izmed intervjuvancev, in sicer je rekel: *To je zame čas, ko odmislim vse obveznosti* (A5), *ki ni natančno vnaprej splaniran* (A6). *To je čas, ko pozabim na šolo* (A7) *ali pa službo* (A8). Pri tem torej pozabimo na vsakdanje obveznosti in se posvetimo tistemu, kar nas veseli, našim hobijem, kot lahko opazimo tudi v naslednjih dveh izjavah: *Da lahko v tem času izvajam svoje hobije, v katerih uživam* (E1). *Da se počutim prijetno* (E2) *in sproščeno* (E3). Torej če bi povzela vse ugotovitve, bi lahko opazili, da se prosti čas razlikuje glede na vrednote in interese, torej osebnostne značilnosti posameznikov. Da je temu res tako, je v svoji izjavi povedal tudi eden izmed intervjuvancev, ki je izrazil: *To je čas, ki ga vsi preživljamo drugače, ker je vse odvisno od naših vrednot pa tudi interesov* (B3).

Kot naslednjega smo se dotaknili tematike, koliko časa dejansko sogovorniki namenijo za preživljanje prostega časa. Lahko opazimo, da na čas vpliva seveda tudi to, kako zaposlena je

oseba skozi celoten teden. Dva izmed intervjuvancev sta izrazila, da imata več prostega časa med vikendi, kadar imajo tudi njihove družine več prostega časa. Eden je tako izrazil: Med vikendi pa seveda več (A10). Med vikendi svoj čas preživim z družino (A11), ko imamo res vsi čas. Spet drugi je povedal: Pa tudi vikende predvsem namenim prostemu času (B5), ko imamo vsi doma čas, pa da se malo podružimo (B6). Tako lahko vidimo, da oba sogovornika svoj prosti čas med vikendi najraje posvetita svoji družini. Sogovorniki so tudi izpostavili pomembnost vpliva raznih dejavnikov, ki vplivajo na to, koliko časa ljudje namenijo prostemu času. Tako je eden izmed sogovornikov v svojem intervjuju izpostavil: Več dejavnikov lahko vpliva na to, koliko časa lahko namenim prostemu času (C7), kot so druge obveznosti v sklopu društva (C8), vreme (C9) ali pa tudi starši oziroma prijatelji, če mogoče potrebujem kak prevoz ali kaj (C10). Lahko torej opazimo, da na preživljanje prostega časa vplivajo dejavniki, kot so, preživljanje prostega časa odvisno od počutja (B7), vpliv zdravstva na preživljanje prostega časa (B8), obveznosti v sklopu društva (C8), vreme (C9) in potreba po pomoči drugih (C10).

## 4.2. VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

Najprej sem se s sogovorniki dotaknila tematike o načinu preživljanja prostega časa. Pri tem sem izvedela za veliko raznolikih aktivnosti, s katerimi se ukvarjajo sogovorniki. Največkrat so sogovorniki izpostavili druženje s prijatelji (A15, C16, F13), druženje z družino (B10, D11, D12, D13) in gledanje televizije (B13, C14, D9, D10, F14). Tako je eden izpostavil: Jaz v svojem prostem času zelo rad sestavljam sestavljanke (D8) pa zraven pogledam kako serijo (D9). Zdaj na primer zelo rad spremljam serijo Komisar Rex (D10), ki jo včasih pogledam tudi skupaj s svojim bratom (D11). Pa potem včasih tudi z bratom gledava kakšen šport (D12). S starši gremo tudi kdaj med vikendi na izlet (D13). Tako je v svoj odgovor zajel tako druženje z družino kot tudi gledanje televizije. Seveda pa so sogovorniki izpostavili še mnogo drugih vrst aktivnosti, ki se seveda razlikujejo glede na posameznika, njegove značilnosti, vrednote in želje. Tako lahko opazimo, da so sogovorniki izpostavili obiskovanje plesnih vaj (A12), poslušanje glasbe (A13, C13), risanje (A14), plesne predstave (A16), željo po ogledu baleta (A17), preživljanje časa v naravi (B9), preživljanje prostega časa z živalmi (B11), uporabo računalnika (B12), izlete (C15), obiskovanje kolonij (C17), sestavljanje sestavljanek (D8), obiskovanje glasbene šole (E9), obiskovanje knjižnice (E10), obiskovanje literarnih krožkov (E11), obiskovanje tečaja plavanja (E13), druženje z osebno asistentko (E14), kvačkanje (F10) in obisk frizerja (F12). Kot lahko opazimo, se aktivnosti zelo razlikujejo, na kar pa vplivajo tudi

dejavniki, kot so starost in spol. Eden izmed sogovornikov pa je izpostavil tudi vreme kot dejavnik, ki vpliva na preživljanje raznih aktivnosti. Tako je sogovornik povedal: Če pa je zunaj slabo vreme, pa tudi počnem kaj za računalnikom (B12) ali pa gledam televizijo (B13). Ampak to res samo v primeru slabega vremena (B14).

Kot naslednjega smo se dotaknili tematike vključenosti v prostočasne aktivnosti, kjer sem želela izvedeti, ali so uporabniki sploh vključeni v kakšne prostočasne aktivnosti, društva, če so, v katera. Kot lahko povzamem iz rezultatov, lahko opazimo, da so sogovorniki v večini vključeni v razna društva, ki so namenjena prav za ljudi z ovirami. Izpostavili so vključenost v društvo Sožitje (A19), društvo Sonček (C20, E17), Društvo slepih in slabovidnih in društvo Ozara (F17). Sogovorniki so izpostavili, da se udeležujejo različnih programov (A20, E15, E16, E18, F15, F18). Tako je eden izmed sogovornikov izrazil: Ja, kot sem že povedal sem vključen torej v plavalni krožek v Termah Ptuj (E15). Vključen sem v glasbeno šolo na Ptuj (E16). Pa vključen sem tudi v društvo Sonček (E17), kjer pa potem obiskujem razne programe in delavnice (E18). Tako lahko opazimo, da ta sogovornik obiskuje glasbeno šolo, plavalni krožek in razne programe v sklopu društva Sonček. Dva sogovornika pa v društva oziroma organizirane aktivnosti nista vključena (B15, D14). Tako je eden povedal: V društva, ki bi ponujala izbiro prostočasnih aktivnosti, nisem vključena (B15), prosti čas preživljam bolj zase (B16). Drugi pa je povedal: Zdaj jaz v neko društvo nisem vključen (D14), da bi na primer igral košarko ali pa nogomet. Bolj prosti čas preživljam doma (D15), ob kakih stvareh, ko se res sprostim (D16). Lahko opazimo, da je obema tudi skupno, da privilegirata preživljanje prostega časa zase (B16, B18, B19, D15). Dva izmed sogovornikov pa sta izrazila, da sta vključena v društva, namenjena za ljudi z ovirami, vendar nista vključena v aktivnosti izven teh društev (A21, C21). Tako je eden povedal: V druge aktivnosti nisem vključena (A21), drugi pa je izjavil: Jaz sem vključena v prostočasne aktivnosti samo v sklopu društva Sonček (C20). V zunanja društva nisem vključena (C21).

Nato smo se s sogovorniki pogovarjali o tem, ali jim je sploh omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti in na kakšen način jim je to sploh omogočeno. Pri tem se je kar pet sogovornikov strinjalo, da jim je omogočeno sodelovanje v prostočasnih aktivnostih (A23, C24, D18, E20, F20). Tako je ena izmed sogovornic povedala: Zdaj meni je zelo pomemben ples in v to aktivnost sem tudi uspešno vključena (A22), tako da mislim, da mi je kar omogočena vključenost v meni ljube stvari (A23). Spet drugi je to izrazil na malo drugačen način, in sicer je povedal: Jaz bi rekel, da mi ni onemogočeno (D18), ampak hkrati pa ni nekakšnega oglaševanja, v katere aktivnosti bi se lahko vključil (D19). Tretja sogovornica pa je izrazila, da

ji je vključenost omogočena samo s strani društev, ki so namenjena za ljudi z ovirami, to je povedala tako: Omogočeno mi je seveda s strani društev (F20). Sogovorniki so tudi izpostavili, da sodelujejo v različnih aktivnostih (A25, E21, E22, E23, E24), kjer je eden izpostavil: Kot sem tudi že povedal, sodelujem v zelo različnih aktivnostih, res od športnih (E21), glasbenih (E22) do izobraževalnih (E23). Skozi analiziranje intervjujev sem lahko opazila, da je eden izmed sogovornikov izpostavil, da se je že tako privadil na vse, da že podzavestno izbira aktivnosti, ki so zares prilagojene, do drugih aktivnosti sploh ne pristopi (C29, C30). Spet drugi sogovornik je izpostavil, da bi se vključil v več aktivnosti, če bi bilo oglaševanje boljše, saj sedaj ne ve za društva in klube, ki prirejajo prilagojene aktivnosti (D19, D20). Ena izmed sogovornic je izpostavila, da je zelo zadovoljna z veliko izbiro prilagojenih aktivnosti, kar je povedala tako: Jaz mislim, da mi je omogočena vključenost (C24), ker moram reči, da imam v sklopu društva, v katerega sem vključena, res ogromno možnosti (C25). Tudi veliko izbiro prilagojenih aktivnosti (C26).

#### 4.3. PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

Na začetku smo se dotaknili tematike prilagojenosti prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj, kjer so kar štirje sogovorniki izpostavili, da se za njihovo prilagojenost predvsem potrudijo društva (A26, C31, D22, F24, F25). Kjer je ena izmed intervjuvank izrazila: Vse je odvisno od tega, kdo prireja te aktivnosti, saj so aktivnosti prirejene s strani društev bolj prilagojene (F24). Društvo se potruji, da bi mi na izletih tudi organizirali kakšen voziček, ker skuterja ne morem voziti, ker na eno oko slabše vidim, na drugo sem popolnoma oslepela (F25). Pri tem je tudi izpostavila vzpodbujanje društev in način, kako to izvajajo. Spet druga izmed intervjuvank je povedala: Jaz mislim, da so društva kar prilagojena (A26), pa tudi osebje je zelo izobraženo (A27). Kjer je prilagojenost društev navezala tudi na izobraženost osebja, kjer je tudi izpostavila, da jim učitelj za ples prilagodi ples na takšen način, da je primeren tudi za ples z vozički (A28, A29). Dva izmed sogovornikov sta tekom intervjujev izrazila, da si osebno prilagodita prosti čas, kjer je prvi izrazil: Jaz svoj prosti čas preživljam tako, da je meni prilagojen (B27), drugi pa je rekel: Zdaj svoje hobije si jih jaz sam prilagodim (D23) (smeh) ali pa pač delam to, kar dejansko zmorem (D24). Kjer lahko opazimo, da ljudje vseeno najdejo rešitev, kako preživljati svoj prosti čas, kljub temu da jim nekaj ni prilagojeno, si bodo oni to sami prilagodili ali izbrali aktivnosti, ki so za njih prilagojene oziroma primerne. Eden izmed sogovornikov je jasno prikazal, kako mu pri glasbenih urah in na plavalnem tečaju prilagodijo

aktivnosti (E25, E26, E27, E28, E29, E30, E31, E32). Pri čemer je najpomembnejša izobraženost tako učitelja glasbe kot tudi učitelja plavalnega krožka. Pri glasbenih urah potrebuje sogovornik nekoliko več časa in motivacije, pri plavalnem krožku pa ima razdeljenega na individualne in skupinske ure. Ena od sogovornic je izrazila, da so stvari samo delno prilagojene, kar je prikazala tako: Prilagojene so na nek način (F23). Na koncu pa je povedala, da vseeno prilagojenosti nekako ne opazi, vsaj sedaj, ko je starejša, ne (F27).

Dotaknili smo se tudi teme srečevanja s težavami, kjer me je zanimalo, ali se sogovorniki srečujejo s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti. Pri tem je kar pet sogovornikov izrazilo, da se z nekimi konkretnimi težavami ne srečujejo (A30, B33, C36, D25, E33). Tako je ena od sogovornic izrazila: Zaenkrat še nisem naletela na nobeno težavo (A30), pa tudi upam, da v prihodnje ne bom. Ena od sogovornic je tudi izrazila: Pri samem izvajanju jaz nimam nekih težav (C36), pa tudi v društvu se vnaprej potrudijo, da je vse prilagojeno, da sploh ne pride do nekih konkretnih težav (C37), kjer je poudarila, da se društva vnaprej potrudijo, da do težav ne pride. Spet druga je izpostavila: Tak kot sem že izpostavila, meni težavo povzročajo predvsem ovire, kot so stopnice (B32), z nekimi drugimi konkretnimi težavami se še nisem srečala (B33). Kjer je nakazala tudi na težavnosti z arhitektonskimi ovirami (B32, F31). S čimer se je strinjala tudi naslednja sogovornica: Zaradi slepote pa tudi skuterja ne morem uporabljati (F30). Tako da so posledično težave glede dostopnosti (F31). Ena od sogovornic je izpostavila tudi vpliv slabega vremena in neprilagojenih poti (B36). Prav tako je povedala, da ob nastopu težav poskuša najti rešitev, kar je izrazila tako: Zdaj na sprehod pa lahko vplivajo samo grdo vreme in neprilagojene poti (B36), ampak tudi tukaj lahko potem izberem drugo pot (B37) ali pa ostanem doma (B38) in se igram s psom ali počnem kaj podobnega (B39). Pri čemer lahko spet opazimo, da sogovorniki tudi samostojno poskušajo najti rešitve. Ena od sogovornic je izrazila, da se z največjimi težavami sooča zaradi različnih oviranosti, kot sta nezmožnost enostavnega premikanja (F28) in slepota (F30). Hkrati je ista sogovornica izrazila pomanjkanje aktivnosti za starejše ljudi z ovirami, kar je prikazala kot: Ker pa sem tudi starejša, se aktivnosti, ki vključujejo fizično aktivnost, ne morem udeleževati, pa tudi za takšne aktivnosti ne bi vedela, da obstajajo (F32).

Nato sem se pri intervjujih dotaknila teme, kaj sogovornike dejansko omejuje pri prostočasnih aktivnostih, kaj omejuje njihovo vključenost in izbiro. Samo ena od sogovornic je izrazila, da se ne počuti omejene glede vključenosti, kar je povedala tako: Jaz ne bi rekla, da mi je omejena vključenost, saj sem vključena v društvo (A31). Pa tudi drugače nisem nekako omejena (A32), imam dostop do trgovin, do kavarn, do knjižnice (A33). Pri čemer je izpostavila, da ji je

omogočen tudi dostop do raznih ustanov. Ostali pa so najprej izpostavili predvsem omejevanje glede dostopnosti, kjer je ena od sogovornic izrazila: Zame največjo težavo predstavlja dostopnost (B40), ker so nekatere aktivnosti še v zgradbah, ki res niso prilagojene (B41), predvsem za vozičke, kjer je nedostopnost raznih zgradb sogovornica povezala s svojo oviranostjo. Spet druga je izpostavila težave s številom stopnic, povedala je to: Pa tudi dostopnost ni dovolj urejena, saj imava s prijateljem velikokrat težave glede števila stopnic (F34). Eden izmed sogovornikov je izrazil tudi omejevanje na področju izobraženosti kadra, kar je povedal kot: Jaz bi rekla, da je največja težava pomanjkanje dodatno izobraženega kadra (C39), ker če bi sama želela sodelovati v nekem zunanjem društvu, v katerem niso samo ljudje z ovirami, bi potrebovala mogoče malo bolj prilagojen program kot nekdo drugi (C40), ampak nekateri učitelji ne vedo, kako pristopiti (C41) in zato mislim, da je največja težava pomanjkanje izobrazbe (C42). Kjer lahko opazimo, da pomanjkanje izobraženega kadra vpliva tudi na pomanjkanje prilagojenih programov, saj so učitelji in trenerji zelo pomembni pri vključevanju in izobraževanju. Drugi sogovornik je kot način omejevanja izpostavil predvsem pomanjkanje oglaševanja, kar je izrazil kot: Tak kot sem že omenil, bi jaz rekel, da pomanjkanje oglaševanja (D27), ker jaz ne vem za društvo ali pa neko aktivnost, brez da mi nekdo o tem poroča ali pa kje to preberem (D28). Prav tako tudi o dogodkih, ki jih mi pripravimo, ali so prilagojene za ljudi z ovirami, se premalo oglašuje (D29). Kjer lahko opazimo, da so v občini Ptuj še vedno premalo razširjene informacije o aktivnostih, v katere se lahko vključujejo tudi ljudje z ovirami. Potrebno bi bilo tudi oglaševanje aktivnosti, ki niso organizirane samo znotraj društev ljudi z ovirami. Kot sem lahko opazila, je ena od sogovornic tudi izpostavila pomanjkanje aktivnosti za starejše (F33) kot tudi slabo označenost in osvetljavo za ljudi, ki se srečujejo s težavami pri vidu (F35).

Dotaknila sem se tudi teme, ali sogovorniki potrebujejo pomoč pri izvajanju aktivnosti in na koga se pri tem po navadi obrnejo. Kot sem lahko ugotovila, sogovorniki največkrat prosijo za pomoč svojo družino (A34, A35, C46, F37). Ena od sogovornic je izpostavila pomoč obeh staršev, ki jo poskušata v vse stvari tudi vključiti (A34, A35). Naslednja sogovornica je izpostavila pomoč mame, kar je povedala kot: Jaz redkokdaj potrebujem pomoč (C45), ampak če jo že, potem največkrat prosim mamo za pomoč (C46). Spet druga sogovornica je izpostavila pomoč svoje hčerke: Edino najstarejša hčerka še me vsaki mesec enkrat obiše ter me pelje k frizerju (F37). Dva sogovornika sta tudi izpostavila, da potrebujeta pomoč (B43, F36). Ta sogovornika sta tudi izpostavila, da pomoč prejemata tudi od prijateljev. Eden je to izpostavil kot: Jaz velikokrat potrebujem pomoč (B43), zato takrat pokličem prijateljico in njeno pomoč

prijetno izkoristim (B44). Druga sogovornica pa je to predstavila tako: Moj prijatelj mi včasih prinese kaj iz trgovine, tudi vsaki dan se slišiva po telefonu, da mu lahko malo pojamram (F38). Nekaj sogovornikov pa je tudi izpostavilo, da pomoči nekako ne potrebujejo, da se znajdejo tudi sami, nekateri so povedali, da pomoči niti ne prejmejo, predvsem zaradi nepomoči neznancev, saj ti ne vedo, kako bi v določenih situacijah pomagali (B45, B46, F39). Ravno zaradi tega se večina sogovorcev zanaša predvsem na bližnje ljudi, kot so družina in prijatelji (B47, C47, D33). Ena izmed njih je to izpostavila kot: Bi pa rekla, da sem še vedno deležna pogledov mimoidočih, ki te čudno gledajo, namesto da bi ti pomagali, ko potrebuješ pomoč (B45), pa sem že marsikoga nagovorila o tem, pa vsaki reče, da ne ve, kako bi pristopil ali pomagal (B46). Zato se tudi bolj zanesem na poznane, domače ljudi (B47). Tukaj lahko lepo opazimo, koliko ljudje še vedno opažajo poglede ter doživljajo nekakšen občutek ne vključenosti, saj jim ljudje niti niso pripravljeni pomagati oziroma ne vedo, kako to storiti. Spet drugi sogovornik je tudi izpostavil pomoč osebne asistentke (E35), ki mu pomaga tudi pri raznih opravilih (E38, E39, E40), kar je izrazil tako: Največ mi pri tem pomaga moja osebna asistentka (E35), s katero se fenomenalno razumeva (E36). Veliko meditirava, tudi s pomočjo gongov (E37). Veliko me pelje na izlete in na treninge, ker je največji problem glede prevoza (E38). Pomaga mi, da bi se naučil kuhati (E39) pa da bi postal tudi nekoliko bolj ustvarjalno spreten (E40) (smeh). Tukaj lahko tudi opazimo, kako veliko vlogo v posameznikovem življenju prevzemajo osebni asistenti in kako so ti pomembni za življenja uporabnikov, ki določenih opravkov ne zmorejo opravljati sami.

#### 4.4. ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

Sogovornike sem tudi povprašala o občutkih, ki jih doživljajo ob preživljanju prostega časa. Sogovorniki so s preživljanjem prostega časa največkrat povezali občutek sprostitve (A38, B49, D34, E42). Ena od sogovornic je to izrazila kot: Jaz se med plesom sprostim in se prepustim glasbi (A38), pa tudi počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo (A39), pa čeprav me mogoče potem bolijo mišice (smeh), kjer je občutek sprostitve povezala tudi z občutkom zdravja (A39). Spet druga je povedala, da je to nekakšna terapija, kjer lahko daš iz sebe vse težave in si popolnoma sproščen (B49). Eden od sogovornikov je povedal: Jaz se predvsem ob tem sprostim (D34) pa nabere nove energije (D35). Pa tudi rad gledam na primer Fircologe, kjer se ogromno naučim (D36). Tukaj lahko opazimo, da je sogovornik povezal občutek sproščenosti z občutkom izobraževanja, ki je za nekatere zelo pomemben, kot tudi občutek

nabiranja energije. Seveda pa ljudje doživljajo občutke sprostitve, veselja (C48), dobrega počutja (E41) ob različnih dogodkih. Tako je ena od sogovornic izrazila, da se najboljše počuti na kolonijah: Še lepše je, ko na primer na kolonijah vsi skupaj zapojemo, kdaj kdo kaj zaigra na kak instrument (C49). To je pa nepozabno vzdušje, ko gledaš morje in poslušаш glasbo (C50), kjer je občutek zadovoljstva povezala tudi z glasbo. Spet druga dobre občutke doživlja ob druženju z bližnjimi ljudmi, kar je povedala kot: Zdaj jaz se najboljše počutim ob kavici, lepem vremenu pa prijateljici (B48). To je zame nekakšna terapija, ko daš ven vse težave in si samo sproščen (B49). Nehaš se sekirat, pozabiš na službo ali šolo (B50). Kdaj pa kdaj tudi paše malo zajamrati pa da te nekdo ob tem posluša (B51). Pa tudi sprehod, vonj po naravi to so tiste brezplačne terapije zame (B52). Eden od sogovornikov je zraven občutka sproščenosti izrazil tudi občutek vključenosti, predvsem v skupinskih krožkih (E43). Spet druga sogovornica je povedala, da je imela v preteklosti boljše občutke ob preživljanju prostega časa, predvsem ko je bila mlajša (F40), sedaj je rekla, da se je nekako privadila na to, da za starejše več ni takšne izbire (F42).

Nato sem sogovornike povprašala o zadovoljstvu s preživljanjem prostega časa in izbiro prostočasnih aktivnosti, ki jih imajo v občini Ptuj. Pri čemer so nekateri zadovoljni s preživljanjem prostega časa (A42, B53), spet drugi bi radi na tem področju nekaj spremenili. Ena od sogovornic je tudi izrazila, da občuti večje zadovoljstvo poleti kot pozimi, kar je povedala kot: Sama sem zadovoljna z preživljanjem prostega časa (B53). Je pa res, da se poleti veliko več dogaja tudi v mestu kot pozimi (B54) pa da je takrat več koncertov (B55). Tako da sem poleti bolj zadovoljna kot pozimi, ko so v večini prazne ulice pa slabo vreme (B56). Dva od sogovornikov sta tudi izrazila željo po vključitvi v več aktivnosti (C51, C52, D38). Ena od teh sogovornic je to povedala tako: Jaz bi se rada vključila v več športnih aktivnosti (C51) pa tudi mogoče v kakšen pevski zbor (C52), ampak bi se o tem mogla sama še nekaj pozanimat pa morda pridobit nekaj več finančne pomoči staršev (C53), saj vsak krožek nekaj stane. Pri čemer je tudi izpostavila pomanjkanje informacij in finančnih sredstev (C53). Ta dva sogovornika sta tudi izpostavila, da sta zadovoljna z možnostjo planiranja prostega časa, kar je eden izpostavil kot: Imam možnost sodelovati povsod, kar me najbolj veseli (E44), tako da bi lahko rekel, da sem zelo zadovoljen (E45). Nekateri tako občutijo pri tem delno zadovoljstvo (C54), nekateri pa zadovoljstvo in sproščanje (D42). Samo ena od sogovornic je izpostavila občutek nezadovoljstva (F43), kjer je občutek sedanjega nezadovoljstva povezala tudi z občutkom zadovoljstva v preteklosti, kjer je povedala: Nisem ravno zadovoljna, saj bi lahko bilo bolje (F43). Bila sem nekoč zadovoljna s svojo službo, preživljanjem časa s hčerkama in takratnim

prostim časom (F44). Sedaj prosti čas zgublja na svojem pomenu (F45). Pri čemer je zelo zanimivo videti, kako se pomen prostega časa razvija in spreminja skozi leta.

Sogovornike sem povprašala tudi o tem, s kom in kako najraje preživljajo svoj prosti čas. Pri čemer je zelo zanimivo, da so prav vsi sogovorniki izpostavili, da svoj prosti čas najraje preživljajo s svojimi bližnjimi, torej s svojo družino in prijatelji (A44, B58, C55, C56, D43, E47, E48, F46). Pri čemer je ena od sogovornic izrazila: Mogoče s prijateljico (C55) ali mam (C56) pa da greva na kavo ali kakšen izlet (C57), predvsem obalo imam zelo rada in morje (C58). Kjer je druženje z bližnjimi tudi lepo povezala z izleti oziroma njenimi željami (C57, C58). Spet drugi sogovornik je to izrazil kot: Svoj prosti čas najraje preživljam z družino (E47), s prijatelji (E48), sam (E49) ali pa s svojo osebno asistentko (E50). Pri čemer je izpostavil tudi samostojno preživljanje prostega časa (E49) kot tudi preživljanje prostega časa z osebno asistentko (E50). Ostali so kot način preživljanja prostega časa izpostavili tudi uživanje med plesom (A43), preživljanje prostega časa z živalmi (B57), sestavljanje sestavljanek (D44), igranje družabnih iger (D45) in obiskovanje nekdanjih prijateljic (F47). Tako je eden od sogovornikov svoje načine preživljanja prostega časa prikazal tako: Jaz ga najraje preživljam z bratom (D43), pa da skupaj sestavljava sestavljanke (D44) ali pa se greva kake igre, kot je Človek ne jezi se (D45), saj brat nikoli ne more zmagati (smeh).

Nato sem se s sogovorniki pogovarjala tudi o tem, ali menijo, da lahko kvalitetno preživljajo prosti čas v občini Ptuj. Pri čemer sem prejela veliko raznolikih odgovorov. Kar pet sogovornikov se je strinjalo, da kvalitetno preživljajo prosti čas (A45, B60, C59, D46, D48, E51). Ena od sogovornic je povedala: Jaz mislim, da kar kvalitetno preživljam čas (A45), predvsem ko imamo kakšne plesne nastope z društvom (A46) pa da me potem pridejo pogledat starši in prijatelji (A47). Pri čemer je kvaliteto preživljanje prostega časa povezala s plesom in ogledom bližnjih. Spet druga je povedala, da odkar se je preselila na obrobje Ptuja (B59), svoj prosti čas preživlja bolj kvalitetno, kot ga je prej (B60). Torej je sogovornica kvaliteto preživljanja prostega časa povezala tudi s spremembo okolja, kjer ima lažji dostop do narave in se lažje izogiba elektronike, to je izrazila kot: Zdaj se res probam izogibat telefona, tablice in televizije (B61) ter poskušam svoj prosti čas usmerit bolj v naravo (B62). Torej kvaliteto povezuje s preživljanjem časa v naravi. Ena od sogovornic je kvalitetno preživljanje prostega časa povezala s kolonijami, kjer je povedala: Jaz bi rekla, da je moj prosti čas najbolj kvalitetno preživet predvsem med kolonijami (C59), ki sem jih že prej omenila. Med temi kolonijami namreč gremo v sklopu društva na morje (C60). Kvaliteto sodelovanja na kolonijah je podkrepila tudi s tem, da se tam srečujejo s prilagojenimi delavnicami in igrami ter da lahko

tam opazi, koliko ta čas pomeni za ljudi z ovirami kot tudi za sodelujoče ter koliko se ti na kolonijah naučijo (C60, C61, C62, C63, C64, C65, C67). Kvaliteto prostega časa pa povezuje tudi z občutkom sprostitve (C66). Dva sogovornika sta tudi izpostavila nekaj pomanjkanja na področju kvalitete. Eden od sogovornikov je izrazil: Je pa res, da imajo drugi nekoliko več težav, predvsem ljudje na vozičkih (E54). Menim, da za njih še vedno niso aktivnosti dovolj prilagojene (E55), predvsem v društvih primanjkuje teh dragih pripomočkov, ki si jih društva brez pomoči občine ne morejo kar tako privoščiti (E56). Pri čemer je izpostavil težavnost težje oviranih, ki se nekoliko težje prilagajajo na razne pogoje. Druga sogovornica pa je izrazila, da je bila kvaliteta nekoč boljša, saj je povedala: Nekoč je prosti čas za nas pomenil nekaj popolnoma drugega kot za današnjo mladino, ki drugega kot sedeti za televizijo in računalniki več ne ve (F49). Nekoč sva z možem veliko hodila na izlete, skupaj v cerkev ali pa samo na sladoled (F50). Od njegove smrti in poslabšanja mojega zdravstvenega stanja pa več stanje ni tako lepo (F51). Tako je tudi povedala, da je kvaliteta prostega časa odvisna, ne samo od tega, kako ga preživljaš, vendar tudi od tega, s kom ga preživljaš.

#### 4.5. RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

Najprej sem se s sogovorniki dotaknila teme, kako občina skrbi za prilagojenost prostočasnih aktivnosti ter kako bi morala skrbeti za prilagojenost po njihovem mnenju. Pri tem jih je večina predstavila načine, s katerimi so se tudi sami srečevali, da jih je občina prilagodila. Tako je ena od intervjuvank predstavila prilagojen ogled košarkarske tekme (A49), kako so prilagodili sam ogled za uporabo vozička (A50). Dva od sogovornikov sta izpostavila tudi dostopnost prireditve (B67, D50). Prva sogovornica je povedala: Na Ptuju vem, da so nekoliko popravili tržnico (B66) pa to, tak da se tudi lažje pripeljem in premikam med prireditvami (B67). Pa tudi posebej imamo dovoljenje, da imamo svojo pustno povorko, kjer tudi sodeluje občina Ptuj (B68). Zraven tega je tudi izpostavila, da se ljudje povorke niso mogli udeležiti zaradi slabega oglaševanja in podpore občine (B69, B70). Drugi sogovornik pa je tako izpostavil: Zdaj organizirajo nekaj prilagojenih prostih parkirnih mest, da se lahko udeležimo dogodkov (D49), pa da do dogodkov ne rabimo dolgo hodit, ker nekateri od nas to ne zmorejo. Na nekaterih prireditvah majo tudi mize in klopi (D50), ki sicer niso primerne za popolnoma vse, ampak je pa boljše kot nič (D51). Pri čemer je prikazal na kakšen način dejansko prilagajajo prireditve (parkirna mesta, klopi, mize itd.). Dva sogovornika sta izpostavila, da nekako ne opazita prilagojenosti (C69, C70, C71, F54). Pri čemer je eden povedal: Jaz točno ne vem, kakšno vlogo ima pri tem občina (C68),

ampak še je veliko stvari, ki jih ni prilagojenih (C69). Tudi med raznimi prireditvami sanitarni prostori niso prav prilagojeni (C70). Ni prostora, kjer bi lahko ljudje na vozičkih opazovali prireditve (C71), ker preko ljudi malo težko vidijo oziroma že bolje rečeno skozi njih. S tem je predstavil tudi težave, s katerimi se sam srečuje na raznih prireditvah. Dodal še je, da bi si želel večjega vložka občine (C72). Eden od sogovornikov je zraven arhitektonske dostopnosti izpostavil tudi finančno dostopnost, saj so pripomočki za nekatere posameznike kot tudi društva predragi (E57, E58, E59). Zadnja sogovornica pa je izpostavila, da so uredili nekaj prevozov do zdravnikov (F52), urejanje prevoza hrane na dom (F53) in urejanje prevozov do raznih transportov (F55).

Nato smo se dotaknili teme napredkov, ki so jih sogovorniki opazili v preteklosti. Pri čemer je kar pet sogovornikov izjavilo, da nekakšnih napredkov v zadnjih letih ne opažajo (A53, B72, D52, D53, E61, F56). Ena od sogovornic je povedala: Drugače pa nekaj ne bi opazila, da so spremenili (A53). Tako je tudi eden od sogovornikov izpostavil: Hm, napredek. V zadnjih letih ne bi rekel, da je bil nekakšen izjemen napredek na tem področju (D52). Vsaj ne, da bi ga sam opazil, tako da menim, da vidnega napredka ni bilo (D53). Ena od sogovornic je celo dodala, da je opazila nazadovanje javnih prevozov, kar lahko opazimo v naslednji izjavi: Kot sem že prej namignila, nekakšnega napredka jaz nisem opazila (F56). Celo pri prevozih z vlaki so nazadovali, saj če se pokvari vlak, sedaj organizirajo avtobuse, ki pa niso niti malo prilagojeni in tudi sama težje pridem na njih (F57). Pri čemer lahko opazimo, da se sogovornica sooča z naraščanjem težav pri uporabljanju javnih prevozov. Sogovorniki so tudi izpostavili, da so opazili, da je občina pričela prirejati prireditve za ljudi z ovirami (A51), poudarek bi naj dali tudi na spreminjanje arhitektonske dostopnosti (A52, B71) ter vključevanje občine ob svetovnih dnevih ljudi z ovirami (E60). Ena od sogovornic je tudi izrazila, da večji napredek vidi pri samih društvi, ne toliko pri občini (C73), pri čemer se društva trudijo z razvijanjem raznih prilagojenih programov (C74). Ta sogovornica je izpostavila tudi, da jim občina omogoča sodelovanje na Poli maratonu, kar je povedala tako: Je pa res, da nam je zdaj že verjetno tretje leto zapored omogočeno sodelovanje pri Poli maratonu (C75), kjer tudi ljudje z ovirami prekolesarimo oziroma premagamo del trase (C76). Pa tudi v sklopu tega je bilo društvu podarjeno prav prilagojeno kolo (C77). Kjer lahko opazimo, koliko ljudem pomeni sodelovanje.

Na koncu smo se s sogovorniki pogovarjali tudi o predlogih, ki bi jih želeli sporočiti občini, kakšne želje imajo, da bi se spremenilo v prihodnosti. Pri čemer sem lahko opazila, da so ljudje navajali razne predloge, ki so se razlikovali glede na njihove lastne hobije in aktivnosti, ki so

se jih prej že udeleževali. Tako je ena od sogovornic izpostavila, da imajo v sklopu njenega plesnega društva na tržnici veliko nastopov in bi si želela, da bi občina več dala na oglaševanje teh dogodkov, da bi se jih udeležilo čim več ljudi (A54, A55, A56, A57, A58). Druga sogovornica je izpostavila, da bi se rada udeležila pustne povorke, kar pa ji zaradi neprilagojenega varnega prostora ni omogočeno, saj ji veliko pomeni, da se lahko tisti dan našemi v nekoga drugega (B73, B74, B75, B76, B77). Naslednja sogovornica si je zaželela, da bi lahko občina sodelovala pri prirejanju poletnih iger, kjer bi skupaj z ljudmi z ovirami sodelovali tudi mimoidoči in razne šole. Pri tem bi se odvijale takšne igre, kjer bi lahko ljudje z ovirami dokazali, kaj vse oni zmorejo, mimoidoči pa bi se srečevali z oviranostmi, s katerimi nekateri živijo (C78, C79, C80, C81, C83, C84). Tudi eden od sogovornikov je imel podobno idejo o dogodku, kjer bi se lahko ljudje z ovirami dokazali. Prav tako je izrazil željo po prirejanju bralnih uric na prostem (E62, E63, E65, E66). S tem bi lahko pripomogli tudi k premagovanju predsodkov, kot je izpostavila tudi sogovornica sama (C82). Naslednji sogovornik je izpostavil željo po bolj prilagojenih koncertih, saj mora zdaj koncerte predčasno zapuščati zaradi pomanjkanja varnega prostora (D54, D55). Zadnja od sogovornic je dodala, da bi si želela, da bi občina sodelovala pri razvijanju prilagojenih športnih aktivnosti za starejše kot tudi ureditvi prevozov in prilagajanju stanovanj v središču mesta za ljudi z ovirami (F58, F59, F60, F61).

## 5. RAZPRAVA

Kot navajata Zarotis in Tokarski (2020), poznamo veliko definicij prostega časa, saj se razlikujejo od posameznikovih navad in potreb. Kot lahko opazimo, se pomen prostega časa tudi v tej magistrski nalogi razlikuje od posameznika do posameznika. Tako sem tudi sama lahko opazila, da se intervjuvanci zavedajo, da se prosti čas razlikuje glede na interese in vrednote – *To je čas, ki ga vsi preživljamo drugače, ker je vse odvisno od naših vrednot pa tudi interesov (B3)*. Pri tem prevladuje definicija, da ljudje lahko v tem času počnejo, kar si želijo – *Torej, da lahko tisti čas počnem, kar si želim (B2)*. Prosti čas pa ne vključuje le zabave, sprostitve, rekreacije in odmora od dela, temveč lahko služi tudi kot izobraževanje. (Zarotis in Tokarski, 2020) Tako se veliko ljudi usmerja pri prostočasnih aktivnostih, glede na to, kje se lahko nekaj naučijo – *Mogoče se udeležim kdaj pa kdaj kakšnih delavnic, kot so kuharske ali glasbene delavnice (A20), kjer se naučim česa praktičnega*. Prosti čas nekateri namenijo predvsem temu, da pozabijo na obveznosti, s katerimi se soočajo vsakodnevno, pa naj bo to šola, služba, skrb za otroke itd. – *To je zame čas, ko odmislim vse obveznosti (A5), ki ni natančno vnaprej splaniran (A6)*. *To je čas, ko pozabim na šolo (A7) ali pa službo (A8)*. Vseeno pa ljudje svoj prosti čas še vedno raje izkoriščajo v družbi drugih, predvsem v družbi ljudi, ki jim tudi sami zaupajo in na katere se lahko zanesejo – *Prosti čas je moj čas (A1)*. *Čas, ki ga posvetim sebi (A2), družini (A3) in prijateljem (A4)*. Prosti čas pa je predvsem čas, namenjen sprostitvi, dobremu počutju, zabavi – *Da lahko v tem času izvajam svoje hobije, v katerih uživam (E1)*. *Da se počutim prijetno (E2) in sproščeno (E3)*.

Prosti čas pa služi tudi razvoju posameznikove osebnosti, vpliva na ohranitev in krepitev zdravja, pomaga pri socializaciji, razvoju samostojnosti, razvijanju medsebojnih odnosov. (Lešnik, 1982, str. 71) Tako tudi sogovorniki preživljanje časa, predvsem fizični napor, povezujejo s skrbjo za lastno telo in zdravje – *...pa tudi počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo (A39), pa čeprav me mogoče potem bolijo mišice (smeh)*. Predvsem skupinsko preživljanje prostega časa vpliva tudi na to, da ljudje razvijajo občutek za deljenje, vzpodbujanje in razvijanje smisla za reševanje skupinskih nalog ter občutek za enakopravnost. (Kristančič, 2007) Prav tako pa to vzpodbuja občutek vključenosti, ki je pri ljudeh z ovirami včasih neprisoten – *Počutim se sproščenega (E42) pa tudi nekakšen občutek vključenosti, predvsem v skupinskih krožkih (E43)*. Seveda pa moramo biti pri prostočasnih aktivnostih pozorni, da se tudi v neki meri držijo smernic, ki jih navaja Kristančič (2007). Moramo se zavedati, da je pomembno, da si lahko posamezniki izbirajo aktivnosti, ki so primerne za

njihove interese in potrebe, da so aktivnosti prilagojene na zmožnosti uporabnika. Tako sem tudi sama lahko opazila, da imajo na Ptuju prilagojene plavalne krožke kot tudi glasbene ure – Zdaj pri glasbenih urah je tako, da včasih potrebujem malo dlje, da se kakšno pesem dlje učim (E25). Tukaj si učitelj res vzame čas zame in greva večkrat skozi pesmi, ki mi delajo težave (E26). V večini tudi igrava pesmi, ki jih jaz želim igrati (E27) in s tem spodbuja, da še bolj vztrajam pri tem (E28). Pri plavalnem krožku imam prav razdeljeno na posamezne in skupinske vaje (E29), kjer sem lahko opazila, da se kadri prilagajajo na zmožnosti uporabnikov. Prav tako je pomembno, da se ljudi spodbuja k izražanju lastnih sposobnosti, da lažje izražajo svojo individualnost – Zdaj nekakšnih pripomočkov pri plavanju jaz ne potrebujem, bolj potrebujem kakšno motivacijo pa da si nekdo vzame več časa zame (E30).

Na izbiro in izvajanje prostočasnih aktivnosti pa vpliva tudi veliko število dejavnikov, kot jih navaja Cooke (1994). Na prosti čas vpliva omejenost z drugimi dejavnostmi, pri se čemer posameznik, ki ima več prostega časa, lahko ukvarja z raznolikimi prostočasnimi aktivnostmi. Kot drugi dejavnik naj omenim finančna sredstva, ki vplivajo tudi na to, v katere aktivnosti se posameznik lahko vključi, tako je tudi eden izmed sogovornikov izpostavil finančno pomoč – Jaz bi se rada vključila v več športnih aktivnosti (C51) pa tudi mogoče v kakšen pevski zbor (C52), ampak bi se o tem mogla sama še nekaj pozanimat pa morda pridobit nekaj več finančne pomoči staršev (C53), saj vsak krožek nekaj stane. Seveda pa na izbiro vplivajo tudi osebnostne značilnosti, kot so starost, spol, interesi, potrebe itd. Predvsem lahko opazimo razliko pri sogovornici, ki je bila nekoliko starejša, tudi njen pomen prostega časa, se je razlikoval od pomena ostalih – Zame je bil pomen prostega časa, ko sem bila mlada, nekaj popolnoma drugega, kot je zdaj (F1). Ko sem bila mlada, je bil prosti čas, ko smo bili sproščeni (F2), ko smo se med seboj družili, ko smo zares počeli, kar smo želeli (F3). Zdaj pa je zame prosti čas nekaj, kar več ni tako cenjeno (F4). Na stara leta imam veliko prostega časa (F5), ampak ker nisem tako gibljiva, bi jaz temu rekla, da je to čas, ki je zame omejen (F6). Kot je gospa tudi sama izpostavila, je na starejša leta nekoliko bolj omejena, hkrati nima na razpolago toliko prilagojenih aktivnosti, kot jih imajo mladi.

Seveda pa lahko na izbiro vplivajo tudi drugi dejavniki, kot so prijatelji, partnerji in seveda družinski člani, s katerimi posamezniki tudi odločajo o načinu in časovnih okvirih prostega časa. (Macuh, 2017) Tako nekateri svoje vikende namenijo predvsem druženju z družino – Med vikendi pa seveda več (A10). Med vikendi svoj čas preživim z družino (A11), ko imamo res vsi čas. Kot sem lahko opazila, so sogovorniki navedli tudi nekaj drugih dejavnikov, ki vplivajo na njihovo preživljanje prostega časa – Več dejavnikov lahko vpliva na to, koliko časa lahko

namenim prostemu času (C7), kot so druge obveznosti v sklopu društva (C8), vreme (C9) ali pa tudi starši oziroma prijatelji, če mogoče potrebujem kak prevoz ali kaj (C10). To pa ni vse, sogovorniki so omenili še, da je preživljanje njihovega prostega časa odvisno tudi od počutja (B7), vpliva zdravstva na preživljanje prostega časa (B8), obveznosti v sklopu društva (C8), vremena (C9) in potrebe po pomoči drugih (C10).

Obstajajo pa tri najpomembnejše funkcije prostega časa in pod te spadajo počitek, razvedrilo, in razvoj osebnosti. Za počitek je značilno, da si oseba nabere nove moči po utrujenosti zaradi dela – Jaz se predvsem ob tem sprostim (D34) pa nabere nove energije (D35). Prosti čas bi naj služil tudi kot razvedrilo, kjer osebe počnejo, kar jih veseli, izvajajo hobije, ki jih izpopolnjujejo – Da lahko v tem času izvajam svoje hobije, v katerih uživam (E1). Da se počutim prijetno (E2) in sproščeno (E3). Pri razvoju osebnosti gre predvsem za razvoj in spreminjanje značilnosti kot tudi udejstvovanje v družbi (Zelnik, 1991). Seveda pa se ljudje ravno zaradi tega udeležujejo raznolikih aktivnosti, tako so tudi pri samih intervjujih navedli veliko število aktivnosti, sogovorniki so izpostavili obiskovanje plesnih vaj (A12), poslušanje glasbe (A13, C13), risanje (A14), plesne predstave (A16), željo po ogledu baleta (A17), preživljanje časa v naravi (B9), preživljanje prostega časa z živalmi (B11), uporabo računalnika (B12), izletov (C15), obiskovanje kolonij (C17), sestavljanje sestavljanek (D8), obiskovanje glasbene šole (E9), obiskovanje knjižnice (E10), obiskovanje literarnih krožkov (E11), obiskovanje tečaja plavanja (E13), druženje z osebno asistentko (E14), kvačkanje (F10) in obisk frizerja (F12). Razvedrilo, ki se je pri mnogih ponavljalo, je bilo druženje s prijatelji (A15, C16, F13), druženje z družino (B10, D11, D12, D13) in gledanje televizije (B13, C14, D9, D10, F14). Opazimo lahko, da se ljudje ukvarjajo z več različnimi aktivnostmi hkrati ((A15, C16, F13), druženje z družino (B10, D11, D12, D13) in gledanje televizije (B13, C14, D9, D10, F14). Tako je eden izpostavil: Jaz v svojem prostem času zelo rad sestavljam sestavljanke (D8) pa zraven pogledam kako serijo (D9). Zdaj na primer zelo rad spremljam serijo Komisar Rex (D10), ki jo včasih pogledam tudi skupaj s svojim bratom (D11). Pa potem včasih tudi z bratom gledava kakšen šport (D12). S starši gremo tudi kdaj med vikendi na izlet (D13). Seveda pa na te aktivnosti lahko vplivajo tudi dejavniki, ki sem jih omenila že v prejšnjem odstavku, tako osebe nihajo med aktivnostmi zaradi vpliva raznih dejavnikov – Svoj prosti čas najraje preživim v naravi (B9). Grem z družino na kakšen sprehod (B10). Doma imamo tudi psa, pa nasploh imam zelo rada živali, tako da grem rada pogledat tudi konje k sosedom (B11). Če pa je zunaj slabo vreme pa tudi počnem kaj za računalnikom (B12) ali pa gledam televizijo (B13). Ampak to res samo v primeru slabega vremena (B14). Torej lahko opazimo, da na preživljanje prostega

časa vpliva tako posameznik kot tudi razni zunanji dejavniki, zato je toliko slabše, če lahko na to vpliva tudi občina z neprilagajanjem na različne oviranosti.

V današnji družbi se razvija vedno več pasti, s katerimi se soočajo predvsem mladi, ki pričnejo z eksperimentiranjem tako s socialnimi vlogami kot tudi z vedenjem in idejami (kot primer tega lahko navedemo uporabo alkohola, drog, raziskovanje spolnosti, odklonsko vedenje itd.). (Macuh, 2017) Tako je tudi ena od sogovornic izpostavila, da se je prosti čas nekoč razlikoval od današnjega – Nekoč je prosti čas za nas pomenil nekaj popolnoma drugega kot za današnjo mladino, ki drugega kot sedeti za televizijo in računalniki več ne ve (F49). Seveda mladi to vseeno vidijo kot razvedrilo, vendar lahko take oblike aktivnosti vplivajo na zdravstveno in duševno zdravje posameznikov.

Šport je namenjen celotnemu prebivalstvu vseh starosti in velja za prvino kakovostnega življenja. Ima pa tudi veliko funkcij, saj zadovoljuje potrebo po igri, razvedrilu, sprostitvi in gibanju. (Redžepović, 1997) Seveda se mnogi zaradi tega udeležujejo raznih društev in kolonij – Najraje pa svoj prosti čas namenim za kolonije, ki jih pripravlja društvo vsako leto (C17), ker tam pa se res sprostim (C18). Tam lahko preizkusim razne športe, delavnice, prireditve, tekmovanja itd. (C19). Na vključevanje v športne aktivnosti pa ne vpliva samo osebno doživljanje posameznika, temveč tudi mnogi materialni in družbeni dejavniki, kot so dostopnost objektov, oprema, finančna sredstva, usposobljenost strokovnjakov in še bi lahko naštevali. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020) Prav zaradi neprilagojenosti in finančne nedostopnosti menim, da se mnogi ne udeležujejo športnih aktivnosti, kar je možno razbrati skozi rezultate – Jaz bi se rada vključila v več športnih aktivnosti (C51) pa tudi mogoče v kakšen pevski zbor (C52), ampak bi se o tem mogla sama še nekaj pozanimat pa morda pridobit nekaj več finančne pomoči staršev (C53), saj vsak krožek nekaj stane. Seveda pa vse aktivnosti niso dovolj dobro prilagojene tudi za starejše, kar pomeni, da športna aktivnost ni prilagojena za vse starostne kategorije – Želela bi si, da bi se ne samo občina, ampak društva potrudila, da bi tudi športne aktivnosti prilagodili za starejše ljudi z ovirami (F58). Šport pa seveda vpliva na različna področja posameznika, kot so: materialna blaginja, telesno počutje, osebni razvoj, emocionalno počutje, samoodločanje, medosebni odnosi in socialna vključenost in pravice. (Gračner, Hudej in Okoren, 2020) Tako se je tudi ena od sogovornic počutila veliko bolje ob izvajanju plesnih aktivnosti – Jaz se med plesom sprostim in se prepustim glasbi (A38), pa tudi počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo (A39). Ne samo, da ples služi telesu in zdravju, vendar služi tudi kot sprostitvev in kot aktivnost, kjer lahko oseba sklepa nova poznanstva in prijateljstva. Tako je tudi eden od uporabnikov, ki je vključen v plavalni krožek, izpostavil, da ima trening tako

prilagojen, da trenira tako samostojno kot tudi v skupinskem krožku – Vsak torek in soboto imam ure plavanja (E6), ob sobotah imam skupinske ob torkih individualne (E7).

V sklopu prostočasnih aktivnosti je potrebno izpostaviti tudi ureditev društev v Sloveniji, njihovo organizacijo ureja Zakon o društvih. Šele čez nekaj časa so sprejeli Zakon o invalidskih organizacijah, ki določa status, področje in način delovanja, financiranje in lastnino organizacij za ljudi z ovirami. Te organizacije torej niso organizacije za ljudi z ovirami, vendar so to organizacije ljudi z ovirami. (Uršič, 2015) Cilji delovanja organizacij ljudi z ovirami so predvsem uveljavljanje človekovih pravic ljudi z ovirami, vključenost v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju, nediskriminacija ljudi z ovirami, vzpodbujanje ljudi z ovirami za opiranje na lastne moči in sposobnosti, avtonomnost ljudi z ovirami kot uporabnikov storitev, ekonomsko, socialno, zdravstveno in pravno varstvo ljudi z ovirami, socialna pravičnost in enake možnosti. (ZInvO, 2002) Lahko bi rekla, da so na Ptuju kar dobro razvita društva, saj so sogovorniki vključeni v društvo Sožitje (A19), Sonček (C20, E17), Društvo slepih in slabovidnih in društvo Ozara (F17). Prav tako so ti sogovorniki izpostavili, da se ne samo v sklopu društev, ampak nasploh udeležujejo različnih programov (A20, E15, E16, E18, F15, F18) – Kot sem tudi že povedal, sodelujem v zelo različnih aktivnostih, res od športnih (E21), glasbenih (E22) do izobraževalnih (E23). Zaenkrat sem lahko sodeloval pri različnih aktivnostih, katere sem si zaželel probati (E24). Torej je uporabnikom znotraj društev omogočeno, da se vključujejo v različne aktivnosti, ki jih želijo preizkusiti.

Kot je zapisano v konvenciji o pravicah invalidov (2006), je pomembno, da sprejemajo ukrepe, s katerimi ljudem z oviro omogočijo, da lahko razvijajo in uporabljajo ustvarjalne, umetniške in intelektualne sposobnosti, pa ne samo v lastno korist, ampak tudi za obogatitev družbe. Kot sem lahko opazila, imajo sogovorniki občutek, da jim je omogočena vključenost A23, C24, D18, E20, F20) – Zdaj meni je zelo pomemben ples in v to aktivnost sem tudi uspešno vključena (A22), tako da mislím, da mi je kar omogočena vključenost v meni ljube stvari (A23). Predvsem lahko opazimo, da so sogovorniki zadovoljni z izbiro v večini samo znotraj društev.

Prav tako pa zraven vključevanja vplivajo tudi na kakovost življenja, zato športne in prostočasne dejavnosti zraven dobrega učinka na zdravje predstavljajo tudi pomemben dejavnik pri zaviranju in preprečevanju nadaljnjih bolezni. Pri tem je potrebno poskrbeti za uresničevanje vseh ukrepov, ki bodo ljudem z oviro tako pri športu kot tudi prostočasnih dejavnostih dajali enake možnosti tudi za izboljšanje kakovosti življenja. (Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014–2021 v letu 2019, 2020) Sogovorniki so mnjenja, da jim je

omogočeno kvalitetno preživljanje prostega časa (A45, B60, C59, D46, D48, E51). Samo ena od sogovornic je izrazila, da se je kvaliteta skozi leta spremenila – Nekoč je prosti čas za nas pomenil nekaj popolnoma drugega kot za današnjo mladino, ki drugega kot sedeti za televizijo in računalniki več ne ve (F49). Nekoč sva z možem veliko hodila na izlete, skupaj v cerkev ali pa samo na sladoled (F50). Od njegove smrti in poslabšanja mojega zdravstvenega stanja pa več stanje ni tako lepo (F51).

Pasivno preživljanje prostega časa, ki se ponavlja, lahko v življenje prinese nezadovoljstvo in pri tem ne prihaja do osebne rasti, kar pa je še posebej pomembno pri mladih, pri katerih se samopodoba in osebnost šele razvijata. Potrebno je najti dejavnosti, pri katerih lahko razvijamo svojo osebnost. (Ule idr., 2000) Zaradi tega je pomembno, da ljudje z ovirami ob preživljanju prostega časa občutijo zadovoljstvo in da so obdani s pozitivnimi občutki, kot so sprostitvev – Jaz se med plesom sprostim in se prepustim glasbi (A38) pa tudi počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo (A39), pa čeprav me mogoče potem bolijo mišice (smeh). V večini se sogovorniki srečujejo s pozitivnimi občutki. Kot omenja Kristančič (2007), je pomembno načelo prostega časa tudi načelo amaterizma, ki služi spodbujanju posameznika, da se udeležuje aktivnosti na podlagi lastnih pobud, te so izjemnega pomena za osebno zadovoljstvo. Sogovorniki so bili pri tem razdeljeni, nekateri so imeli občutek zadovoljstva – Sama sem zadovoljna s preživljanjem prostega časa (B53), spet drugi bi si želeli vključenosti v športne aktivnosti – Jaz bi se rada vključila v več športnih aktivnosti (C51). Samo ena od sogovornic je izrazila nezadovoljstvo, saj je v preteklosti, dejansko občutila, kaj pomeni pravo zadovoljstvo s prostim časom – Bila sem nekoč zadovoljna s svojo službo, preživljanjem časa s hčerkama in takratnim prostim časom (F44). Torej so bili sogovorniki razdeljeni glede mnenja o zadovoljstvu s prostočasnimi aktivnostmi.

Prijatelji, partnerji in seveda družinski člani ne vplivajo samo na to, kako bo posameznik preživel svoj prosti čas, ampak tudi na to, od koga bo posameznik prejel pomoč, če jo seveda potrebuje. (Macuh, 2017) Ugotovila sem, da uporabniki največkrat zaprosijo za pomoč družinske člane (A34, A35, C46, F37). Prav tako se ljudje raje zanašajo na bližnje ljudi, kot so družina in prijatelji (B47, C47, D33), predvsem zaradi nepomoči, ki so jo bili v preteklosti deležni od neznancev – Bi pa rekla, da sem še vedno deležna pogledov mimoidočih, ki te čudno gledajo namesto, da bi ti pomagali, ko potrebuješ pomoč (B45), pa sem že marsikoga nagovorila o tem, pa vsaki reče, da ne ve, kako bi pristopil ali pomagal (B46). Zato se tudi bolj zanesem na poznane domače ljudi (B47). Eden od sogovornikov je izpostavil tudi pomoč osebne asistentke, ki mu pomaga tudi pri raznih opravilih, kot so prevoz, kuhanje in ustvarjanje

(E38, E39, E40). Pri tem mora biti osebna asistentka pozorna na spoštovanje dostojanstva in neodvisnosti uporabnika, pravico do svobode izbire in odločanja med postopkom uveljavljanja pravice do osebne asistencije in njenim izvajanjem, omogočanje vključenosti v družbo, individualno obravnavo ter zagotavljanje enakih možnosti ter dostopnosti. (ZOA, 2017)

Mogoče so ravno zaradi tega prav vsi sogovorniki izpostavili, da svoj prosti čas najraje preživljajo v družbi bližnjih, torej družine in prijateljev (A44, B58, C55, C56, D43, E47, E48, F46). Pomembno je, da imajo ljudje možnost in da tudi sami znajo prosti čas preživljati na različne načine – *Svoj prosti čas najraje preživljam z družino (E47), s prijatelji (E48), sam (E49) ali pa s svojo osebno asistentko (E50)*. Seveda pa lahko opazimo, da ljudje na različne načine preživljajo svoj prosti čas: uživanje med plesom (A43), preživljanje prostega časa z živalmi (B57), sestavljanje sestavljank (D44), igranje družabnih iger (D45) in obiskovanje nekdanjih prijateljev (F47).

Kot so zapisali v odloku o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za šport Ptuj (2006), je javni interes Mestne občine Ptuj na področju športa ustvarjanje možnosti za razvoj športa, športnih panog, društev, združenj, ustvariti šport za vse, kakovosten šport, šport za prav vse občane, torej za otroke, mladino in ljudi z oviro. Pa vseeno lahko opazimo, da ljudje opazijo samo minimalne prilagoditve, ki so se zgodile skozi zadnja leta, večina jih govori samo o arhitektonskih prilagoditvah – *Na Ptujem vem, da so nekoliko popravili tržnico (B66) pa to, tak da se tudi lažje pripeljem in premikam med prireditvami (B67)*. Dva sogovornika sta celo izpostavila, da ne opazita nekakšnih prilagoditev (C69, C70, C71, F54). Da se dotaknem še napredkov, pri tem je kar pet sogovornikov od šestih izpostavilo, da v zadnjih letih ne opažajo napredka (A53, B72, D52, D53, E61, F56) – *Hm, napredek. V zadnjih letih ne bi rekel, da je bil nekakšen izjemen napredek na tem področju (D52). Vsaj ne, da bi ga sam opazil, tako da menim, da vidnega napredka ni bilo (D53)*. Ravno zaradi pomanjkanja obljubljenega napredka imajo prav vsi sogovorniki predloge za prihodnost. Nekateri predlogi se dotikajo povečanja oglaševanja (A54, A55, A56, A57, A58). Nekateri priporočajo prilagoditev raznih prireditev in dogodkov (B73, B74, B75, B76, B77, C78, C79, C80, C81, C83, C84, E62, E63, E65, E66, D54, D55). Ena od sogovornic pa bi si želela večje prilagajanje in razvijanje na področju starejših invalidov in prilagajanja prevozov ter stanovanj (F58, F59, F60, F61).

Kot zaključek bi rada dodala, da čeprav ljudje delujejo zadovoljni in včasih nimajo občutka omejenosti, to še vedno ne pomeni, da ne obstajajo stvari, ki bi jih bilo potrebno prilagoditi in na novo razviti. Potrebno je vedeti, da je kljub manjšim napredkom pred nami in pred občino še dolga pot, da bomo vsi imeli občutek vključenosti in bomo opravljali aktivnosti, ki nas res

veselijo, ne samo aktivnosti, za katere vemo, da so nam prilagojene ali pa si jih moramo celo sami prilagoditi.

## 6. POVZETEK UGOTOVITEV

Z analizo rezultatov sem prišla do naslednjih ugotovitev in sklepov:

- Definicija prostega časa se razlikuje glede na posameznika, glede na njegove vrednote in interese.
- Večina sogovornikov izbira prostočasne dejavnosti, namenjene sprostitvi, dobrim občutkom in izobraževanju.
- Večina sogovornikov svoj prosti čas nameni za druženje z družino in prijatelji.
- Lahko opazimo, da je čas, ki ga sogovorniki namenijo za preživljanje prostega časa, odvisen od tega, kako zaposlena je oseba s službo, šolo, zdravniki itd.
- Na preživljanje prostega časa ljudi z oviro v občini Ptuj vpliva tudi veliko dejavnikov, kot so vreme, druge obveznosti (šola, služba), počutje, zdravstvo in potreba po pomoči drugih.
- Sogovorniki se ukvarjajo z raznolikimi vrstami aktivnosti, kot so gledanje televizije, druženje s prijatelji in družino, plesne vaje, poslušanje glasbe, risanje, plesne predstave, želja po ogledu baleta, preživljanje časa v naravi, preživljanje prostega časa z živalmi, uporaba računalnika, izleti, obiskovanje kolonij, sestavljanje sestavljank, obiskovanje glasbene šole, knjižnice, literarnih krožkov, tečaja plavanja, druženje z osebno asistentko, kvačkanje in obisk frizerja.
- Sogovorniki so v sklopu prostega časa vključeni v razna društva, kot so Sožitje, Sonček, Društvo slepih in slabovidnih in Ozara pa tudi v plavalni krožek in glasbeno šolo.
- Nekaj sogovornikov v društva ni vključenih, saj prosti čas raje preživljajo sami oziroma v družbi bližnjih.
- Skoraj vsi sogovorniki so bili enotni, da jim je v občini Ptuj omogočeno sodelovanje v prostočasnih aktivnostih.
- Sogovorniki so izpostavili tudi, da zaradi pomanjkanja oglaševanja za veliko aktivnosti sploh ne vedo.
- Prav tako so izpostavili, da se za njihovo prilagojenost potrudijo predvsem društva.
- Dva od sogovornikov sta izpostavila prilagojenost in izobraženost osebja in učiteljev.
- Vseeno pa je ena od sogovornic izrazila, da prilagojenosti ne opazi.

- Kar pet sogovornikov je izrazilo, da se pri izvajanju prostočasnih aktivnosti ne srečujejo s težavami.
- Sogovorniki so izpostavili, da jim težave povzročajo predvsem vreme in arhitektonske ovire.
- Ena od sogovornic pa je izrazila, da se z največjimi težavami sooča predvsem zaradi starosti, saj aktivnosti niso prilagojene za starejše ljudi.
- Največje težave glede vključenosti sogovorniki vidijo v arhitektonskih ovirah, pri premajhnem oglaševanju dogodkov in aktivnosti ter pri premalo izobraženem kadru pa tudi družbi nasploh.
- Sogovorniki za pomoč pri izvajanju aktivnosti ali nasploh največkrat prosijo bližnje ljudi, kot so starši, bratje, sestre, otroci in prijatelji.
- Eden od sogovornikov je izpostavil tudi pomoč osebne asistentke.
- Sogovorniki se pri izvajanju prostočasnih aktivnosti največkrat počutijo sproščene, ob tem doživljajo dobre občutke, da naredijo nekaj za zdravje.
- Ena od sogovornic je izrazila, da je v preteklosti, ko je bila mlajša, ob preživljanju prostega časa doživljala boljše občutke.
- Večina sogovornikov je sicer zadovoljna z izbiro prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj, vendar bi na tem področju radi vseeno nekaj spremenili, saj tudi v preteklosti niso opazili nekakšnih napredkov.
- Večina sogovornikov je izrazila, da so mnenja, da lahko kvalitetno preživljajo svoj prosti čas.
- Vsi sogovorniki so mnenja, da je občina premalo naredila v preteklosti in da je potrebno na področju vključenosti v prostočasne aktivnosti še marsikaj narediti.

Vse predloge, ki so jih izpostavili sogovorniki, sem vključila v izpeljavo lastnih predlogov.

## 7. PREDLOGI

- Vključevanje oseb z oviro v načrtovanje in prilagajanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj, saj je pomembno, da se vključi vidik ljudi, ki so jim aktivnosti namenjene, mogoče prikažejo kakšno novo idejo.
- Občina bi morala vzpodbujati razna društva, da pričnejo izobraževati lasten kader, da se naučijo, kako vključiti ljudi z ovirami.
- Občina bi morala poskrbeti, da bi se društva razvijala v smeri vključevanja ljudi z ovirami, kar pomeni, da bi morala občina skrbeti za to, da društva preizkusijo programe in aktivnosti, ki se v svetu ljudi z ovirami komaj razvijajo, na primer urjenje in tekmovanje psov ljudi z ovirami.
- Občina bi morala poskrbeti, da se programi prilagajajo tudi na starostne skupine, da se tudi starejši ljudje lahko vključijo v razne športne aktivnosti, ki bi morale biti prilagojene, torej na oviranost kot tudi na starost.
- Za občino Ptuj je zelo pomembno pustovanje, katerega prilagojenost bi morala biti izpopolnjena. Če lahko tako imenovani principi in pomembneži med samo povorko sedijo na tribuni v zagrajenem predelu, bi lahko del tega odstopili tudi ljudem z oviro, da bi se ti počutili varnejše in bi lahko del povorke tudi videli, saj jim trenutna gneča to onemogoča.
- Preverjanje prireditev in prilagajanje, da bi bil prostor primeren tudi za ljudi z ovirami (pri tem bi lahko dovolili prehod ljudi z ovirami v VIP-območje, ki je nekoliko dvignjeno in tako primernejše ter bolj varno).
- Občina bi morala prirediti poletne igre tudi za ljudi z ovirami, kjer bi skupaj z mimoidočimi in šolami lahko sodelovali v različnih igrah, ki so prilagojene za ljudi z ovirami.
- Občina bi morala prirediti dogodek, kjer bi se mimoidoči srečevali z ovirami ljudi z ovirami, da bi jim torej ljudje z oviro pokazali, kako oni vsakodnevno in skozi igro premagujejo ovire.
- Občina bi lahko priredila tudi bralne urice na prostem, tudi v času počitnic, ki bi se jih nato udeležili otroci iz različnih šol in vrtcev, kjer bi lahko mladi brali ljudem z oviro in obratno, malo bi se družili, mogoče bi tudi skupaj napisali in ilustrirali kakšno knjigo.
- Občina bi morala pomagati pri zbiranju denarja za razne pripomočke, ki bi pomagali ljudem z oviro, da bi se lahko vključili v različne dejavnosti.

- Občina bi se mogla zavzeti za večje oglaševanje dogodkov za ljudi z ovirami, saj je prepozno, da občina v svoji reviji o dogodkih piše šele takrat, ko so ti že mimo.
- Občina bi morala društva bolj podpirati pri oglaševanju kakšnih plesnih predstav, športnih dogodkov, ustvarjalnih razstav.
- Prilagajanje raznih dvoran, predvsem športnih za dostop tudi na primer z vozičkom ali slabovidnim.
- Občina bi morala zagotoviti stanovanja, ki so primerna za ljudi z ovirami, da ti ne bi stanovali samo v stanovanjskih skupinah, nekateri potrebujejo urejeno samo dostopnost, označenost in osvetljavo.
- Potrebno bi bilo urediti razsvetljavo in označenost po občini, tudi označbe stavb in društev, saj je za ljudi s slabšim vidom to nekoliko oteženo, tudi glasovna sporočila bi bila priporočljiva.
- Občina bi lahko pripomogla tudi k temu, da bi se uredil prevoz za ljudi z ovirami, kot tudi za starejše, ne da bi se morali tri dni prej naročiti. Če je organiziran prevoz hrane, sem prepričana, da lahko organizirajo tudi prevoz ljudi z ovirami, saj jih mnogo prevoz vidi kot dejavnik, zakaj se ne vključujejo v več raznolikih dejavnosti.
- Občina bi morala vplivati tudi na to, da se v primeru okvare vlaka organizira primeren prevoz voznikov, saj imajo nekateri ljudje otežen vstop predvsem na avtobuse, ki niso niti malo prilagojeni.

## 8. VIRI IN LITERATURA

Aktualno (b. d.). Pridobljeno 20. 5. 2023 s <https://www.sozitje-ptuj.si/>

Barnes, C., Mercer, G. & Shakespeare, T. (1999). *Exploring Disability: A Sociological Introduction*. Cambridge: Polity.

Cooke, A. (1994). *The economics of leisure and sport*. Longon, New York: Routeledge.

Černigoj Sadar, N. (1996). Prosti čas. V Svetlik, I. (ur.): *Kakovost življenja v Sloveniji, 197–212*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

DePauw, K. P. in Gavron, S. J. (1995). *Disability and Sport*. Champaign: Human Kinetics.

Derganc, S. (2004). *Prosti čas mladih*. Ljubljana: Salve.

Društvo (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.dgnp-mb.si/drustvo/>.

Ficijan, S. (2022). *Vključevanje ljudi z ovirami v občini Ptuj* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

Glasba pri otrocih s posebnimi potrebami (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.osl-pivka.si/glasba-pri-otrocih-s-posebnimi-potrebami-2/>.

Gračner, G., Hudej, J. & Okoren, J. (ur.). (2020). *Petdeset let športa slovenskih paraplegikov*. Ljubljana: Zveza paraplegikov Slovenije.

Gril, A. (2006). *Prosti čas mladih v Ljubljani*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Halliwick (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.osl-pivka.si/halliwick/>.

Howe, D. P. (2011). *Sociology*. V Vanlandewijck, Y. C. in Thompson, W. R. (ur.), *The Paralympic Athlete: handbook of sports medicine and science*. Chichester, West Sussex : Wiley-Blackwell.

Invalidnost (b. d.). Pridobljeno dne 7. 2. 2024 s <https://www.zpiz.si/cms/content2019/invalidnost-zpiz>

Kaj delamo (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://soncek.org/kaj-delamo/>.

Klajnšček, C. & Neuman, Z. (1983). *Invalidnost, rehabilitacija in deinvalidizacija*. Ljubljana: Zavod za rehabilitacijo invalidov Ljubljana.

Konvencija o pravicah invalidov (2006). Pridobljeno 18. 4. 2023 s [https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user\\_upload/PRAVNE\\_PODLAGE/Mednarodne\\_konvencije\\_-\\_OZN/Konvencija\\_o\\_pravicah\\_invalidov/A\\_-\\_Konvencija\\_o\\_pravicah\\_invalidov.pdf](https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_OZN/Konvencija_o_pravicah_invalidov/A_-_Konvencija_o_pravicah_invalidov.pdf).

Kristančič, A. (2007). Preprečevalni in zdravilni vpliv prostega časa. V: A. Kristančič (ur.), *Svoboda izbire, moj prosti čas* (str. 63-74). Ljubljana: AA Inserco, svetovalna družba: Združenje svetovalnih delavcev.

Kuhar, M. (2008). *Prostočasne (in) participatorne dejavnosti mladih*. Pridobljeno dne 10. 5. 2023 s [https://socialna-akademija.si/wp-content/uploads/14\\_Kuhar\\_prostocasne\\_in\\_partic\\_dej\\_mladih.pdf](https://socialna-akademija.si/wp-content/uploads/14_Kuhar_prostocasne_in_partic_dej_mladih.pdf)

Kulturno udejstvovanje in ustvarjalnost slepih in slabovidnih (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.zveza-slepih.si/programi/program-9/>.

Lešnik, R. (1982). *Prosti čas: delo, človek, družba, vzgoja* (str. 71). Maribor: Založba Obzorja.

Macuh, B. (2017). Funkcije prostega časa in pasti, s katerimi se sooča posameznik v okviru prostega časa. Pridobljeno dne 23. 4. 2024 s [https://www.researchgate.net/publication/316631865\\_FUNKCIJE\\_PROSTEGA\\_CASA\\_I\\_N\\_PASTI\\_S\\_KATERIMI\\_SE\\_SOOCA\\_POSAMEZNIK\\_V\\_OKVIRU\\_PROSTEGA\\_CASA](https://www.researchgate.net/publication/316631865_FUNKCIJE_PROSTEGA_CASA_I_N_PASTI_S_KATERIMI_SE_SOOCA_POSAMEZNIK_V_OKVIRU_PROSTEGA_CASA)

Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave: študijsko gradivo – 2. izdaja*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Modic, K., Pečarič, E. & Retelj, D. (2021). *Osebna asistenca: priročnik za razumevanje neodvisnega življenja*. Ljubljana: Društvo za teorijo in kulturo hendikepa.

O društvu (b. d.). Pridobljeno dne 1. 5. 2024 s <https://mdi-ptuj.si/o-drustvu/>

O Sončku (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://soncek.org/o-soncku/>.

O zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije (b. d.). Pridobljeno 22. 5. 2023 s <https://www.zveza-slepih.si/o-zdsss/>.

Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Zavod za šport Ptuj (2006). Pridobljeno dne 18. 4. 2023 s <http://www.lex->

[localis.info/KatalogInformacij/VsebinaDokumenta.aspx?SectionID=0abb777a-e291-4755-bf0b-a63a346d1061](https://localis.info/KatalogInformacij/VsebinaDokumenta.aspx?SectionID=0abb777a-e291-4755-bf0b-a63a346d1061).

Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014–2021 v letu 2019 (2020). Pridobljeno dne 15. 5. 2023 s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Invalidi/API-2014-2021/2019-Porocilo-API.pdf>

Predstavitev – Program dela (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <http://www.sozitje-ptuj.si/index.php/predstavitev/program-dela>.

Predstavitev (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <http://www.sozitje-ptuj.si/index.php/predstavitev>.

Predstavitev šole (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.osl-pivka.si/predstavitev-sole/>.

Program MATP (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.osl-pivka.si/program-matp/>.

Programi (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <http://mdi-ptuj.si/programi/>.

Programi Društva Sonček (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <http://soncek-ptuj-ormoz.si/programi/>.

Programi Medobčinskega društva Ptuj (b. d.). Pridobljeno dne 1. 5. 2024 s <https://mdi-ptuj.si/programi/>

Rafaelič, A., & Flaker, V. (2021). *Dezinstitucionalizacija I*. Pridobljeno 8. 1. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-CIHOY52R/7c2b1a45-ac2e-4c96-8f80-4bc19092deab/PDF>

Redžepovič, A. (ur.). (1997). *Razvoj športa gluhih do leta 2000*. Ljubljana: Športna zveza gluhih Slovenije.

Rutar, D. (1995). *Edina prava ljubezen je ljubezen do drugačnih*. Ljubljana: Vitrum.

Rutar, D. (1996). *Tri razprave o teoriji hendikepa*. Ljubljana : YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa.

Sendi, R. & Kobal, B. (ur.). (2010). *(Ne)dostopna Slovenija? Grajene in komunikacijske ovire, s katerimi se srečujejo invalidi* (str. 11-26). Ljubljana: Urbani izziv – publikacije.

Škerjanc, J. (2007). *Prispevek uporabnikov k uveljavljanju participacije v socialnem varstvu in socialnem delu v Veliki Britaniji*. Socialno delo, 46 (4/5). Pridobljeno 7. 1. 2024

Škerjanc, J. (2010). *Individualizacija storitev socialnega varstva*. Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani.

Šport in šah slepih in slabovidnih (b. d.). Pridobljeno dne 22. 5. 2023 s <https://www.zveza-slepih.si/programi/program-7/>.

Ule, M. (2000) *Spremembe v življenjskem svetu mladih ali odgovor mladih na vrnitev negotovosti*. V: Ule, M.; Rener, T.; Mencin-Čeplak, M.; Tivadar, B.: Socialna ranljivost mladih. Ljubljana, Maribor: Urad Republike Slovenije za mladino in Aristej.

Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Uršič, C. & Zupan, A. (ur.). (1997). *Neodvisno življenje najtežje gibalno oviranih*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo.

Uršič, C. (ur.). (1997). *Človekove pravice in invalidi* (str. 29-105). Ljubljana: Zveza delovnih invalidov Slovenije: Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo.

Uršič, C. (ur.). (2015). *Vodnik po pravicah invalidov*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

VDC Sonček Ptuj – Zveza Sonček (b. d.). Pridobljeno 20. 5. 2024 s <https://drustvosoncekptuj-ormoz.si/vdc-ptuj-zveza-son%C4%8Dek>

Vertot, P. (ur.). (2007). *Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji* (str. 7-9). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

WHO (2023). Disability. Pridobljeno 2. 2. 2024 s <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>

Zarotis, G. F., & Tokarski, W. (2020). Definition, Concepts and Research about Leisure Time. *International Journal of Innovative Research and Knowledge*. Pridobljeno 22. 5. 2023

[https://www.researchgate.net/publication/348621913\\_Definition\\_concepts\\_and\\_research\\_about\\_leisure\\_time](https://www.researchgate.net/publication/348621913_Definition_concepts_and_research_about_leisure_time)

- Zelnik, L. (1991). *Delo in prosti čas*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ZIMI (2010). *Zakon o izenačevanju možnosti invalidov*. Ur. l. RS 94/10, 50/14 in 32/17.
- ZInvO (2002). *Zakon o invalidskih organizacijah*. Ur. l. RS, št. 108/02 in 61/06 – ZDru-1.
- ZOA (2017). *Zakon o osebni asistenci*. Ur. l. RS, št. 10/2017, 31/2018 in 172/2021.
- ZPIZ-2 (2012). *Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju*. Ur. l. RS 48/22.
- ZŠpo-1 (2017). *Zakon o športu*. Ur. l. RS, št. 29/17, 21/18 – ZNOrg, 82/20 in 3/22 – ZDeb.
- ZZRZI (2004). *Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov*. Ur. l. RS 16/07, 87/11, 96/12 – ZPIZ-2, 98/14 in 18/21.

## **9. PRILOGE**

### **PRILOGA 9.1 : Vodilo za intervju**

#### **POMEN PROSTEGA ČASA**

**Kaj za vas pomeni prosti čas?**

**Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

#### **VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI**

**Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

**Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

**Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

#### **PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI**

**Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

**Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

**Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

**Potrebujete pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

#### **ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ**

**Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

**Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

**S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

**Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

#### **RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ**

**Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

**Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

**Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

## PRILOGA 9.2 : Transkripti intervjujev

### INTERVJU 1:

#### POMEN PROSTEGA ČASA

##### **Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Prosti čas je moj čas (A1). Čas ki ga posvetim sebi (A2), družini (A3) in prijateljem (A4). To je zame čas, ko odmislim vse obveznosti (A5), ki ni natančno vnaprej splaniran (A6). To je čas, ko pozabim na šolo (A7) ali pa službo (A8).

##### **Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Med tednom, ko pridem domov iz delavnic, bi rekla da za svoj prosti čas porabim nekje 2 do 3 ure (A9). Med vikendi pa seveda več (A10). Med vikendi svoj čas preživim z družino (A11), ko imamo res vsi čas.

#### VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

##### **Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Jaz grem zelo rada na plesne vaje (A12) ali pa poslušam glasbo (A13). Tudi kdaj pa kdaj rada kaj narišem (A14). S prijateljicami gremo tudi kdaj v kino ali pa gledališče (A15). Predvsem imam rada plesne predstave (A16), bi pa želela kdaj it pogledat kakšen balet (A17).

##### **Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

Jaz sem vključena v plesni program (A18), ki se izvaja v sklopu društva Sožitje (A19). Mogoče se udeležim kdaj pa kdaj kakšnih delavnic kot so kuharske ali glasbene delavnice (A20), kjer se naučim česa praktičnega. V druge aktivnosti nisem vključena (A21).

##### **Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

Zdaj meni je zelo pomemben ples in v to aktivnost sem tudi uspešno vključena (A22), tako da mislim, da mi je kar omogočena vključenost v meni ljube stvari (A23). Nisem pa nikoli bila vključena v kakšne druge športne aktivnosti (A24). Sem pa sodelovala že v kuharskih delavnicah, ki so mi bile super (A25).

## PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

### **Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene in kako?**

Jaz mislim, da so društva kar prilagojena (A26), pa tudi osebje je zelo izobraženo (A27). Na primer, na plesnih vajah imamo učitelja, ki nam prilagodi ples (A28). Malo je drugačen ples in pristop do plesa z vozički (A29).

### **Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Zaenkrat še nisem naletela na nobeno težavo (A30), pa tudi upam, da v prihodnje ne bom.

### **Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

Jaz nebi rekla, da mi je omejena vključenost, saj sem vključena v društvo (A31). Pa tudi drugače nisem nekako omejena (A32), imam dostop do trgovin, do kavarn, do knjižnice (A33).

### **Potrebujete pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Meni ogromno mama in oče pomagata (A34). Če želim kam it me tudi kdaj peljeta (A35). Tudi v vse me vključita in me vedno vzameta zraven (A36), če je seveda dostopnost urejena (A37). Tako, da kapo dol staršem, saj se zame zelo trudita.

## ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

### **Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

Jaz se med plesom sprostim in se prepustim glasbi (A38), pa tudi počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo (A39), pa čeprav me mogoče potem bolijo mišice (smeh).

### **Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

Društvo v katerega sem vključena ima tako širok spekter programov, da sem z izbiro zelo zadovoljna (A40). Pa tudi mislim, da druženje s prijatelji pa družino na polno izkoristim (A41). Tako, da glede lastnega preživljanja prostega časa nimam kaj za reči (A42).

### **S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

Jaz zelo uživam med plesnimi vajami (A43) ali pa ko poslušam glasbo skupaj z družino ali pa kakšno prijateljico (A44).

**Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

Jaz mislim, da kar kvalitetno preživljam čas (A45), predvsem ko imamo kakšne plesne nastope z društvom (A46), pa da me potem pridejo pogledat starši in prijatelji (A47). Ko slišiš kako ljudje navijajo za tebe in te spodbujajo, potem veš, da nekaj delaš prav (A48).

#### RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

**Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

Za občino ne vem, ampak sem pa bila lani na eni košarkarski tekmi, kjer so prav prilagodili vstop v dvorano (A49) pa tudi posebej je bil prostor, kjer sem lahko jaz prišla zraven s svojim vozičkom (A50) in pogled je bil fenomenalen.

**Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

Mogoče, da so uvedli kake te prireditve in druženja za ljudi z ovirami (A51), pa da je kaj bolj dostopno, glede klančin pa tega (A52). Drugače pa nekaj nebi opazila, da so spremenili (A53).

**Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Jaz sodelujem pri plesnem društvu pa tudi pri nekaterih drugih delavnicah in imamo kar nekaj nastopov, pa tudi na tržnici plešemo pa rišemo (A54). In bi si morda želela, da bi tudi občina dala nekaj na to, da bi oglaševala naše dogodke, da bi bilo večje število udeležitve (A55). Ker mi je veliko znancev že reklo, da so o dogodkih komaj slišali, ko so bili ti že končani (A56). Ker društva se zelo trudijo, da bi to oglaševali (A57), ampak vseeno menim, da ima občina širši spekter, da bi lahko njihovo oglaševanje doprineslo še več ljudi (A58).

## INTERVJU 2:

### POMEN PROSTEGA ČASA

#### **Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Zame prosti čas pomeni, da se lahko sprostim (B1). Torej, da lahko tisti čas počnem kar si želim (B2). To je čas, ki ga vsi preživljamo drugače, ker je vse odvisno od naših vrednot pa tudi interesov (B3).

#### **Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Ja, prosti čas je zame ko pridem domov iz šole ali društva (B4). Pa tudi vikende predvsem namenim prostemu času (B5), ko imamo vsi doma čas, pa da se malo podružimo (B6). Zdaj točne časovnice ravno nimam, saj se vsak dan razlikuje, tudi od mojega počutja (B7). Včasih imam fizioterapije ali pa zdravnika in potem se moj prosti čas nekoliko skrajša ali pa zamakne (B8).

### VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

#### **Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Svoj prosti čas najraje preživim v naravi (B9). Grem z družino na kakšen sprehod (B10). Doma imamo tudi psa, pa nasploh imam zelo rada živali, tako da grem rada pogledat tudi konje k sosedom (B11). Če pa je zunaj slabo vreme pa tudi počnem kaj za računalnikom (B12) ali pa gledam televizijo (B13). Ampak to res samo v primeru slabega vremena (B14).

#### **Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

V društva, ki bi ponujala izbiro prostočasnih aktivnosti nisem vključena (B15), prosti čas preživljam bolj zase (B16). Raje se družim s prijatelji (B17) ali pa počnem kar sama, kak pa da bi bila vključena v kakšno društvo (B18). Pa zelo rada imam svoj mir v prostem času, tako da tudi to vpliva na to, da nisem vključena v neko aktivnost (B19).

#### **Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

To je pa zdaj odvisno od samega pristopa društva (B20). Pa ne samo to, saj je odvisno tudi do samega dostopa (B21). Torej če je dostop omogočen, saj meni na primer stopnice predstavljajo velik izziv, saj veliko časa preživim na vozičku (B22), me noge ne držijo več tako. Pa tudi

časovno je zelo omejeno (B23), ker jaz tudi uporabljam skuter za prevažanje po mestu (B24) in potem, če je kakšna aktivnost, ki se konča, ko je zunaj že temno, jaz potem slabše vidim in tudi več ni tako varno, da se sama prevažam (B25). Ampak zdaj ko je dlje svetlo je to nekoliko drugače, ampak vseeno imam raje svoj mir (B26).

## PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

### **Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

Jaz svoj prosti čas preživljam tako, da je meni prilagojen (B27). Ne vem pa kako je v društvih (B28), ampak prijatelji se ne pritožujejo glede prilagojenosti (B29). Jaz mislim, ker svoj prosti čas raje preživim zase ne potrebujem toliko prilagojenosti (B30), ker tudi sama izbiram aktivnosti, ki jih lahko počnem (B31).

### **Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Tak kot sem že izpostavila meni težavo povzročajo predvsem ovire kot so stopnice (B32), z nekimi drugimi konkretnimi težavami se še nisem srečala (B33). Tudi v šoli, ki jo obiskujem še nisem naletela na nekakšne težave (B34), saj obiskujem šolo s prilagojenim programom (B35). Zdaj na sprehod pa lahko vplivajo samo grdo vreme in neprilagojene poti (B36), ampak tudi tukaj lahko potem izberem drugo pot (B37) ali pa ostanem doma (B38) in se igram s psom ali počnem kaj podobnega (B39).

### **Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

Zame največjo težavo predstavlja dostopnost (B40), ker so nekatere aktivnosti še v zgradbah, ki res niso prilagojene (B41), predvsem za vozičke. Ampak moram pa reči, da se je v letih kar naredil napredek na tem področju (B42).

### **Potrebujete pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Jaz velikokrat potrebujem pomoč (B43), zato takrat pokličem prijateljico in njeno pomoč prijetno izkoristim (B44). Bi pa rekla, da sem še vedno deležna pogledov mimoidočih, ki te čudno gledajo namesto, da bi ti pomagali ko potrebuješ pomoč (B45), pa sem že marsikoga nagovorila o tem, pa vsaki reče, da ne ve kako bi pristopil ali pomagal (B46). Zato se tudi bolj zanesem na poznane domače ljudi (B47).

## ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

### **Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

Zdaj jaz se najboljše počutim ob kavici, lepem vremenu pa prijateljici (B48). To je zame nekakšna terapija, ko daš ven vse težave in si samo sproščen (B49). Nehaš se sekirat, pozabiš na službo ali šolo (B50). Kdaj pa kdaj tudi paše malo zajamrati pa da te nekdo ob tem posluša (B51). Pa tudi sprehod, vonj po naravi to so tiste brezplačne terapije zame (B52).

### **Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

Sama sem zadovoljna z preživljanjem prostega časa (B53). Je pa res, da se poleti veliko več dogaja tudi v mestu kot pozimi (B54), pa da je takrat več koncertov (B55). Tako da sem poleti bolj zadovoljna, kot pozimi, ko so v večini prazne ulice pa slabo vreme (B56).

### **S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

Jaz svoj prosti čas najraje preživim z živalmi (B57) ali pa družino na kakšnem sprehodu v naravi (B58).

### **Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

Jaz mislim, da od kar sem se preselila na obrobje Ptuja (B59), svoj prosti čas preživljam veliko bolj kvalitetno kot sem ga prej (B60). Zdaj se res probam izogibat telefona, tablice in televizije (B61) ter poskušam svoj prosti čas usmerit bolj v naravo (B62), ki je prej v samem centru mesta nisem imela toliko, predvsem v bloku nimaš neke možnosti, da bi se umaknil v naravo (B63). Je pa res, da na obrobju mesto ni več tako dostopno (B64), zato veliko več potrebujem pomoč in prevoz od prijateljice (B65).

## RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

### **Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

Na Ptuju vem, da so nekoliko popravili tržnico (B66) pa to, tak da se tudi lažje pripeljem in premikam med prireditvami (B67). Pa tudi posebej imamo dovoljenje, da imamo svojo pustno povorko, kjer tudi sodeluje občina Ptuj (B68). Ampak sem se pogovarjala z ljudmi, da niso vedeli, da imamo mi posebej prilagojeno povorko (B69) in da jim je bilo žal, da je niso mogli

priiti pogledat (B70). Bila je lepa udeležba ljudi ampak mislim, da bi lahko bila še boljša. Smo pa se zelo zabavali, res je bilo noro.

### **Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

Jaz mislim, da je bil napredek morda na samo kakšnih arhitektonskih ovirah kot so stopnice (B71) pa to, drugače nebi rekla, da sem nekaj opazila (B72).

### **Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Jaz mam zelo rada pust, ko se lahko našemim v nekoga drugega za en dan (B73). Ko mogoče nisem nekdo z oviro ampak nekakšen heroj (B74). In sem že nekajkrat želela iti na povorko (B75), ampak ker ne zdržim dolgo na nogah potrebujem skuter s katerim pa mi v tej gužvi ni omogočen varen prostor (B76), kjer bi imela lep pogled na povorko. Tako, da če bi en delček malo prilagodili bi bilo super (B77).

## **INTERVJU 3:**

### **POMEN PROSTEGA ČAS**

#### **Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Pomeni nekakšno sprostitev (C1), da lahko zares počneš tisto kar te veseli (C2). Pa tudi čas, ki ga lahko posvetiš samemu sebi (C3). Čas ko se ne rabiš ozirati na druge (C4).

#### **Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Zdaj nekako okvirno koliko časa porabim za prosti čas, ne vem. Ampak bi pa lahko rekla, da tam nekje 3-5 ur na dan minimalno (C5). Pa tudi včasih prosti čas skombiniram skupaj z družino ali prijatelji (C6), tako da takrat še nekaj več. Več dejavnikov lahko vpliva na to koliko časa lahko namenim prostemu času (C7), kot so druge obveznosti v sklopu društva (C8), време (C9) ali pa tudi starši oziroma prijatelji, če mogoče potrebujem kak prevoz ali kaj (C10).

## VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

### **Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Svoj prosti čas preživim zelo raznoliko (C11), pa niti si ga ne planiram nekaj vnaprej (C12).  
Zdaj zelo rada poslušam kakšno glasbo (C13), pogledam kako serijo (C14). Velikokrat gremo  
s starši ali prijatelji na izlet (C15). S prijatelji grem tudi kdaj v mesto na kavico ali pa v trgovino  
(C16). Najraje pa svoj prosti čas namenim za kolonije, ki jih pripravlja društvo vsako leto (C17),  
ker tam pa se res sprostim (C18). Tam lahko preizkusim razne športe, delavnice, prireditve,  
tekmovanja itd. (C19).

### **Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

Jaz sem vključena v prostočasne aktivnosti samo v sklopu društva Sonček (C20). V zunanja  
društva nisem vključena (C21). Seveda pa lahko prosti čas preživim tudi izven društva (C22),  
tako te aktivnosti predstavljajo glasba, serije, petje itd. (C23).

### **Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

Jaz mislim, da mi je omogočena vključenost (C24), ker moram reči, da imam v sklopu društva  
v katerega sem vključena, res ogromno možnosti (C25). Tudi veliko izbiro prilagojenih  
aktivnosti (C26). Najraje imam meditacijo, ki jo izvajajo na društvu (C27), ker se res lahko  
sprostim pa tudi kdaj zaspim (C28) (smeh). Mogoče mi je prišlo že v podzavest, da si izbiram  
aktivnosti samo znotraj društva (C29), saj vem, da mi je tam vse dostopno in prilagojeno (C30).

## PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

### **Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

Jaz bi rekla, da se društvo neizmerno potrudi, da se vsak počuti vključenega (C31) in da so  
stvari prilagojene za različne oviranosti (C32). Tako bi tudi rekla, da se na kolonijah odvijajo  
razne igre in delavnice, da se jih lahko mogoče udeležijo ljudje na vozičkih ali slepi (C33).  
Nikoli ni ena igra prilagojena samo na eno oviranost (C34), saj bi pri tem spet prišlo do  
izključevanja, vendar so igre tako prirejene, da se jih res lahko udeležijo vsi, ki jih to veseli  
(C35).

### **Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Pri samem izvajanju jaz nimam nekih težav (C36), pa tudi v društvu se vnaprej potrudijo, da je vse prilagojeno, da sploh ne pride do nekih konkretnih težav (C37). Lahko pa opazim, da imajo največ težav ljudje na vozičkih ali pa ljudje, ki težje komunicirajo, na te se v množici ljudi velikokrat pozabi (C38).

### **Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

Jaz bi rekla, da je največja težava pomanjkanje dodatno izobraženega kadra (C39), ker če bi sama želela sodelovati v nekem zunanjem društvu, v katerem niso samo ljudje z ovirami, bi potrebovala mogoče malo bolj prilagojen program kot nekdo drugi (C40), ampak nekateri učitelji ne vedo kako pristopiti (C41) in zato mislim, da je največja težava pomanjkanje izobrazbe (C42). Zato pa sem vključena v društvo, kjer so večinoma samo ljudje z ovirami ter ker je kader prilagojen res na vse oviranosti (C43). Pa tudi prilagojeni pripomočki so zelo težko dobavljivi in neizmerno dragi, ne (C44).

### **Potrebujeate pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Jaz redkokdaj potrebujem pomoč (C45), ampak če jo že potem največkrat prosim mamo za pomoč (C46). Mama je res tista, ki mi vedno priskoči na pomoč in na katero se najlažje zanesem (C47).

### **ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ**

#### **Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

Jaz se počutim veselo, predvsem ko poslušam glasbo pa tudi kdaj kaj zapojem (C48). Še lepše je ko na primer na kolonijah vsi skupaj zapojemo, kdaj kdo kaj zaigra na kak instrument (C49). To je pa nepozabno vzdušje ko gledaš morje in poslušаш glasbo (C50).

#### **Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

Jaz bi se rada vključila v več športnih aktivnosti (C51) pa tudi mogoče v kakšen pevski zbor (C52), ampak bi se o tem mogla sama še nekaj pozanimat pa morda pridobit nekaj več finančne pomoči staršev (C53), saj vsak krožek nekaj stane. Zato bi rekla, da sem zadovoljna in hkrati bi bila lahko še bolj (C54).

### **S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

Mogoče s prijateljico (C55) ali mamó (C56), pa da greva na kavo ali kakšen izlet (C57), predvsem obalo imam zelo rada in morje (C58).

### **Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

Jaz bi rekla, da je moj prosti čas najbolj kvalitetno preživet predvsem med kolonijami (C59), ki sem jih že prej omenila. Med temi kolonijami namreč gremo v sklopu društva na morje (C60) in potem tam skupaj preživimo nekaj dni, kjer imamo razne delavnice in igre (C61), ki so res prav prilagojene za ljudi z ovirami (C62). Tam res vidiš koliko ta čas dejansko pomeni ljudem (C63), ne samo ljudem z oviro ampak dejansko tudi vsem sodelujočim (C64). Na teh kolonijah se tako mi nekaj naučimo kot tudi izvajalci se na vsaki koloniji naučijo nekaj novega (C65). Tam se res najbolj sprostim in uživam na polno (C66), pa še zraven se nekaj naučim (C67).

### **RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ**

### **Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

Jaz točno ne vem kakšno vlogo ima pri tem občina (C68), ampak še je veliko stvari, ki jih ni prilagojenih (C69). Tudi med raznimi prireditvami sanitarni prostori niso prav prilagojeni (C70). Ni prostora, kjer bi lahko ljudje na vozičkih opazovali prireditve (C71), ker preko ljudi malo težko vidijo oziroma že bolje rečeno skozi njih. Občina bi mogla več dati na sama društva ljudi z ovirami, tudi na kolonije, tudi na naše športne prireditve itd. (C72).

### **Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

Zdaj jaz bolj opazim kake napredke pri društvih, ne toliko pri občini (C73). Društva pa res razvijajo vedno znova programe, ki so prilagojeni za ljudi z ovirami (C74). Je pa res, da nam je zdaj že verjetno tretje leto zapored omogočeno sodelovanje pri Poli maratonu (C75), kjer tudi ljudje z ovirami prekolesarimo oziroma premagamo del trase (C76). Pa tudi v sklopu tega je bilo društvu podarjeno prav prilagojeno kolo (C77).

### **Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Jaz bi si želela, da bi se v občini priredile med poletjem kakšne igre (C78), ki jih sama doživim tudi med kolonijami. Da bi na primer ljudje, mimoidoči lahko videli in sodelovali skupaj z

ljudmi z ovirami (C79), da bi videli, da tudi oni lahko sodelujejo v igrah, ki so nekoliko prilagojene (C80). Pa da bi otroci iz osnovnih in srednjih šol skupaj z otroci z ovirami sodelovali pri teh igrah (C81), tudi mogoče v parih. Mogoče, bi tako majn ljudi potem kdaj vstran pogledalo pri ljudeh z ovirami, mogoče bi prej pristopili ali pa se udeležili naših dogodkov (C82). Tudi mogoče, da bi se mimoidoče soočili s kakšnimi ovirami, da bi se nekoliko postavili v našo kožo in mogoče premagovali razne ovire (C83). In potem bi bilo zanimivo videt koliko ljudi bi se dejansko udeležilo tega in dejansko želelo sodelovati (C84).

#### INTERVJU 4:

#### POMEN PROSTEGA ČASA

##### **Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Kot že beseda pove, je to čas ko sem prost (D1), ko delam kar želim (D2). Velikokrat to ni vnaprej planiran čas (D3) ali pa si med prostim časom planiram kakšne hobije (D4).

##### **Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Zame je prosti čas nekaj zelo pomembnega, zato si zanj res vzamem čas (D5). Včasih si rad kaj vnaprej splaniram (D6), ampak večinoma pa ga preživljam spontano, kar se mi torej tisti dan zazdi, da bi počel (D7).

#### VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

##### **Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Jaz v svojem prostem času zelo rad sestavljam sestavljanke (D8), pa zraven pogledam kako serijo (D9). Zdaj na primer zelo rad spremljam serijo Komisar Rex (D10), ki jo včasih pogledam tudi skupaj s svojim bratom (D11). Pa potem včasih tudi z bratom gledava kakšen šport (D12). S starši gremo tudi kdaj med vikendi na izlet (D13).

##### **Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

Zdaj jaz v neko društvo nisem vključen (D14), da bi na primer igral košarko ali pa nogomet. Bolj prosti čas preživljam doma (D15), ob kakih stvareh ko se res sprostim (D16). Prosti čas raje preživim sam, nisem nekako nagnjen k skupinskim aktivnostim (D17).

**Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

Jaz bi rekel, da mi ni onemogočeno (D18), ampak hkrati pa ni nekakšnega oglaševanja v katere aktivnosti bi se lahko vključil (D19). Vem, da obstaja nekaj društev, ki imajo prilagojene programe v katere se vključujejo izrecno ljudje z ovirami (D20). Ampak tak, da bi se malo vsi pomešali med sabo, tudi tisti, kot nekateri rečejo "normalni", tu pa nebi vedel za nobeno društvo (D21), ki sprejema tudi ljudi z ovirami.

#### PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

**Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

Jaz mislim, da imajo društva namenjena ljudem z oviro zelo dobro prilagojene programe, kolikor sem prebral in slišal od drugih (D22). Zdaj svoje hobije si jih jaz sam prilagodim (D23) (smeh) ali pa pač delam to kar dejansko zmorem (D24).

**Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Nekih konkretnih težav še sam nisem imel (D25), razen nova sestavljanke mi predstavlja majhno težavico (smeh). Niti nisem vključen v nobeno tako aktivnost, ki bi mi lahko povzročala kake težave (D26).

**Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

Tak kot sem že omenil, bi jaz rekel, da pomanjkanje oglaševanja (D27), ker jaz ne vem za društvo ali pa neko aktivnost brez, da mi nekdo o tem poroča ali pa kje to preberem (D28). Prav tako tudi o dogodkih, ki jih mi pripravimo ali so prilagojene za ljudi z ovirami se premalo oglašuje (D29).

**Potrebujete pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Jaz nekakšne pomoči ne rabim (D30), ampak se zelo rad družim s prijatelji ali pa družino (D31), ki mi v stiski tudi največkrat priskočijo na pomoč (D32). Po navadi se obrnem na ljudi s katerimi imam največ stika (D33).

## ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

### Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?

Jaz se predvsem ob tem sprostim (D34), pa nabere nove energije (D35). Pa tudi rad gledam na primer Firbcologe, kjer se ogromno naučim (D36). Ali pa ko sestavljam sestavljanke nekako pobegnem iz sveta in sem potem v tisti sliki, pozoren na barve in oblike (D37).

### Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro pristočasnih aktivnosti?

Jaz mislim, da bi se lahko vključil v več aktivnosti (D38) in mogoče se tudi kdaj bom, ampak zaenkrat sem kar zadovoljen, da si lahko čas sam splaniram (D39), pa da sploh imam prosti čas (D40). Zaenkrat svoj čas raje preživljam sam (D41) in takrat sem res zadovoljen in sproščen (D42).

### S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?

Jaz ga najraje preživljam z bratom (D43), pa da skupaj sestavljava sestavljanke (D44) ali pa se greva kake igre, kot je človek ne jezi se (D45), saj brat nikoli ne more zmagati (smeh).

### Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?

Jaz mislim, da mi nič ne manjka, saj si mam kaj za začet (D46). Tako, da mislim, da glede na to, da se zares lahko posvetim sebi pa svojim hobijem (D47), da lahko res kvalitetno preživim svoj prosti čas (D48). Zaenkrat nebi imel česa za izpostaviti.

## RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

### Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih pristočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?

Zdaj organizirajo nekaj prilagojenih prostih parkirnih mest, da se lahko udeležimo dogodkov (D49), pa da do dogodkov ne rabimo dolgo hoditi ker nekateri od nas to ne zmorejo. Na nekaterih prireditvah majo tudi mize in klopi (D50), ki sicer niso primerne za popolnoma vse, ampak je pa boljše kot nič (D51).

### Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?

Hm, napredek. V zadnjih letih nebi rekel, da je bil nekakšen izjemen napredek na tem področju (D52). Vsaj ne, da bi ga sam opazil, tako da menim, da vidnega napredka ni bilo (D53).

**Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Jaz mam zelo rad koncerte (D54), pa sem tudi že bil na nekaterih ampak me vedno zmoti, da se po deseti uri prične gužva in zame ter moje prijatelje, ki so nekateri na vozičkih ni varnega prostora (D55), pa tudi na tisti VIP prostor nam ni dovoljen vstop in se ne počutimo varno (D56). Zato bi bilo dobro, da bi se mogoče tu uredil tudi kakšen zakon, ker jaz se na teh množičnih prireditvah ne počutim varno (D57) in morem hitro oditi domov (D58). Pa tudi cene bi lahko malo priredili ker nenormalno kaj zaračunajo za vstop in vse ostalo (D59).

**INTERVJU 5:**

**POMEN PROSTEGA ČASA**

**Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Da lahko v tem času izvajam svoje hobije, v katerih uživam (E1). Da se počutim prijetno (E2) in sproščeno (E3). Je pa to čas, ki najhitreje mine, ker res delam kar želim (E4).

**Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Zdaj trikrat na teden imam glasbeno šolo (E5), ki jo največkrat obiščem preden grem na društvo, torej v jutranjih urah. Vsak torek in soboto imam ure plavanja (E6), ob sobotah imam skupinske ob torkih individualne (E7). Drugače pa tak kombiniram in planiram, da imam na koncu veliko prostega časa (E8).

**VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI**

**Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Jaz zelo rad obiskujem glasbeno šolo, kjer se učim igranje kitare (E9). Rad grem v knjižnico (E10) pa na kakšne te literarne krožke (E11). Zelo rad se izobražujem nasploh (E12). Hodim tudi na tečaj plavanja v Terme Ptuj (E13). Pa tudi družim se rad s svojo osebno asistentko (E14). Nekak tako izgleda kako najraje preživljam prosti čas.

**Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

Ja kot sem že povedal sem vključen torej v plavalni krožek v Termah Ptuj (E15). Vključen sem v glasbeno šolo na Ptuj (E16). Pa vključen sem tudi v društvo Sonček (E17), kjer pa potem obiskujem razne programe in delavnice (E18). Predvsem imam rad gonge in pa tudi kake dihalne vaje (E19).

**Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

Ja jaz res mislim da mi je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti (E20). Kot sem tudi že povedal, sodelujem v zelo različnih aktivnostih, res od športnih (E21), glasbenih (E22) do izobraževalnih (E23). Zaenkrat sem lahko sodeloval pri različnih aktivnostih, katere sem si zaželel probati (E24).

**PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI**

**Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

Zdaj pri glasbenih urah je tako, da včasih potrebujem malo dlje, da se kakšno pesem dlje učim (E25). Tukaj si učitelj res vzame čas zame in greva večkrat skozi pesmi, ki mi delajo težave (E26). V večini tudi igrava pesmi, ki jih jaz želim igrati (E27) in s tem spodbuja, da še bolj vztrajam pri tem (E28). Pri plavalnem krožku imam prav razdeljeno na posamezne in skupinske vaje (E29). Zdaj nekakšnih pripomočkov pri plavanju jaz ne potrebujem, bolj potrebujem kakšno motivacijo pa da si nekdo vzame več časa zame (E30). Imam pa nekaj prijateljev v skupini, ki potrebujejo prav posebne prijeme (E31) pa to in tukaj res moj učitelj plavanja potrebuje dodatno znanje, ki ga tudi ima (E32).

**Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Jaz se z nekimi ovirami in težavami ne srečujem (E33). Zame je vse vnaprej prilagojeno (E34) tako da do nekakšnih težav še ni prišlo.

**Potrebujete pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Največ mi pri tem pomaga moja osebna asistentka (E35), s katero se fenomenalno razumeva (E36). Veliko meditirava, tudi s pomočjo gongov (E37). Veliko me pelje na izlete in na treninge, ker je največji problem glede prevoza (E38). Pomaga mi, da bi se naučil kuhati (E39), pa da bi postal tudi nekoliko bolj ustvarjalno spreten (E40) (smeh).

## ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

### **Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

Za sebe bi lahko rekel, da se dobro počutim pri izvajanju mojih aktivnosti (E41). Počutim se sproščenega (E42) pa tudi nekakšen občutek vključenosti, predvsem v skupinskih krožkih (E43).

### **Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

Imam možnost sodelovati povsod, kar me najbolj veseli (E44), tako da bi lahko rekel, da sem zelo zadovoljen (E45). Najbolj pa sem seveda zadovoljen s službo v sklopu društva, kjer se res nekaj naučim (E46).

### **S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

Svoj prosti čas najraje preživljam z družino (E47), s prijatelji (E48), sam (E49) ali pa s svojo osebno asistentko (E50).

### **Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

Jaz menim, da lahko kvalitetno preživljam prosti čas (E51), ker delam to kar me veseli (E52) in se pri tem razvijam, učim (E53). Je pa res, da imajo drugi nekoliko več težav, predvsem ljudje na vozičkih (E54). Menim, da za njih še vedno niso aktivnosti dovolj prilagojene (E55), predvsem v društvih primanjkuje teh dragih pripomočkov, ki si jih društva brez pomoči občine ne morejo kar tako privoščiti (E56).

## RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

### **Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

Jaz bi rekel, da bi morala predvsem občina organizirati dostop, pa s tem ne mislim le glede arhitekture (E57), ampak tudi cenovno se mi zdi, da je postalo že vse zelo drago (E58). Občina bi morala organizirati več akcij, kjer bi se zbiral denar za na primer prilagojena kolesa, prilagojene vozičke za ples itd. (E59).

### **Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

Napredek sem mogoče opazil pri tem, da se je občina nekoliko bolj vključila tudi v te razne prireditve, ki jih društva organizirajo ob raznih svetovnih dnevih (E60). Ampak še vedno pa je to premajhen korak za prihodnost (E61).

### **Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Mogoče bi bilo fajn, da bi naredili kakšen dogodek, kjer bi se lahko tudi ljudje z ovirami dokazali in pokazali (E62), da tudi mi zmoremo, kot so ne vem nekakšne igre pri tržnici ali pa mogoče mini nogomet (E63). Ker mislim, da so še vedno nekakšni predsodki, da mi dosti stvari ne zmoremo (E64), ampak jaz bi si želel, da mi lahko sami dokažemo, kar vse zmoremo (E65). Pa več bralnih uric bi mel, tudi mogoče na prostem kdaj, predvsem zdaj ko je lepo vreme zunaj pa to (E66).

### **INTERVJU 6:**

#### **POMEN PROSTEGA ČASA**

##### **Kaj za vas pomeni prosti čas?**

Zame je bil pomen prostega časa ko sem bila mlada nekaj popolnoma drugega kot je zdaj (F1). Ko sem bila mlada je bil prosti čas ko smo bili sproščeni (F2), ko smo se med seboj družili, ko smo zares počeli kar smo želeli (F3). Zdaj pa je zame prosti čas nekaj kar več ni tako cenjeno (F4). Na stara leta imam veliko prostega časa (F5), ampak ker nisem tako gibljiva, bi jaz temu rekla, da je to čas, ki je zame omejen (F6).

##### **Koliko časa namenite za preživljanje prostega časa?**

Časovno od kar več nisem zaposlena, je zame vedno prost čas (F7). Časovno nikakor nisem omejena (F8). Omejena je le dostopnost in pomanjkanje družbe ter nekaterih prilagojenih aktivnosti (F9).

## VKLJUČENOST V PROSTOČASNE AKTIVNOSTI

### **Na kakšen način preživljate svoj prosti čas?**

Jaz svoj prosti čas najraje preživim s kvačkanjem copatov (F10). Ker pri tem ne potrebujem nobene pomoči in tako nisem od nikogar odvisna (F11). Pa potem, včasih me hčerka pelje k frizerju (F12) ali pa grem s svojim prijateljem na sprehod, ampak tudi to vedno bolj po redko (F13). Zelo rada gledam tudi televizijo (F14), predvsem mašo, ki zame več ni tako dostopna, saj je cerkev kar oddaljena.

### **Ali ste vključeni v prostočasne aktivnosti? V katere prostočasne aktivnosti ste vključeni?**

Jaz sem vključena v različna društva (F15), kot so Društvo slepih in slabovidnih (F16) in Društvo Ozara (F17). Pri teh pa se bolj vključujem v ustvarjalne krožke (F18). Včasih sem še hodila na izlete, zdaj pa to več ni tako omogočeno, ker me noge dolgo ne zdržijo (F19).

### **Menite, da vam je omogočena vključenost v vse prostočasne aktivnosti? Na kakšen način vam je to omogočeno?**

Omogočeno mi je seveda s strani društev (F20). Društva me tudi vedno znova vzpodbujajo, da bi se udeležila kakšnih krožkov ali pa da bi šla zraven na kakšen izlet (F21). Pa tudi zdaj so mi ponudili, da bi za neko obletnico šli na izlet. Včasih smo v društvenih prostorih praznovali tudi rojstne dneve, zdaj še nam to omejujejo, da več ni na razpolago prostorov, zaradi tega se tudi med seboj ne družimo več toliko (F22).

## PRILAGOJENOST PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI

### **Menite, da so prostočasne aktivnosti za vas prilagojene?**

Prilagojene so na nek način (F23). Vse je odvisno od tega kdo prireja te aktivnosti, saj so aktivnosti prirejene s strani društev bolj prilagojene (F24). Društvo se potrudi, da bi mi na izletih tudi organizirali kakšen voziček, ker skuterja ne morem voziti, ker na eno oko slabše vidim, na drugo sem popolnoma oslepela (F25). Včasih mi tudi urejajo prevoz od stanovanja do kakšnih dogodkov ali zdravnika (F26). Drugače pa nebi opazila prilagojenosti (F27).

### **Se srečujete s kakšnimi težavami pri izvajanju prostočasnih aktivnosti?**

Težave nastanejo, če moram hodit, saj imam zelo šibke noge (F28). Vozička ne uporabljam, ker nimam nikogar, ki bi me lahko pri tem spremljal (F29). Zaradi slepote pa tudi skuterja ne morem uporabljati (F30). Tako, da so posledično težave glede dostopnosti (F31). Ker pa sem tudi starejša se aktivnosti, ki vključujejo fizično aktivnost ne morem udeleževati, pa tudi za takšne aktivnosti ne bi vedela, da obstajajo (F32).

### **Kaj vam omejuje sodelovanje v raznih prostočasnih aktivnostih? Kaj vam omejuje prosto izbiro aktivnosti?**

Predvsem me omejuje premajhna izbira prilagojenih aktivnosti ne samo za ljudi z ovirami, ampak tudi za starejše ljudi z ovirami (F33). Pa tudi dostopnost ni dovolj urejena, saj imava s prijateljem velikokrat težave glede števila stopnic (F34). Ter slabša označenost in osvetljava je velik problem, ki bi velikokrat lahko prišla prav (F35).

### **Potrebujeate pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti? Kdo vam pri tem pomaga?**

Jaz bi konstantno potrebovala pomoč (F36), ampak s svojo družino nimam več nekakšnega stika. Edino najstarejša hčerka še me vsaki mesec enkrat obiše, ter me pelje k frizerju (F37). Moj prijatelj mi včasih prinese kaj iz trgovine, tudi vsaki dan se slišiva po telefonu, da mu lahko malo pojamram (F38). Drugače pa pomoči ne prejemam (F39).

## **ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ**

### **Kako se počutite ob preživljanju svojega prostega časa?**

Kako se počutim... Nekoč sem se boljše počutila (F40). Sedaj se privajam na to, da za starejše več ni takšne izbire (F41). Se pa počutim dobro v svojem domu in kako si sama uredim čas (F42).

### **Kako ste zadovoljni s preživljanjem prostega časa in z izbiro prostočasnih aktivnosti?**

Nisem ravno zadovoljna, saj bi lahko bilo bolje (F43). Bila sem nekoč zadovoljna s svojo službo, preživljanjem časa s hčerkama in takratnim prostim časom (F44). Sedaj prosti čas zgublja na svojem pomenu (F45).

### **S kom in kako najraje preživljate svoj prosti čas?**

Če bi lahko izbirala bi rekla, da s svojim prijateljem in hčerko (F46). Bi pa si želela, da bi me tudi stare prijateljice kdaj obiskale, čeprav smo zgubile stik skozi leta (F47).

**Menite, da lahko kvalitetno preživljate prosti čas v občini Ptuj? Kaj za vsa predstavlja kvalitetno preživljanje prostega časa?**

Lahko bi bilo kvalitetnejše (F48). Nekoč je prosti čas za nas pomenil nekaj popolnoma drugega kot za današnjo mladino, ki drugega kot sedeti za televizijo in računalniki več ne ve (F49). Nekoč sva z možem veliko hodila na izlete, skupaj v cerkev ali pa samo na sladoled (F50). Od njegove smrti in poslabšanja mojega zdravstvenega stanja, pa več stanje ni tako lepo (F51).

#### RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

**Kako občina skrbi za razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti? Kako bi občina Ptuj morala skrbeti za to?**

Pravijo in objavljajo koliko naredijo za nas, a sama opazim, da so uredili te prevoze starejših do zdravnikov (F52). Pa urejeno imam prevoz hrane, s tem pridobim nekaj dodatnega časa (F53). Da bi bilo kaj ekstra povezano s prostim časom pa ne bi rekla (F54). Pa tudi društva imajo zdaj prevoze, ki me včasih peljejo na vlak ali avtobus, če želim kam iti (F55).

**Ste morda že opazili kakšen napredek v preteklosti?**

Kot sem že prej namignila nekakšnega napredka jaz nisem opazila (F56) . Celó pri prevozih z vlaki so nazadovali, saj če se pokvari vlak, sedaj organizirajo avtobuse, ki pa niso niti malo prilagojeni in tudi sama težje pridem na njih (F57).

**Kaj si želite, da bi se v prihodnosti spremenilo? Kaj so vaši predlogi, ki bi jih sporočili občini Ptuj?**

Želela bi si, da bi se ne samo občina ampak društva potrudila, da bi tudi športne aktivnosti prilagodili za starejše ljudi z ovirami (F58). Pa da bi boljše uredili te prevoze starejših, ker sedaj se moram jaz tri dni prej najavit, da pride nekdo po mene, če pride kaj bolj nujnega vmes mi prevoza ne zagotovijo (F59). Stanovanje v katerem živim tudi ni najbolj prilagojeno, tako, da tudi v njem težje preživljam svoj prosti čas (F60) in ker do stanovanja vodijo stopnice, mi tudi to dodatno otežuje, da bi lahko prosti čas preživljala zunaj (F61).

## PRILOGA 9.3 : Odprto kodiranje

### KODIRANJE 1:

| OZNAK<br>A | ENOTA                                                   | POJEM,<br>KODA                  | KATEGORIJA                       | NADKATEGORIJA          | TEMA        |
|------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------------|------------------------|-------------|
| A1         | <u>Prosti čas je moj čas.</u>                           | Moj čas                         | Pomen prostega časa              |                        | Prosti čas  |
| A2         | <u>Čas ki ga posvetim sebi...</u>                       | Čas zase                        | Pomen prostega časa              |                        | Prosti čas  |
| A3         | <u>... družini...</u>                                   | Čas za družino                  | Pomen prostega časa              | Čas za bližnje         | Prosti čas  |
| A4         | <u>... in prijateljem.</u>                              | Čas za prijatelje               | Pomen prostega časa              | Čas za bližnje         | Prosti čas  |
| A5         | <u>... čas, ko odmislim vse obveznosti, ...</u>         | Odmisliti na vse obveznosti     | Pomen prostega časa              | Odmisliti obveznosti   | Prosti čas  |
| A6         | <u>... ni natančno vnaprej splaniran.</u>               | Ne planiran čas                 | Pomen prostega časa              |                        | Prosti čas  |
| A7         | <u>... čas, ko pozabim na šolo...</u>                   | Odmisliti šolo                  | Pomen prostega časa              | Odmisliti obveznosti   | Prosti čas  |
| A8         | <u>... ali pa službo.</u>                               | Odmisliti službo                | Pomen prostega časa              | Odmisliti obveznosti   | Prosti čas  |
| A9         | <u>... za svoj prosti čas porabim nekje 2 do 3 ure.</u> | Okviren čas                     | Čas namenjen prostemu času       |                        | Prosti čas  |
| A10        | <u>Med vikendi pa seveda več.</u>                       | Več prostega časa med vikendi   | Čas namenjen prostemu času       | Prosti čas med vikendi | Prosti čas  |
| A11        | <u>Med vikendi svoj čas preživim z družino...</u>       | Preživljanje vikendov z družino | Čas namenjen prostemu času       | Prosti čas med vikendi | Prosti čas  |
| A12        | <u>Jaz grem zelo rada na plesne vaje...</u>             | Obiskovanje plesnih vaj         | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti       | Vključenost |

|     |                                                                                              |                                   |                                      |                  |             |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
| A13 | <u>... ali pa poslušam glasbo.</u>                                                           | Poslušanje glasbe                 | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| A14 | <u>Tudi kdaj pa kdaj rada kaj narišem.</u>                                                   | Risanje                           | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| A15 | <u>S prijateljicami gremo tudi kdaj v kino ali pa gledališče.</u>                            | Druženje s prijatelji             | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| A16 | <u>Predvsem imam rada plesne predstave,...</u>                                               | Plesne predstave                  | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| A17 | <u>...želela kdaj it pogledat kakšen balet.</u>                                              | Želja po ogledu baleta            | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| A18 | <u>Jaz sem vključena v plesni program,...</u>                                                | Vključenost v plesni program      | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| A19 | <u>... v sklopu društva Sožitje.</u>                                                         | Vključenost v društvo Sožitje     | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| A20 | <u>... udeležim kdaj pa kdaj kakšnih delavnic kot so kuharske ali glasbene delavnice,...</u> | Udeleževanje v raznih programih   | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| A21 | <u>V druge aktivnosti nisem vključena.</u>                                                   | Ne vključenost v druge aktivnosti | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| A22 | <u>... meni je zelo pomemben ples in v to aktivnost sem tudi uspešno vključena,...</u>       | Pomembnost plesnih aktivnosti     | Omogočena vključenost                |                  | Vključenost |
| A23 | <u>... mislim, da mi je kar omogočena vključenost</u>                                        | Omogočeno                         | Omogočena vključenost                |                  | Vključenost |

|     |                                                                          |                                       |                                                   |  |               |
|-----|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------------------|--|---------------|
|     | <u>v meni ljube stvari.</u>                                              |                                       |                                                   |  |               |
| A24 | <u>Nisem pa nikoli bila vključena v kakšne druge športne aktivnosti.</u> | Ne vključenost v športne aktivnosti   | Omogočena vključenost                             |  | Vključenost   |
| A25 | <u>... sodelovala že v kuharskih delavnicah, ki so mi bile super.</u>    | Sodelovanje v raznih aktivnostih      | Omogočena vključenost                             |  | Vključenost   |
| A26 | <u>...mislim, da so društva kar prilagojena, ...</u>                     | Prilagojenost društev                 | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti             |  | Prilagojenost |
| A27 | <u>... tudi osebje je zelo izobraženo.</u>                               | Izobraženost osebja                   | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti             |  | Prilagojenost |
| A28 | <u>... na plesnih vajah imamo učitelja, ki nam prilagodi ples.</u>       | Izobraženost osebja                   | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti             |  | Prilagojenost |
| A29 | <u>Malo je drugačen ples in pristop do plesa z vozički.</u>              | Drugačen pristop za ljudi na vozičkih | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti             |  | Prilagojenost |
| A30 | <u>Zaenkrat še nisem naletela na nobeno težavo...</u>                    | Ne srečevanje s težavami              | Srečevanje s težavami                             |  | Prilagojenost |
| A31 | <u>... nebi rekla, da mi je omejena vključenost, saj sem</u>             | Ne omejenost vključenosti             | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojenost |

|     |                                                                                                            |                                 |                                                   |  |                                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------|--|-------------------------------------|
|     | <u>vkjučena v društvo.</u>                                                                                 |                                 |                                                   |  |                                     |
| A32 | <u>... tudi drugače nisem nekako omejena,...</u>                                                           | Ne omejenost vključenosti       | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st                      |
| A33 | <u>... imam dostop do trgovin, do kavarn, do knjižnice.</u>                                                | Dostopnost do raznih zgradb     | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st                      |
| A34 | <u>Meni ogromno mama in oče pomagata.</u>                                                                  | Pomoč staršev                   | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| A35 | <u>Če želim kam it me tudi kdaj peljeta.</u>                                                               | Pomoč staršev                   | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| A36 | <u>... v vse me vključita in me vedno vzameta zraven,...</u>                                               | Vključevanje s strani družine   | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| A37 | <u>... če je seveda dostopnost urejena.</u>                                                                | Vpliv dostopnosti               | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| A38 | <u>Jaz se med plesom sprostim in se prepustim glasbi,...</u>                                               | Občutek sprostitve              | Občutki ob prostem času                           |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A39 | <u>... počutim se zdravo, da sem naredila nekaj za telo,...</u>                                            | Občutek zdravja                 | Občutki ob prostem času                           |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A40 | <u>Društvo v katerega sem vključena ima tako širok spekter programov, da sem z izbiro zelo zadovoljna.</u> | Zadovoljstvo z izbiro v društvu | Zadovoljstvo s prostim časom                      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                                                 |                                                    |                                            |  |                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------|--|-------------------------------------|
| A41 | <u>... mislim, da druženje s prijatelji pa družino na polno izkoristim.</u>                     | Izkoriščanje časa z bližjimi                       | Zadovoljstvo s prostim časom               |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A42 | <u>... glede lastnega preživljanja prostega časa nimam kaj za reči.</u>                         | Zadovoljstvo z lastnim preživljanjem prostega časa | Zadovoljstvo s prostim časom               |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A43 | <u>Jaz zelo uživam med plesnimi vajami...</u>                                                   | Uživanje med plesom                                | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A44 | <u>... ko poslušam glasbo skupaj z družino ali pa kakšno prijateljico.</u>                      | Preživljanje prostega časa z bližnjimi             | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A45 | <u>Jaz mislim, da kar kvalitetno preživljam čas,...</u>                                         | Kvalitetno preživljanje                            | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A46 | <u>...predvsem ko imamo kakšne plesne nastope z društvom,...</u>                                | Zadovoljstvo s plesnimi nastopi                    | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A47 | <u>... da me potem pridejo pogledat starši in prijatelji.</u>                                   | Ogledi nastopov s strani bližnjih                  | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| A48 | <u>Ko slišiš kako ljudje navijajo za tebe in te spodbujajo, potem veš, da nekaj delaš prav.</u> | Ogledi nastopov s strani bližnjih                  | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                    |                                           |                                                 |  |                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------|
| A49 | <u>... sem pa bila lani na eni košarkarski tekmi, kjer so prav prilagodili vstop v dvorano...</u>                                                  | Prilagojen ogled košarkarske tekme        | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| A50 | <u>... posebej je bil prostor, kjer sem lahko jaz prišla zraven s svojim vozičkom...</u>                                                           | Prilagojenost prostora za uporabo vozička | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| A51 | <u>Mogoče, da so uvedli kake te prireditve in druženja za ljudi z ovirami,...</u>                                                                  | Uvajanje prireditev za ljudi z ovirami    | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| A52 | <u>... da je kaj bolj dostopno, glede klančin pa tega.</u>                                                                                         | Urejanje arhitektonske dostopnosti        | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| A53 | <u>Drugače pa nekaj nebi opazila, da so spremenili.</u>                                                                                            | Ne opažanje napredka                      | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| A54 | <u>...sodelujem pri plesnem društvu pa tudi pri nekaterih drugih delavnicah in imamo kar nekaj nastopov, pa tudi na tržnici plešemo pa rišemo.</u> | Sodelovanje v plesnem društvu             | Predlogi za prihodnost                          |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                                                                                                      |                                               |                           |  |                                                               |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------------|--|---------------------------------------------------------------|
| A55 | ... <u>morda</u><br><u>želela, da bi</u><br><u>tudi občina</u><br><u>dala nekaj</u><br><u>na to, da bi</u><br><u>oglaševala</u><br><u>naše</u><br><u>dogodke, da</u><br><u>bi bilo večje</u><br><u>število</u><br><u>udeležitve.</u> | Oglaševanje<br>dogodkov<br>ljudi z<br>ovirami | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| A56 | ... <u>veliko</u><br><u>znancev že</u><br><u>reklo, da so</u><br><u>o dogodkih</u><br><u>komaj</u><br><u>slišali, ko so</u><br><u>bili ti že</u><br><u>končani.</u>                                                                  | Prepozno<br>seznanjanje<br>o dogodkih         | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| A57 | ... <u>društva</u><br><u>se zelo</u><br><u>trudijo, da bi</u><br><u>to</u><br><u>oglaševali,</u><br><u>...</u>                                                                                                                       | Velik trud<br>društev z<br>oglaševanje<br>m   | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| A58 | ... <u>vseeno</u><br><u>menim, da</u><br><u>ima občina</u><br><u>širši spekter,</u><br><u>da bi lahko</u><br><u>njihovo</u><br><u>oglaševanje</u><br><u>doprineslo</u><br><u>še več ljudi.</u>                                       | Širši spekter<br>občine                       | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |

#### KODIRANJE 2:

| OZNAK<br>A | ENOTA                                                                              | POJEM,<br>KODA         | KATEGORI<br>JA         | NADKATEGORI<br>JA | TEMA       |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------|-------------------|------------|
| B1         | <u>Zame prosti</u><br><u>čas pomeni,</u><br><u>da se lahko</u><br><u>sprostim.</u> | Sprostitev             | Pomen<br>prostega časa |                   | Prosti čas |
| B2         | ... <u>lahko tisti</u><br><u>čas počnem</u><br><u>kar si želim.</u>                | Početi kar si<br>želiš | Pomen<br>prostega časa |                   | Prosti čas |

|     |                                                                                                               |                                                |                                  |                        |             |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------|------------------------|-------------|
| B3  | <u>...je čas, ki ga vsi preživljamo drugače, ker je vse odvisno od naših vrednot pa tudi interesov.</u>       | Individualen čas glede na vrednote in interese | Pomen prostega časa              |                        | Prosti čas  |
| B4  | <u>...prosti čas je zame ko pridem domov iz šole ali društva.</u>                                             | Prosti čas izven institucij                    | Čas namenjen prostemu času       |                        | Prosti čas  |
| B5  | <u>...vikende predvsem namenim prostemu času...</u>                                                           | Več prostega časa med vikendi                  | Čas namenjen prostemu času       | Prosti čas med vikendi | Prosti čas  |
| B6  | <u>...ko imamo vsi doma čas, pa da se malo podružimo.</u>                                                     | Preživljanje vikendov z družino                | Čas namenjen prostemu času       | Prosti čas med vikendi | Prosti čas  |
| B7  | <u>...točne časovnice ravno nimam, saj se vsak dan razlikuje, tudi od mojega počutja.</u>                     | Preživljanje prostega časa odvisno od počutja  | Čas namenjen prostemu času       | Vrste dejavnikov       | Prosti čas  |
| B8  | <u>Včasih imam fizioterapije ali pa zdravnika in potem se moj prosti čas nekoliko skrajša ali pa zamakne.</u> | Vpliv zdravstva na preživljanje prostega časa  | Čas namenjen prostemu času       | Vrste dejavnikov       | Prosti čas  |
| B9  | <u>Svoj prosti čas najraje preživim v naravi.</u>                                                             | Preživljanje časa v naravi                     | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti       | Vključenost |
| B10 | <u>Grem z družino na kakšen sprehod</u>                                                                       | Druženje z družino                             | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti       | Vključenost |
| B11 | <u>Doma imamo tudi psa, pa nasploh imam</u>                                                                   | Preživljanje prostega časa z živalmi           | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti       | Vključenost |

|     |                                                                                                                       |                                |                                      |                  |             |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
|     | <u>zelo rada živali, tako da grem rada pogledat tudi konje k sosedom.</u>                                             |                                |                                      |                  |             |
| B12 | <u>...zunaj slabo vreme pa tudi počnem kaj za računalnikom</u><br><u>...</u>                                          | Uporaba računalnika            | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| B13 | <u>...ali pa gledam televizijo.</u>                                                                                   | Gledanje televizije            | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| B14 | <u>Ampak to res samo v primeru slabega vremena.</u>                                                                   | Iskanje opcij v slabem vremenu | Način preživljanja prostega časa     |                  | Vključenost |
| B15 | <u>V društva, ki bi ponujala izbiro prostočasnih aktivnosti nisem vključena,...</u>                                   | Ne vključenost v društva       | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| B16 | <u>...prosti čas preživljam bolj zase.</u>                                                                            | Privilegiranje časa zase       | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| B17 | <u>Raje se družim s prijatelji...</u>                                                                                 | Druženje s prijatelji          | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| B18 | <u>...počnem kar sama, kak pa da bi bila vključena v kakšno društvo.</u>                                              | Privilegiranje časa zase       | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| B19 | <u>... zelo rada imam svoj mir v prostem času, tako da tudi to vpliva na to, da nisem vključena v neko aktivnost.</u> | Privilegiranje časa zase       | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |

|     |                                                                                                         |                                  |                                       |  |               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|---------------------------------------|--|---------------|
| B20 | <u>To je pa zdaj odvisno od samega pristopa društva.</u>                                                | Razlikovanje glede na društvo    | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B21 | <u>Pa ne samo to, saj je odvisno tudi do samega dostopa.</u>                                            | Vpliv omogočene dostopnosti      | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B22 | <u>... meni na primer stopnice predstavljajo velik izziv, saj veliko časa preživim na vozičku,...</u>   | Uporaba pripomočka               | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B23 | <u>... tudi časovno je zelo omejeno,...</u>                                                             | Časovna omejenost                | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B24 | <u>... tudi uporabljam skuter za prevažanje po mestu...</u>                                             | Uporaba pripomočka               | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B25 | <u>... ko je zunaj že temno, jaz potem slabše vidim in tudi več ni tako varno, da se sama prevažam.</u> | Nevarnost prevažanja po temi     | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B26 | <u>...ampak vseeno imam raje svoj mir.</u>                                                              | Privilegiranje lastnega miru     | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| B27 | <u>Jaz svoj prosti čas preživljam tako, da je meni prilagojen.</u>                                      | Osebnostno prilagojen prosti čas | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| B28 | <u>Ne vem pa kako je v društvih,...</u>                                                                 | Nesodelovanje v društvih         | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| B29 | <u>... prijatelji se ne pritožujejo glede prilagojenosti.</u>                                           | Prilagojenost drugih             | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |

|     |                                                                                                    |                                                |                                       |                            |                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------------------|----------------|
| B30 | <u>... mislim, ker svoj prosti čas raje preživim zase ne potrebujem toliko prilagojenosti, ...</u> | Privilegiranje preživljanja prostega časa zase | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |                            | Prilagojen ost |
| B31 | <u>... tudi sama izbiram aktivnosti, ki jih lahko počnem.</u>                                      | Izbiranje prilagojenih aktivnosti              | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |                            | Prilagojen ost |
| B32 | <u>... meni težavo povzročajo predvsem ovire kot so stopnice,...</u>                               | Arhitektonske ovire                            | Srečevanje s težavami                 |                            | Prilagojen ost |
| B33 | <u>... z nekimi drugimi konkretnimi težavami se še nisem srečala.</u>                              | Ne srečevanje s težavami                       | Srečevanje s težavami                 |                            | Prilagojen ost |
| B34 | <u>Tudi v šoli, ki jo obiskujem še nisem naletela na nekakšne težave,...</u>                       | Prilagojenost šole                             | Srečevanje s težavami                 |                            | Prilagojen ost |
| B35 | <u>... obiskujem šolo s prilagojenim programom.</u>                                                | Prilagojenost šole                             | Srečevanje s težavami                 |                            | Prilagojen ost |
| B36 | <u>... na sprehod pa lahko vplivajo samo grdo vreme in neprilagojene poti,...</u>                  | Vpliv grdega vremena in neprilagojenih poti    | Srečevanje s težavami                 |                            | Prilagojen ost |
| B37 | <u>... lahko potem izberem drugo pot...</u>                                                        | Izbira druge poti                              | Srečevanje s težavami                 | Iskanje rešitev ob težavah | Prilagojen ost |
| B38 | <u>... ostanem doma...</u>                                                                         | Preživljanje časa doma                         | Srečevanje s težavami                 | Iskanje rešitev ob težavah | Prilagojen ost |
| B39 | <u>... se igram s psom ali</u>                                                                     | Preživljanje časa doma                         | Srečevanje s težavami                 | Iskanje rešitev ob težavah | Prilagojen ost |

|     |                                                                                                                         |                                    |                                                   |  |                |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------|--|----------------|
|     | <u>počnem kaj podobnega.</u>                                                                                            |                                    |                                                   |  |                |
| B40 | <u>Zame največjo težavo predstavlja dostopnost,...</u>                                                                  | Omejevanje glede dostopnosti       | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| B41 | <u>... nekatere aktivnosti še v zgradbah, ki res niso prilagojene,...</u>                                               | Omejevanje glede dostopnosti       | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| B42 | <u>Ampak moram pa reči, da se je v letih kar naredil napredek na tem področju.</u>                                      | Napredek pri arhitektonskih ovirah | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| B43 | <u>Jaz velikokrat potrebujem pomoč,...</u>                                                                              | Potreba po pomoči                  | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| B44 | <u>... takrat pokličem prijateljico in njeno pomoč prijetno izkoristim.</u>                                             | Pomoč prijateljice                 | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| B45 | <u>... še vedno deležna pogledov mimoidočih, ki te čudno gledajo namesto, da bi ti pomagali ko potrebuješ pomoč,...</u> | Ne prejetje pomoči                 | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| B46 | <u>... vsaki reče, da ne ve kako bi pristopil ali pomagal.</u>                                                          | Ne prejetje pomoči                 | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| B47 | <u>Zato se tudi bolj zanesem na poznane domače ljudi.</u>                                                               | Zanesljivost bližnjih ljudi        | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |

|     |                                                                                            |                                                    |                              |  |                                     |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------|--|-------------------------------------|
| B48 | <u>Zdaj jaz se najboljše počutim ob kavici, lepem vremenu pa prijateljici.</u>             | Druženje s prijateljico                            | Občutki ob prostem času      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B49 | <u>To je zame nekakšna terapija, ko daš ven vse težave in si samo sproščen.</u>            | Občutek sprostitve                                 | Občutki ob prostem času      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B50 | <u>Nehaš se sekirat, pozabiš na službo ali šolo.</u>                                       | Odmisliti obveznosti                               | Občutki ob prostem času      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B51 | <u>Kdaj pa kdaj tudi paše malo zajamrati pa da te nekdo ob tem posluša.</u>                | Dober vpliv drugih                                 | Občutki ob prostem času      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B52 | <u>Pa tudi sprehod, vonj po naravi to so tiste brezplačne terapije zame.</u>               | Načini vzpodbujanja zadovoljstva                   | Občutki ob prostem času      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B53 | <u>Sama sem zadovoljna z preživljanjem prostega časa.</u>                                  | Zadovoljstvo z lastnim preživljanjem prostega časa | Zadovoljstvo s prostim časom |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B54 | <u>Je pa res, da se poleti veliko več dogaja tudi v mestu kot pozimi,...</u>               | Večje zadovoljstvo poleti                          | Zadovoljstvo s prostim časom |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B55 | <u>... da je takrat več koncertov.</u>                                                     | Večje zadovoljstvo poleti                          | Zadovoljstvo s prostim časom |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| B56 | <u>... poleti bolj zadovoljna, kot pozimi, ko so v večini prazne ulice pa slabo vreme.</u> | Nezadovoljstvo pozimi                              | Zadovoljstvo s prostim časom |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                              |                                        |                                                 |  |                                                  |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------|
| B57 | <u>Jaz svoj prosti čas najraje preživim z živalmi...</u>                     | Preživljanje prostega časa z živalmi   | Najljubši način preživljanja prostega časa      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B58 | <u>...ali pa družino na kakšnem sprehodu v naravi.</u>                       | Preživljanje prostega časa z bližnjimi | Najljubši način preživljanja prostega časa      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B59 | <u>... od kar sem se preselila na obrobje Ptuja,...</u>                      | Sprememba okolja                       | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B60 | <u>...svoj prosti čas preživljam veliko bolj kvalitetno kot sem ga prej.</u> | Kvalitetno preživljanje                | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B61 | <u>Zdaj se res probam izogibat telefona, tablice in televizije...</u>        | Izogibanje uporabe elektronike         | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B62 | <u>... poskušam svoj prosti čas usmerit bolj v naravo,...</u>                | Preživljanje časa v naravi             | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B63 | <u>... predvsem v bloku nimaš neke možnosti, da bi se umaknil v naravo.</u>  | Omejene možnosti v bloku               | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B64 | <u>... na obrobju mesto ni več tako dostopno,...</u>                         | Nedostopnejše obrobje mesta            | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B65 | <u>... veliko več potrebujem pomoč in prevoz od prijateljice.</u>            | Pomoč prijateljev                      | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| B66 | <u>Na Ptujem vem, da so nekoliko popravili tržnico...</u>                    | Obnova tržnice                         | Razvijanje prilagojenih pristočasnih aktivnosti |  | Razvijanje pristočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                    |                                    |                                                 |            |                                                   |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------|------------|---------------------------------------------------|
| B67 | <u>...da se tudi lažje pripeljem in premikam med prireditvami.</u>                                 | Dostopnost prireditev              | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |            | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B68 | <u>... imamo dovoljenje, da imamo svojo pustno povorko, kjer tudi sodeluje občina Ptuj.</u>        | Prilagojena povorka                | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti | Pustovanje | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B69 | <u>... sem se pogovarjala z ljudmi, da niso vedeli, da imamo mi posebej prilagojeno povorko...</u> | Ne seznanjenost o povorki          | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti | Pustovanje | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B70 | <u>... in da jim je bilo žal, da je niso mogli priti pogledat.</u>                                 | Nezmožnost ogleda                  | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti | Pustovanje | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B71 | <u>... napredek morda na samo kakšnih arhitektonskih ovirah kot so stopnice...</u>                 | Urejanje arhitektonske dostopnosti | Napredki                                        |            | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B72 | <u>... drugače nebi rekla, da sem nekaj opazila.</u>                                               | Ne opažanje napredka               | Napredki                                        |            | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B73 | <u>Jaz mam zelo rada pust, ko se lahko našemim v nekoga drugega za en dan.</u>                     | Zmožnost našemiti se               | Predlogi za prihodnost                          | Pustovanje | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B74 | <u>Ko mogoče nisem nekdo z oviro ampak</u>                                                         | Zmožnost našemiti se               | Predlogi za prihodnost                          | Pustovanje | Razvijanje prostočasni h aktivnosti               |

|     |                                                                                                                      |                                   |                        |            |                                                   |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|------------------------|------------|---------------------------------------------------|
|     | <u>nekakšen heroj.</u>                                                                                               |                                   |                        |            | v občini Ptuj                                     |
| B75 | ... sem že <u>nekajkrat želela iti na povorko,</u> ...                                                               | Želja po obisku povorke           | Predlogi za prihodnost | Pustovanje | Razvijanje pristočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B76 | ... ker ne <u>zdržim dolgo na nogah potrebujem skuter s katerim pa mi v tej gužvi ni omogočen varen prostor,</u> ... | Neprilagojen ost varnega prostora | Predlogi za prihodnost | Pustovanje | Razvijanje pristočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| B77 | <u>Tako, da če bi en delček malo prilagodili bi bilo super.</u>                                                      | Delna prilagojenost povorke       | Predlogi za prihodnost | Pustovanje | Razvijanje pristočasni h aktivnosti v občini Ptuj |

### KODIRANJE 3:

| OZNAK A | ENOTA                                                 | POJEM, KODA                | KATEGORIJA          | NADKATEGORIJA | TEMA       |
|---------|-------------------------------------------------------|----------------------------|---------------------|---------------|------------|
| C1      | <u>Pomeni nekakšno sprostitutev,</u> ...              | Sprostitutev               | Pomen prostega časa |               | Prosti čas |
| C2      | ... <u>da lahko zares počneš tisto kar te veseli.</u> | Početi kar si želiš        | Pomen prostega časa |               | Prosti čas |
| C3      | Pa tudi čas, <u>ki ga lahko posvetiš samemu sebi.</u> | Čas zase                   | Pomen prostega časa |               | Prosti čas |
| C4      | <u>Čas ko se ne rabiš ozirati na druge.</u>           | Čas brez oziranja na druge | Pomen prostega časa |               | Prosti čas |

|     |                                                                                        |                                      |                                  |                  |             |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------|------------------|-------------|
| C5  | <u>... tam nekje 3-5 ur na dan minimalno.</u>                                          | Okviren čas                          | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| C6  | <u>... včasih prosti čas skombiniram skupaj z družino ali prijatelji,...</u>           | Kombiniranje prostega časa           | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| C7  | <u>Več dejavnikov lahko vpliva na to koliko časa lahko namenim prostemu času,...</u>   | Vpliv raznih dejavnikov              | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| C8  | <u>... druge obveznosti v sklopu društva,...</u>                                       | Obveznosti v sklopu društva          | Čas namenjen prostemu času       | Vrste dejavnikov | Prosti čas  |
| C9  | <u>... vreme,...</u>                                                                   | Vreme                                | Čas namenjen prostemu času       | Vrste dejavnikov | Prosti čas  |
| C10 | <u>... pa tudi starši oziroma prijatelji, če mogoče potrebujem kak prevoz ali kaj.</u> | Potreba po pomoči drugih             | Čas namenjen prostemu času       | Vrste dejavnikov | Prosti čas  |
| C11 | <u>Svoj prosti čas preživim zelo raznoliko,...</u>                                     | Raznoliko preživljanje prostega časa | Način preživljanja prostega časa |                  | Vključenost |
| C12 | <u>... pa niti si ga ne planiram nekaj vnaprej.</u>                                    | Ne planiran čas                      | Način preživljanja prostega časa |                  | Vključenost |
| C13 | <u>Zdaj zelo rada poslušam kakšno glasbo,...</u>                                       | Poslušanje glasbe                    | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |

|     |                                                                                          |                                          |                                      |                  |             |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
| C14 | <u>... pogledam kako serijo.</u>                                                         | Gledanje televizije                      | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| C15 | <u>Velikokrat gremo s starši ali prijatelji na izlet.</u>                                | Izleti                                   | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| C16 | <u>S prijatelji grem tudi kdaj v mesto na kavico ali pa v trgovino.</u>                  | Druženje s prijatelji                    | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| C17 | <u>... svoj prosti čas namenim za kolonije, ki jih pripravlja društvo vsako leto,...</u> | Obiskovanje kolonij                      | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| C18 | <u>... ker tam pa se res sprostim.</u>                                                   | Občutek sprostitve                       | Način preživljanja prostega časa     |                  | Vključenost |
| C19 | <u>Tam lahko preizkusim razne športe, delavnice, prireditve, tekmovanja itd..</u>        | Preizkušanje novih stvari                | Način preživljanja prostega časa     |                  | Vključenost |
| C20 | <u>Jaz sem vključena v prostočasne aktivnosti samo v sklopu društva Sonček.</u>          | Vključenost v društvo Sonček             | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| C21 | <u>V zunanja društva nisem vključena.</u>                                                | Ne vključenost v druge aktivnosti        | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| C22 | <u>... prosti čas preživim tudi izven društva,...</u>                                    | Preživljanje prostega časa izven društva | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |

|     |                                                                                                 |                                          |                                      |            |             |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------|------------|-------------|
| C23 | <u>... te aktivnosti predstavljajo glasba, serije, petje itd..</u>                              | Preživljanje prostega časa izven društva | Vključenost v prostočasne aktivnosti |            | Vključenost |
| C24 | <u>Jaz mislim, da mi je omogočena vključenost, ...</u>                                          | Omogočeno                                | Omogočena vključenost                |            | Vključenost |
| C25 | <u>... moram reči, da imam v sklopu društva v katerega sem vključena, res ogromno možnosti.</u> | Velika izbira prilagojenih aktivnosti    | Omogočena vključenost                |            | Vključenost |
| C26 | <u>Tudi veliko izbiro prilagojenih aktivnosti.</u>                                              | Velika izbira prilagojenih aktivnosti    | Omogočena vključenost                |            | Vključenost |
| C27 | <u>Najraje imam meditacijo, ki jo izvajajo na društvu,...</u>                                   | Vključenost v meditacijo                 | Omogočena vključenost                | Meditacija | Vključenost |
| C28 | <u>... ker se res lahko sprostim pa tudi kdaj zaspim.</u>                                       | Sproščanje med meditacijo                | Omogočena vključenost                | Meditacija | Vključenost |
| C29 | <u>Mogoče mi je prišlo že v podzavest, da si izbiram aktivnosti samo znotraj društva,...</u>    | Izbiranje samo prilagojenih aktivnosti   | Omogočena vključenost                |            | Vključenost |
| C30 | <u>... saj vem, da mi je tam vse</u>                                                            | Izbiranje samo prilagojenih aktivnosti   | Omogočena vključenost                |            | Vključenost |

|     |                                                                                                                          |                                       |                                       |  |                |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|--|----------------|
|     | <u>dostopno in prilagojeno.</u>                                                                                          |                                       |                                       |  |                |
| C31 | Jaz bi rekla, da se <u>društvo neizmerno potru</u> di, da se vsak <u>počuti vključenega</u> ...                          | Prilagojenost društev                 | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st |
| C32 | ... <u>in da so stvari prilagojene za različne oviranosti.</u>                                                           | Prilagojenost na raznolike oviranosti | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st |
| C33 | ... <u>na kolonijah odvijajo razne igre in delavnice, da se jih lahko mogoče udeležijo ljudje na vozičkih ali slepi.</u> | Prilagojenost kolonij                 | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st |
| C34 | <u>Nikoli ni ena igra prilagojena samo na eno oviranost,...</u>                                                          | Prilagojenost kolonij                 | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st |
| C35 | ... <u>igre tako prirejene, da se jih res lahko udeležijo vsi, ki jih to veseli.</u>                                     | Možnost udeležbe vseh                 | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st |
| C36 | <u>Pri samem izvajanju jaz nimam nekih težav,...</u>                                                                     | Ne srečevanje s težavami              | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojeno st |
| C37 | ... <u>pa tudi v društvu se vnaprej potrudijo, da</u>                                                                    | Prilagajanje društev                  | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojeno st |

|     |                                                                                                                                                    |                                        |                                                   |  |                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------|--|----------------|
|     | <u>je vse prilagojeno, da sploh ne pride do nekih konkretnih težav.</u>                                                                            |                                        |                                                   |  |                |
| C38 | <u>Lahko pa opazim, da imajo največ težav ljudje na vozičkih ali pa ljudje, ki težje komunicirajo, na te se v množici ljudi velikokrat pozabi.</u> | Največje soočanje s težavami           | Srečevanje s težavami                             |  | Prilagojeno st |
| C39 | <u>Jaz bi rekla, da je največja težava pomanjkanje dodatno izobraženega kadra,...</u>                                                              | Pomanjkanje izobraženega kadra         | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| C40 | <u>... bi potrebovala mogoče malo bolj prilagojen program kot nekdo drugi,...</u>                                                                  | Potreba po bolj prilagojenih programih | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| C41 | <u>... ampak nekateri učitelji ne vedo kako pristopiti...</u>                                                                                      | Pomanjkanje izobraženega kadra         | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| C42 | <u>... in zato mislim, da je največja težava pomanjkanje izobrazbe.</u>                                                                            | Pomanjkanje izobraženega kadra         | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |

|     |                                                                                                                                   |                                       |                                                   |  |                                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------------------|--|-------------------------------------|
|     |                                                                                                                                   |                                       |                                                   |  |                                     |
| C43 | <u>Zato pa sem vključena v društvo, kjer so večinoma samo ljudje z ovirami ter ker je kader prilagojen res na vse oviranosti.</u> | Prilagojenost kadra v društvih        | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st                      |
| C44 | <u>Pa tudi prilagojeni pripomočki so zelo težko dobavljivi in neizmerno dragi, ne.</u>                                            | Težko dostopni prilagojeni pripomočki | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st                      |
| C45 | <u>Jaz redkokdaj potrebujem pomoč,...</u>                                                                                         | Občasna potreba po pomoči             | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| C46 | <u>... največkrat prosim mamo za pomoč.</u>                                                                                       | Pomoč družine                         | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| C47 | <u>Mama je res tista, ki mi vedno priskoči na pomoč in na katero se najlažje zanesem.</u>                                         | Zanesljivost bližnjih ljudi           | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st                      |
| C48 | <u>Jaz se počutim veselo, predvsem ko poslušam glasbo pa tudi kdaj kaj zapojem.</u>                                               | Občutek veselja                       | Občutki ob prostem času                           |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C49 | <u>Še lepše je ko na primer na kolonijah</u>                                                                                      | Zadovoljstvo na kolonijah             | Občutki ob prostem času                           |  | Zadovoljstvo z izbiro               |

|     |                                                                                                                                                                                                  |                                                       |                                            |  |                                               |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------|--|-----------------------------------------------|
|     | <u>vsi skupaj</u><br><u>zapijemo,</u><br><u>kda j kdo kaj</u><br><u>za igra na</u><br><u>kak</u><br><u>instrument.</u>                                                                           |                                                       |                                            |  | v občini<br>Ptuj                              |
| C50 | ...<br><u>nepozabno</u><br><u>vzdušje ko</u><br><u>gledaš morje</u><br><u>in poslušaš</u><br><u>glasbo.</u>                                                                                      | Nepozabno<br>vzdušje na<br>morju                      | Občutki ob<br>prostem času                 |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C51 | <u>Jaz bi se</u><br><u>rada</u><br><u>vklučila v</u><br><u>več športnih</u><br><u>aktivnosti...</u>                                                                                              | Želja po<br>vklučitvi v<br>aktivnosti                 | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom         |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C52 | ... <u>pa tudi</u><br><u>mogoče v</u><br><u>kakšen</u><br><u>pevski</u><br><u>zbor,...</u>                                                                                                       | Želja po<br>vklučitvi v<br>aktivnost                  | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom         |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C53 | ... <u>o tem</u><br><u>mogla sama</u><br><u>še nekaj</u><br><u>pozanimat</u><br><u>pa morda</u><br><u>pridobit</u><br><u>nekaj več</u><br><u>finančne</u><br><u>pomoči</u><br><u>staršev,...</u> | Pomanjkanje<br>informacij in<br>finančnih<br>sredstev | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom         |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C54 | <u>Zato bi</u><br><u>rekla, da</u><br><u>sem</u><br><u>zadovoljna</u><br><u>in hkrati bi</u><br><u>bila lahko še</u><br><u>bolj.</u>                                                             | Delno<br>zadovoljstvo                                 | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom         |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C55 | <u>Mogoče s</u><br><u>prijateljico</u><br><u>...</u>                                                                                                                                             | Preživljanje<br>prostega časa<br>z bližnjimi          | Najljubši<br>način<br>preživljanja<br>časa |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C56 | ... <u>ali</u><br><u>mamo...</u>                                                                                                                                                                 | Preživljanje<br>prostega časa<br>z bližnjimi          | Najljubši<br>način<br>preživljanja<br>časa |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| C57 | ... <u>pa da</u><br><u>greva na</u><br><u>kavo ali</u>                                                                                                                                           | Izlet                                                 | Najljubši<br>način                         |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro                     |

|     |                                                                                                    |                                   |                                      |  |                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------------------|--|-------------------------------------|
|     | <u>kakšen izlet...</u>                                                                             |                                   | preživljanja časa                    |  | v občini Ptuj                       |
| C58 | <u>... predvsem obalo imam zelo rada in morje.</u>                                                 | Izlet                             | Najljubši način preživljanja časa    |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C59 | <u>Jaz bi rekla, da je moj prosti čas najbolj kvalitetno preživet predvsem med kolonijami, ...</u> | Kvalitetno preživljanje           | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C60 | <u>Med temi kolonijami namreč gremo v sklopu društva na morje...</u>                               | Sodelovanje na kolonijah          | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C61 | <u>... tam skupaj preživimo nekaj dni, kjer imamo razne delavnice in igre,...</u>                  | Sodelovanje na kolonijah          | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C62 | <u>... ki so res prav prilagojene za ljudi z ovirami.</u>                                          | Prilagojenost delavnic in iger    | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C63 | <u>Tam res vidiš koliko ta čas dejansko pomeni ljudem,...</u>                                      | Pomen prostega časa za sodelujoče | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| C64 | <u>... ne samo ljudem z oviro ampak dejansko tudi vsem sodelujočim.</u>                            | Pomen prostega časa za sodelujoče | Kvaliteta preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                |                                       |                                                 |  |                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------|
| C65 | <u>Na teh kolonijah se tako mi nekaj naučimo kot tudi izvajalci se na vsaki koloniji naučijo nekaj novega.</u> | Izobraževanje skozi izvajanje kolonij | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| C66 | <u>Tam se res najbolj sprostim in uživam na polno,...</u>                                                      | Občutek sprostitev                    | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| C67 | <u>... pa še zraven se nekaj naučim.</u>                                                                       | Izobraževanje skozi izvajanje kolonij | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| C68 | <u>Jaz točno ne vem kakšno vlogo ima pri tem občina,...</u>                                                    | Ne seznanjenost o vlogi občine        | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C69 | <u>... ampak še je veliko stvari, ki jih ni prilagojenih.</u>                                                  | Neprilagojenost                       | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C70 | <u>Tudi med raznimi prireditvami sanitarni prostori niso prav prilagojeni.</u>                                 | Neprilagojenost                       | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C71 | <u>Ni prostora, kjer bi lahko ljudje na vozičkih opazovali prireditve,...</u>                                  | Neprilagojenost                       | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C72 | <u>Občina bi mogla več dati na sama društva ljudi z ovirami, tudi na</u>                                       | Želja po večjem vložku občine         | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                                   |                                                    |                           |              |                                                               |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------|--------------|---------------------------------------------------------------|
|     | <u>kolonije,</u><br><u>tudi na naše</u><br><u>športne</u><br><u>prireditve</u><br><u>itd..</u>                                                                    |                                                    |                           |              |                                                               |
| C73 | <u>Zdaj jaz bolj</u><br><u>opazim kake</u><br><u>napredke pri</u><br><u>društvih, ne</u><br><u>toliko pri</u><br><u>občini.</u>                                   | Vidni<br>napredki<br>društev                       | Napredki                  |              | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| C74 | <u>Društva pa</u><br><u>res razvijajo</u><br><u>vedno znova</u><br><u>programe, ki</u><br><u>so</u><br><u>prilagojeni</u><br><u>za ljudi z</u><br><u>ovirami.</u> | Razvijanje<br>prilagojenih<br>programov<br>društev | Napredki                  |              | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| C75 | <u>...že</u><br><u>verjetno</u><br><u>tretje leto</u><br><u>zapored</u><br><u>omogočeno</u><br><u>sodelovanje</u><br><u>pri Poli</u><br><u>maratonu,...</u>       | Sodelovanje<br>na Poli<br>maratonu                 | Napredki                  | Poli maraton | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| C76 | <u>... ljudje z</u><br><u>ovirami</u><br><u>prekolesari</u><br><u>mo oziroma</u><br><u>premagamo</u><br><u>del trase.</u>                                         | Kolesarjenje<br>po trasi                           | Napredki                  | Poli maraton | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| C77 | <u>Pa tudi v</u><br><u>sklopu tega</u><br><u>je bilo</u><br><u>društvu</u><br><u>podarjeno</u><br><u>prav</u><br><u>prilagojeno</u><br><u>kolo.</u>               | Podaritev<br>prilagojenega<br>kolesa               | Napredki                  | Poli maraton | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| C78 | <u>Jaz bi si</u><br><u>želela, da bi</u><br><u>se v občini</u><br><u>priredile</u><br><u>med</u><br><u>poletjem</u><br><u>kakšne</u><br><u>igre,...</u>           | Prirejanje<br>poletnih iger                        | Predlogi za<br>prihodnost |              | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |

|     |                                                                                                                                                   |                                           |                        |  |                                                  |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------|--|--------------------------------------------------|
| C79 | <u>...mimoidoč i lahko videli in sodelovali skupaj z ljudmi z oviram,...</u>                                                                      | Sodelovanje mimoidočih z ljudmi z ovirami | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C80 | <u>... da bi videli, da tudi oni lahko sodelujejo v igrah, ki so nekoliko prilagojene.</u>                                                        | Sodelovanje mimoidočih z ljudmi z ovirami | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C81 | <u>Pa da bi otroci iz osnovnih in srednjih šol skupaj z otroci z ovirami sodelovali pri teh igrah,...</u>                                         | Sodelovanje raznih šol                    | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C82 | <u>Mogoče, bi tako majn ljudi potem kdaj vstran pogledalo pri ljudeh z ovirami, mogoče bi prej pristopili ali pa se udeležili naših dogodkov.</u> | Spreminjanje pogleda in predsodkov drugih | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| C83 | <u>... da bi se mimoidoče soočili s kakšnimi ovirami, da bi se nekoliko postavili v našo kožo in mogoče</u>                                       | Sodelovanje mimoidočih z ljudmi z ovirami | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                                                                                      |                                                    |                           |  |                                                               |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------|--|---------------------------------------------------------------|
|     | <u>premagovali</u><br><u>razne ovire.</u>                                                                                                                                                                            |                                                    |                           |  |                                                               |
| C84 | <u>In potem bi</u><br><u>bilo</u><br><u>zanimivo</u><br><u>videt koliko</u><br><u>ljudi bi se</u><br><u>dejansko</u><br><u>udeležilo</u><br><u>tega in</u><br><u>dejansko</u><br><u>želelo</u><br><u>sodelovati.</u> | Sodelovanje<br>mimoidočih z<br>ljudmi z<br>ovirami | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |

#### KODIRANJE 4:

| OZNAK<br>A | ENOTA                                                                                                                 | POJEM,<br>KODA              | KATEGORI<br>JA                      | NADKATEGORI<br>JA | TEMA       |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------|-------------------|------------|
| D1         | <u>Kot že beseda</u><br><u>pove, je to čas</u><br><u>ko sem</u><br><u>prost,...</u>                                   | Čas ko sem<br>prost         | Pomen<br>prostega časa              |                   | Prosti čas |
| D2         | <u>... ko delam</u><br><u>kar želim.</u>                                                                              | Početi kar si<br>želiš      | Pomen<br>prostega časa              |                   | Prosti čas |
| D3         | <u>Velikokrat to</u><br><u>ni vnaprej</u><br><u>planiran čas...</u>                                                   | Ne planiran<br>čas          | Pomen<br>prostega časa              |                   | Prosti čas |
| D4         | <u>... ali pa si</u><br><u>med prostim</u><br><u>časom</u><br><u>planiram</u><br><u>kakšne hobije.</u>                | Čas za hobije               | Pomen<br>prostega časa              |                   | Prosti čas |
| D5         | <u>Zame je prosti</u><br><u>čas nekaj zelo</u><br><u>pomembnega,</u><br><u>zato si zanj res</u><br><u>vzamem čas.</u> | Pomembnost<br>prostega časa | Čas<br>namenjen<br>prostemu<br>času |                   | Prosti čas |
| D6         | <u>Včasih si rad</u><br><u>kaj vnaprej</u><br><u>splaniram,...</u>                                                    | Planiranje<br>prostega časa | Čas<br>namenjen<br>prostemu<br>času |                   | Prosti čas |
| D7         | <u>... ampak</u><br><u>večinoma pa</u><br><u>ga preživljam</u><br><u>spontano, kar</u>                                | Spontanost<br>prostega časa | Čas<br>namenjen<br>prostemu<br>času |                   | Prosti čas |

|     |                                                                                     |                                       |                                      |                  |             |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
|     | <u>se mi torej tisti dan zazdi, da bi počel.</u>                                    |                                       |                                      |                  |             |
| D8  | <u>Jaz v svojem prostem času zelo rad sestavljam sestavljanke, ...</u>              | Sestavljanje sestavljanek             | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D9  | <u>... zraven pogledam kako serijo.</u>                                             | Gledanje televizije                   | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D10 | <u>... zelo rad spremljam serijo Komisar Rex,...</u>                                | Gledanje televizije                   | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D11 | <u>... ki jo včasih pogledam tudi skupaj s svojim bratom.</u>                       | Druženje z družino                    | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D12 | <u>Pa potem včasih tudi z bratom gledava kakšen šport.</u>                          | Druženje z družino                    | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D13 | <u>S starši gremo tudi kdaj med vikendi na izlet.</u>                               | Druženje z družino                    | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| D14 | <u>Zdaj jaz v neko društvo nisem vključen,...</u>                                   | Ne vključenost v društva              | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| D15 | <u>Bolj prosti čas preživljam doma,...</u>                                          | Privilegiranje časa zase              | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| D16 | <u>... ob kakih stvareh ko se res sprostim.</u>                                     | Sproščanje                            | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| D17 | <u>Prosti čas raje preživim sam, nisem nekako nagnjen k skupinskim aktivnostim.</u> | Nenaklonjenost skupinskim aktivnostim | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |

|     |                                                                                                                                                                                                                              |                                                    |                                             |  |               |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------|--|---------------|
| D18 | <u>Jaz bi rekel,</u><br><u>da mi ni</u><br><u>onemogočeno,</u><br><u>...</u>                                                                                                                                                 | Omogočeno                                          | Omogočena<br>vključenost                    |  | Vključenost   |
| D19 | <u>... ni</u><br><u>nekakšnega</u><br><u>oglaševanja v</u><br><u>katere</u><br><u>aktivnosti bi</u><br><u>se lahko</u><br><u>vklučil.</u>                                                                                    | Pomanjkanje<br>oglaševanja<br>aktivnosti           | Omogočena<br>vključenost                    |  | Vključenost   |
| D20 | <u>Vem, da</u><br><u>obstaja nekaj</u><br><u>društev, ki</u><br><u>imajo</u><br><u>prilagojene</u><br><u>programe v</u><br><u>katere se</u><br><u> vključujejo</u><br><u>izrecno ljudje</u><br><u>z ovirami.</u>             | Pomanjkanje<br>oglaševanja<br>aktivnosti           | Omogočena<br>vključenost                    |  | Vključenost   |
| D21 | <u>... da bi se</u><br><u>malo vsi</u><br><u>pomešali med</u><br><u>sabo, tudi tisti,</u><br><u>kot nekateri</u><br><u>rečejo</u><br><u>“normalni”, tu</u><br><u>pa nebi vedel</u><br><u>za nobeno</u><br><u>društvo,...</u> | Nesodelovan<br>je ostalih z<br>ljudmi z<br>ovirami | Omogočena<br>vključenost                    |  | Vključenost   |
| D22 | <u>... društva</u><br><u>namenjena</u><br><u>ljudem z oviro</u><br><u>zelo dobro</u><br><u>prilagojene</u><br><u>programe,</u><br><u>kolikor sem</u><br><u>prebral in</u><br><u>slišal od</u><br><u>drugih.</u>              | Prilagojenost<br>društev                           | Prilagojenost<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Prilagojenost |
| D23 | <u>Zdaj svoje</u><br><u>hobije si jih</u><br><u>jaz sam</u><br><u>prilagodim...</u>                                                                                                                                          | Samostojno<br>prilagajanje<br>hobijev              | Prilagojenost<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Prilagojenost |
| D24 | <u>... ali pa pač</u><br><u>delam to kar</u><br><u>dejansko</u><br><u>zmorem.</u>                                                                                                                                            | Osebnost<br>prilagojen<br>prosti čas               | Prilagojenost<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Prilagojenost |

|     |                                                                                                                   |                             |                                                   |  |                |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------------|--|----------------|
| D25 | <u>Nekih konkretnih težav še sam nisem imel,...</u>                                                               | Ne srečevanje               | Srečevanje s težavami                             |  | Prilagojen ost |
| D26 | <u>Niti nisem vključen v nobeno tako aktivnost, ki bi mi lahko povzročala kake težave.</u>                        | Ne vključenost v aktivnosti | Srečevanje s težavami                             |  | Prilagojen ost |
| D27 | <u>Tak kot sem že omenil, bi jaz rekel, da pomanjkanje oglaševanja, ...</u>                                       | Pomanjkanje oglaševanja     | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| D28 | <u>... ker jaz ne vem za društvo ali pa neko aktivnost brez, da mi nekdo o tem poroča ali pa kje to preberem.</u> | Pomanjkanje oglaševanja     | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| D29 | <u>Prav tako tudi o dogodkih, ki jih mi pripravimo ali so prilagojene za ljudi z ovirami se premalo oglašuje.</u> | Pomanjkanje oglaševanja     | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojen ost |
| D30 | <u>Jaz nekakšne pomoči ne rabim,...</u>                                                                           | Ne potreba po pomoči        | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| D31 | <u>... zelo rad družim s prijatelji ali pa družino.</u>                                                           | Druženje z bližjimi         | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |
| D32 | <u>... ki mi v stiski tudi največkrat priskočijo na pomoč.</u>                                                    | Pomoč ob stiski             | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojen ost |

|     |                                                                                                                     |                                                   |                                             |  |                                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------|--|-------------------------------------|
| D33 | <u>Po navadi se obrnem na ljudi s katerimi imam največ stika.</u>                                                   | Zanesljivost bližnjih ljudi                       | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojen ost                      |
| D34 | <u>Jaz se predvsem ob tem sprostim,...</u>                                                                          | Občutek sprostitev                                | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D35 | <u>... pa nabere nove energije.</u>                                                                                 | Nabiranje energije                                | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D36 | <u>Pa tudi rad gledam na primer Firbcologe, kjer se ogromno naučim.</u>                                             | Občutek izobraževanja                             | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D37 | <u>... sestavljam sestavljanke nekako pobegnem iz sveta in sem potem v tisti sliki, pozoren na barve in oblike.</u> | Pobeg iz sveta skozi sestavljanke                 | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D38 | <u>Jaz mislim, da bi se lahko vključil v več aktivnosti...</u>                                                      | Želja po vključitvi v več aktivnosti              | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D39 | <u>... ampak zaenkrat sem kar zadovoljen, da si lahko čas sam splaniram,...</u>                                     | Zadovoljstvo z možnostjo planiranja prostega časa | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D40 | <u>... pa da sploh imam prosti čas.</u>                                                                             | Zadovoljstvo z možnostjo planiranja prostega časa | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| D41 | <u>Zaenkrat svoj čas raje</u>                                                                                       | Samostojno preživljanje prostega časa             | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro               |

|     |                                                                                                        |                                        |                                                 |  |                                                  |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------|
|     | <u>preživljam sam...</u>                                                                               |                                        |                                                 |  | v občini Ptuj                                    |
| D42 | <u>... in takrat sem res zadovoljen in sproščen.</u>                                                   | Zadovoljstvo in sproščanje             | Zadovoljstvo s prostim časom                    |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D43 | <u>Jaz ga najraje preživljam z bratom,...</u>                                                          | Preživljanje časa z bližnjimi          | Najljubši način preživljanja prostega časa      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D44 | <u>... pa da skupaj sestavljava sestavljanke...</u>                                                    | Sestavljanje sestavljanek              | Najljubši način preživljanja prostega časa      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D45 | <u>... ali pa se greva kake igre, kot je človek ne jezi se...</u>                                      | Igranje družabnih iger                 | Najljubši način preživljanja prostega časa      |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D46 | <u>Jaz mislim, da mi nič ne manjka, saj si mam kaj za začet.</u>                                       | Kvalitetno preživljanje                | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D47 | <u>... glede na to, da se zares lahko posvetim sebi pa svojim hobijem,...</u>                          | Posvečanje lastnim hobijem             | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D48 | <u>... da lahko res kvalitetno preživim svoj prosti čas.</u>                                           | Kvalitetno preživljanje                | Kvaliteta preživljanja prostega časa            |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj              |
| D49 | <u>Zdaj organizirajo nekaj prilagojenih prostih parkirnih mest, da se lahko udeležimo dogodkov,...</u> | Razvijanje prilagojenih parkirnih mest | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                  |                              |                                                 |  |                                                   |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------|--|---------------------------------------------------|
| D50 | <u>Na nekaterih prireditvah majo tudi mize in klopi,...</u>                                                                                      | Dostopnost prireditev        | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D51 | <u>...ki sicer niso primerne za popolnoma vse, ampak je pa boljše kot nič.</u>                                                                   | Majhen napredek              | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D52 | <u>V zadnjih letih nebi rekel, da je bil nekakšen izjemen napredek na tem področju.</u>                                                          | Ne opažanje napredka         | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D53 | <u>Vsaj ne, da bi ga sam opazil, tako da menim, da vidnega napredka ni bilo.</u>                                                                 | Ne opažanje napredka         | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D54 | <u>Jaz mam zelo rad koncerte,...</u>                                                                                                             | Prilagojeni koncerti         | Predlogi za prihodnost                          |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D55 | <u>...ampak me vedno zmoti, da se po deseti uri prične gužva in zame ter moje prijatelje, ki so nekateri na vozičkih ni varnega prostora,...</u> | Pomanjkanje varnega prostora | Predlogi za prihodnost                          |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| D56 | <u>... pa tudi na tisti VIP prostor nam ni dovoljen vstop in se ne</u>                                                                           | Ne izkoriščanje rešitev      | Predlogi za prihodnost                          |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti               |

|     |                                                                                                   |                              |                        |  |                                                  |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|------------------------|--|--------------------------------------------------|
|     | <u>počutimo varno.</u>                                                                            |                              |                        |  | v občini Ptuj                                    |
| D57 | <u>... ker jaz se na teh množičnih prireditvah ne počutim varno...</u>                            | Pomanjkanje varnega prostora | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| D58 | <u>... in morem hitro oditi domov.</u>                                                            | Predčasen odhod              | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| D59 | <u>Pa tudi cene bi lahko malo priredili ker nenormalno kaj zaračunajo za vstop in vse ostalo.</u> | Cenovna nedostopnost         | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

#### KODIRANJE 5:

| OZNAKA | ENOTA                                                             | POJEM, KODA       | KATEGORIJA                 | NADKATEGORIJA | TEMA       |
|--------|-------------------------------------------------------------------|-------------------|----------------------------|---------------|------------|
| E1     | <u>... v tem času izvajam svoje hobije, v katerih uživam.</u>     | Čas za hobije     | Pomen prostega časa        |               | Prosti čas |
| E2     | <u>Da se počutim prijetno...</u>                                  | Prijetni občutki  | Pomen prostega časa        |               | Prosti čas |
| E3     | <u>... in sproščeno.</u>                                          | Sprostitev        | Pomen prostega časa        |               | Prosti čas |
| E4     | <u>Je pa to čas, ki najhitreje mine, ker res delam kar želim.</u> | Hitro minljiv čas | Pomen prostega časa        |               | Prosti čas |
| E5     | <u>Zdaj trikrat na teden imam</u>                                 | Okviren čas       | Čas namenjen prostemu času |               | Prosti čas |

|     |                                                                                      |                                |                                  |                  |             |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------|------------------|-------------|
|     | <u>glasbeno šolo,...</u>                                                             |                                |                                  |                  |             |
| E6  | <u>Vsak torek in soboto imam ure plavanja,...</u>                                    | Okviren čas                    | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| E7  | <u>... ob sobotah imam skupinske ob torkih individualne.</u>                         | Razdeljene plavalne vaje       | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| E8  | <u>Drugače pa tak kombiniram in planiram, da imam na koncu veliko prostega časa.</u> | Kombiniranje prostega časa     | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| E9  | <u>Jaz zelo rad obiskujem glasbeno šolo, kjer se učim igranje kitare.</u>            | Obiskovanje glasbene šole      | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| E10 | <u>Rad grem v knjižnico...</u>                                                       | Obiskovanje knjižnice          | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| E11 | <u>... pa na kakšne te literarne krožke.</u>                                         | Obiskovanje literarnih krožkov | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| E12 | <u>Zelo rad se izobražujem nasploh.</u>                                              | Želja po izobraževanju         | Način preživljanja prostega časa |                  | Vključenost |
| E13 | <u>Hodim tudi na tečaj plavanja v Terme Ptuj.</u>                                    | Obiskovanje tečaja plavanja    | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| E14 | <u>Pa tudi družim se rad s svojo osebno asistentko.</u>                              | Druženje z osebno asistentko   | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |

|     |                                                                                         |                                  |                                        |  |             |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------|--|-------------|
| E15 | <u>Ja kot sem že povedal sem vključen torej v plavalni krožek v Termah Ptuj.</u>        | Udeleževanje v raznih programih  | Vključenost v prostoročasne aktivnosti |  | Vključenost |
| E16 | <u>Vključen sem v glasbeno šolo na Ptuj.</u>                                            | Udeleževanje v raznih programih  | Vključenost v prostoročasne aktivnosti |  | Vključenost |
| E17 | <u>Pa vključen sem tudi v društvo Sonček,...</u>                                        | Vključenost v društvo Sonček     | Vključenost v prostoročasne aktivnosti |  | Vključenost |
| E18 | <u>... kjer pa potem obiskujem razne programe in delavnice.</u>                         | Udeleževanje v raznih programih  | Vključenost v prostoročasne aktivnosti |  | Vključenost |
| E19 | <u>Predvsem imam rad gonge in pa tudi kake dihalne vaje.</u>                            | Meditacija                       | Vključenost v prostoročasne aktivnosti |  | Vključenost |
| E20 | <u>Ja jaz res mislim da mi je omogočena vključenost v vse prostoročasne aktivnosti.</u> | Omogočena                        | Omogočena vključenost                  |  | Vključenost |
| E21 | <u>... sodelujem v zelo različnih aktivnostih, res od športnih,...</u>                  | Sodelovanje v raznih aktivnostih | Omogočena vključenost                  |  | Vključenost |
| E22 | <u>... glasbenih...</u>                                                                 | Sodelovanje v raznih aktivnostih | Omogočena vključenost                  |  | Vključenost |
| E23 | <u>... do izobraževalnih.</u>                                                           | Sodelovanje v raznih aktivnostih | Omogočena vključenost                  |  | Vključenost |

|     |                                                                                                       |                                                         |                                       |                 |               |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------|---------------|
| E24 | <u>Zaenkrat sem lahko sodeloval pri različnih aktivnostih, katere sem si zaželel probati.</u>         | Sodelovanje v različnih aktivnostih                     | Omogočena vključenost                 |                 | Vključenost   |
| E25 | <u>Zdaj pri glasbenih urah je tako, da včasih potrebujem malo dlje, da se kakšno pesem dlje učim.</u> | Prilagojenost glasbenih ur                              | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Glasbene ure    | Prilagojenost |
| E26 | <u>Tukaj si učitelj res vzame čas zame in greva večkrat skozi pesmi, ki mi delajo težave.</u>         | Prilagojenost glasbenih ur                              | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Glasbene ure    | Prilagojenost |
| E27 | <u>V večini tudi igrava pesmi, ki jih jaz želim igrati...</u>                                         | Prilagojenost glasbenih ur                              | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Glasbene ure    | Prilagojenost |
| E28 | <u>... in s tem spodbuja, da še bolj vztrajam pri tem.</u>                                            | Motiviranje pri vztrajanju                              | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Glasbene ure    | Prilagojenost |
| E29 | <u>Pri plavalnem krožku imam prav razdeljeno na posamezne in skupinske vaje.</u>                      | Razdeljene ure plavalnega krožka                        | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Plavalni krožek | Prilagojenost |
| E30 | <u>Zdaj nekakšnih pripomočkov pri plavanju jaz ne potrebujem, bolj</u>                                | Potreba po motivaciji in ne po prilagojenih pripomočkih | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti | Plavalni krožek | Prilagojenost |

|     |                                                                                    |                                           |                                             |                 |                |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------|-----------------|----------------|
|     | <u>potrebujem kakšno motivacijo pa da si nekdo vzame več časa zame.</u>            |                                           |                                             |                 |                |
| E31 | <u>Imam pa nekaj prijateljev v skupini, ki potrebujejo prav posebne prijeme...</u> | Prilagojeni prijemi                       | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti       | Plavalni krožek | Prilagojeno st |
| E32 | <u>...tukaj res moj učitelj plavanja potrebuje dodatno znanje, ki ga tudi ima.</u> | Primerna izobraženost plavalnega učitelja | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti       | Plavalni krožek | Prilagojeno st |
| E33 | <u>Jaz se z nekimi ovirami in težavami ne srečujem.</u>                            | Ne srečevanje s težavami                  | Srečevanje s težavami                       |                 | Prilagojeno st |
| E34 | <u>Zame je vse vnaprej prilagojeno ...</u>                                         | Prilagojenost vnaprej                     | Srečevanje s težavami                       |                 | Prilagojeno st |
| E35 | <u>Največ mi pri tem pomaga moja osebna asistentka,...</u>                         | Pomoč osebne asistentke                   | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |                 | Prilagojeno st |
| E36 | <u>...s katero se fenomenalno razumeva.</u>                                        | Dobro razumevanje z osebno asistentko     | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |                 | Prilagojeno st |
| E37 | <u>Veliko meditirava, tudi s pomočjo gongov.</u>                                   | Meditacija                                | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |                 | Prilagojeno st |
| E38 | <u>Veliko me pelje na izlete in na treninge, ker je največji problem</u>           | Pomoč pri raznih opravilih                | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |                 | Prilagojeno st |

|     |                                                                                                                                                |                                                            |                                                      |  |                                               |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------|
|     | <u>glede</u><br><u>prevoza.</u>                                                                                                                |                                                            |                                                      |  |                                               |
| E39 | <u>Pomaga mi,</u><br><u>da bi se</u><br><u>naučil</u><br><u>kuhati,..</u>                                                                      | Pomoč pri<br>raznih<br>opravilih                           | Pomoč pri<br>izvajanju<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Prilagojeno<br>st                             |
| E40 | <u>... pa da bi</u><br><u>postal tudi</u><br><u>nekoliko bolj</u><br><u>ustvarjalno</u><br><u>spreten.</u>                                     | Pomoč pri<br>raznih<br>opravilih                           | Pomoč pri<br>izvajanju<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Prilagojeno<br>st                             |
| E41 | <u>Za sebe bi</u><br><u>lahko rekel,</u><br><u>da se dobro</u><br><u>počutim pri</u><br><u>izvajanju</u><br><u>mojih</u><br><u>aktivnosti.</u> | Dobro<br>počutje                                           | Občutki ob<br>prostem času                           |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| E42 | <u>Počutim se</u><br><u>sproščenega</u><br><u>...</u>                                                                                          | Občutek<br>sprostitve                                      | Občutki ob<br>prostem času                           |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| E43 | <u>... pa tudi</u><br><u>nekakšen</u><br><u>občutek</u><br><u> vključenosti,</u><br><u>predvsem v</u><br><u>skupinskih</u><br><u>krožkih.</u>  | Občutek<br>vključenosti<br>v skupinskih<br>krožkih         | Občutki ob<br>prostem času                           |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| E44 | <u>Imam</u><br><u>možnost</u><br><u>sodelovati</u><br><u>povsod, kar</u><br><u>me najbolj</u><br><u>veseli,...</u>                             | Zadovoljstvo<br>z možnostjo<br>planiranja<br>prostega časa | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom                   |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| E45 | <u>... tako da bi</u><br><u>lahko rekel,</u><br><u>da sem zelo</u><br><u>zadovoljen.</u>                                                       | Zadovoljstvo<br>z možnostjo<br>planiranja<br>prostega časa | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom                   |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |
| E46 | <u>Najbolj pa</u><br><u>sem seveda</u><br><u>zadovoljen s</u><br><u>službo v</u><br><u>sklopu</u><br><u>društva, kjer</u>                      | Zadovoljstvo<br>s službo                                   | Zadovoljstvo<br>s prostim<br>časom                   |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj |

|     |                                                                                   |                                                |                                            |  |                                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------|--|-------------------------------------|
|     | <u>se res nekaj naučim.</u>                                                       |                                                |                                            |  |                                     |
| E47 | <u>Svoj prosti čas najraje preživljam z družino,...</u>                           | Preživljanje prostega časa z bližnjimi         | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E48 | <u>...s prijatelji,...</u>                                                        | Preživljanje prostega časa z bližnjimi         | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E49 | <u>... sam...</u>                                                                 | Samostojno preživljanje prostega časa          | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E50 | <u>... ali pa s svojo osebno asistentko.</u>                                      | Preživljanje prostega časa z osebno asistentko | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E51 | <u>Jaz menim, da lahko kvalitetno preživljam prosti čas,...</u>                   | Kvalitetno preživljanje                        | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E52 | <u>...ker delam to kar me veseli...</u>                                           | Izvajanje dejavnosti, ki te veselijo           | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E53 | <u>... in se pri tem razvijam, učim.</u>                                          | Spodbujanje izobraževanja                      | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E54 | <u>Je pa res, da imajo drugi nekoliko več težav, predvsem ljudje na vozičkih.</u> | Neprilagojenost prostočasnih aktivnosti        | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| E55 | <u>Menim, da za njih še vedno niso aktivnosti dovolj</u>                          | Neprilagojenost prostočasnih aktivnosti        | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                     |                                                          |  |                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------|
|     | <u>prilagojene,</u><br><u>...</u>                                                                                                                                                                                                                        |                                                                     |                                                          |  |                                                                  |
| E56 | <u>... predvsem</u><br><u>v društvih</u><br><u>primanjkuje</u><br><u>teh dragih</u><br><u>pripomočkov</u><br><u>, ki si jih</u><br><u>društva brez</u><br><u>pomoči</u><br><u>občine ne</u><br><u>morejo kar</u><br><u>tako</u><br><u>privoščiti.</u>    | Pomanjkanje<br>prilagojenih<br>pripomočkov                          | Kvaliteta<br>preživljanja<br>prostega časa               |  | Zadovoljst<br>vo z izbiro<br>v občini<br>Ptuj                    |
| E57 | <u>Jaz bi rekel,</u><br><u>da bi morala</u><br><u>predvsem</u><br><u>občina</u><br><u>organizirat</u><br><u>dostop, pa s</u><br><u>tem ne</u><br><u>mislim le</u><br><u>glede</u><br><u>arhitekture,</u><br><u>...</u>                                   | Urejanje<br>dostopnosti<br>na raznih<br>področjih                   | Razvijanje<br>prilagojenih<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h<br>aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| E58 | <u>... ampak</u><br><u>tudi cenovno</u><br><u>se mi zdi, da</u><br><u>je postalo že</u><br><u>vse zelo</u><br><u>drago.</u>                                                                                                                              | Urejanje<br>dostopnosti<br>na raznih<br>področjih                   | Razvijanje<br>prilagojenih<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h<br>aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| E59 | <u>Občina bi</u><br><u>morala</u><br><u>organizirati</u><br><u>več akcij,</u><br><u>kjer bi se</u><br><u>zbiral denar</u><br><u>za na primer</u><br><u>prilagojena</u><br><u>kolesa,</u><br><u>prilagojene</u><br><u>vozičke za</u><br><u>ples itd..</u> | Zbiranje<br>denarja za<br>prilagojene<br>pripomočke                 | Razvijanje<br>prilagojenih<br>prostočasnih<br>aktivnosti |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h<br>aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |
| E60 | <u>Napredek</u><br><u>sem mogoče</u><br><u>opazil pri</u><br><u>tem, da se je</u><br><u>občina</u>                                                                                                                                                       | Vključevanje<br>občine ob<br>svetovnih<br>dnevih ljudi z<br>ovirami | Napredki                                                 |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h<br>aktivnosti                     |

|     |                                                                                                                            |                                                 |                        |  |                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------|--|--------------------------------------------------|
|     | <u>nekoliko bolj vključila tudi v te razne prireditve, ki jih društva organizirajo ob raznih svetovnih dnevni.</u>         |                                                 |                        |  | v občini Ptuj                                    |
| E61 | <u>Ampak še vedno pa je to premajhen korak za prihodnost.</u>                                                              | Ne opažanje napredka                            | Napredki               |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| E62 | <u>Mogoče bi bilo fajn, da bi naredili kakšen dogodek, kjer bi se lahko tudi ljudje z ovirami dokazali in pokazali,...</u> | Dogodki z možnostjo dokazovanja ljudi z ovirami | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| E63 | <u>... da tudi mi zmoremo, kot so ne vem nekakšne igre pri tržnici ali pa mogoče mini nogomet.</u>                         | Prikazovanje prilagojenih dejavnosti            | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| E64 | <u>Ker mislim, da so še vedno nekakšni predsodki, da mi dosti stvari ne zmoremo,...</u>                                    | Premagovanje predsodkov                         | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| E65 | <u>... ampak jaz bi si želel, da mi lahko sami dokažemo,</u>                                                               | Dogodki z možnostjo dokazovanja ljudi z ovirami | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                 |                                        |                           |  |                                                                  |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------|--|------------------------------------------------------------------|
|     | <u>kar vse<br/>zmoremo.</u>                                                                                                                     |                                        |                           |  |                                                                  |
| E66 | <u>Pa več<br/>bralnih uric<br/>bi mel, tudi<br/>mogoče na<br/>prostem<br/>kdaj,<br/>predvsem<br/>zdaj ko je<br/>lepo vreme<br/>zunaj pa to.</u> | Urejanje<br>bralnih uric<br>na prostem | Predlogi za<br>prihodnost |  | Razvijanje<br>prostočasni<br>h<br>aktivnosti<br>v občini<br>Ptuj |

#### KODIRANJE 6:

| OZNAK<br>A | ENOTA                                                                                                                         | POJEM,<br>KODA                          | KATEGORIJA             | NADKATEGORIJA | TEMA       |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------|---------------|------------|
| F1         | <u>Zame je bil<br/>pomen<br/>prostega<br/>časa ko sem<br/>bila mlada<br/>nekaj<br/>popolnoma<br/>drugega kot<br/>je zdaj.</u> | Spreminjanje<br>pomena<br>prostega časa | Pomen<br>prostega časa |               | Prosti čas |
| F2         | <u>Ko sem bila<br/>mlada je bil<br/>prosti čas ko<br/>smo bili<br/>sproščeni,...</u>                                          | Sprostitev                              | Pomen<br>prostega časa |               | Prosti čas |
| F3         | <u>... ko smo<br/>se med<br/>seboj<br/>družili, ko<br/>smo zares<br/>počeli kar<br/>smo želeli.</u>                           | Početi kar si<br>želiš                  | Pomen<br>prostega časa |               | Prosti čas |
| F4         | <u>Zdaj pa je<br/>zame prosti<br/>čas nekaj<br/>kar več ni<br/>tako<br/>cenjeno.</u>                                          | Ne cenjenje<br>prostega časa            | Pomen<br>prostega časa |               | Prosti čas |

|     |                                                                                              |                                |                                  |                  |             |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------|------------------|-------------|
| F5  | <u>Na stara leta imam veliko prostega časa,...</u>                                           | Veliko prostega časa           | Pomen prostega časa              |                  | Prosti čas  |
| F6  | <u>...ampak ker nisem tako gibljiva, bi jaz temu rekla, da je to čas, ki je zame omejen.</u> | Omejenost prostega časa        | Pomen prostega časa              |                  | Prosti čas  |
| F7  | <u>Časovno od kar več nisem zaposlena, je zame vedno prost čas.</u>                          | Neomejenost časa za prosti čas | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| F8  | <u>Časovno nikakor nisem omejena.</u>                                                        | Neomejenost časa za prosti čas | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| F9  | <u>Omejena je le dostopnost in pomanjkanje družbe ter nekaterih prilagojenih aktivnosti.</u> | Vpliv raznih dejavnikov        | Čas namenjen prostemu času       |                  | Prosti čas  |
| F10 | <u>Jaz svoj prosti čas najraje preživim s kvačkanjem copatov.</u>                            | Kvačkanje                      | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| F11 | <u>Ker pri tem ne potrebujem nobene pomoči in tako nisem od nikogar odvisna.</u>             | Neodvisnost od drugih          | Način preživljanja prostega časa |                  | Vključenost |
| F12 | <u>... včasih me hčerka</u>                                                                  | Obisk frizerja                 | Način preživljanja prostega časa | Vrste aktivnosti | Vključenost |

|     |                                                                                                        |                                             |                                      |                  |             |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|--------------------------------------|------------------|-------------|
|     | <u>pelje k frizerju...</u>                                                                             |                                             |                                      |                  |             |
| F13 | <u>... ali pa grem s svojim prijateljem na sprehod, ampak tudi to vedno bolj po redko.</u>             | Druženje s prijatelji                       | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| F14 | <u>Zelo rada gledam tudi televizijo,...</u>                                                            | Gledanje televizije                         | Način preživljanja prostega časa     | Vrste aktivnosti | Vključenost |
| F15 | <u>Jaz sem vključena v različna društva,...</u>                                                        | Udeleževanje v raznih programih             | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| F16 | <u>... kot so Društvo slepih in slabovidnih ...</u>                                                    | Vključenost v Društvo slepih in slabovidnih | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| F17 | <u>... Društvo Ozara.</u>                                                                              | Vključenost v društvo Ozara                 | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| F18 | <u>... se bolj vključujem v ustvarjalne krožke.</u>                                                    | Udeleževanje v raznih programih             | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| F19 | <u>Včasih sem še hodila na izlete, zdaj pa to več ni tako omogočeno, ker me noge dolgo ne zdržijo.</u> | Nesodelovanje zaradi oviranosti             | Vključenost v prostočasne aktivnosti |                  | Vključenost |
| F20 | <u>Omogočeno mi je seveda s strani društev.</u>                                                        | Omogočena                                   | Omogočena vključenost                |                  | Vključenost |
| F21 | <u>Društva me tudi vedno znova vzpodbujajo, da bi se</u>                                               | Vzpodbujanje društev za vključitev          | Omogočena vključenost                |                  | Vključenost |

|     |                                                                                                                                                                                          |                             |                                       |  |               |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------|--|---------------|
|     | <u>udeležila kakšnih krožkov ali pa da bi šla zraven na kakšen izlet.</u>                                                                                                                |                             |                                       |  |               |
| F22 | <u>Včasih smo v društvenih prostorih praznovali tudi rojstne dneve, zdaj še nam to omejujejo, da več ni na razpolago prostorov, zaradi tega se tudi med seboj ne družimo več toliko.</u> | Omejevanje s strani društev | Omogočena vključenost                 |  | Vključenost   |
| F23 | <u>Prilagojene so na nek način.</u>                                                                                                                                                      | Delna prilagojenost         | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| F24 | <u>Vse je odvisno od tega kdo prireja te aktivnosti, saj so aktivnosti prirejene s strani društev bolj prilagojene.</u>                                                                  | Prilagojenost društev       | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| F25 | <u>Društvo se potrudi, da bi mi na izletih tudi organizirali kakšen voziček, ker skuterja ne morem voziti, ker na eno oko slabše vidim, na drugo sem</u>                                 | Prilagojenost društva       | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |

|     |                                                                                                                         |                                                                |                                       |  |               |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------|--|---------------|
|     | <u>popolnoma oslepela.</u>                                                                                              |                                                                |                                       |  |               |
| F26 | <u>Včasih mi tudi urejajo prevoz od stanovanja do kakšnih dogodkov ali zdravnika.</u>                                   | Urejanje prevoza                                               | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| F27 | <u>Drugače pa nebi opazila prilagojenosti.</u>                                                                          | Ne opazanje prilagojenosti                                     | Prilagojenost prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojenost |
| F28 | <u>Težave nastanejo, če moram hodit, saj imam zelo šibke noge.</u>                                                      | Težave za različnih oviranosti                                 | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojenost |
| F29 | <u>Vozička ne uporabljam, ker nimam nikogar, ki bi me lahko pri tem spremljal.</u>                                      | Nezmožnost prejeti spremljevalca                               | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojenost |
| F30 | <u>Zaradi slepote pa tudi skuterja ne morem uporabljati.</u>                                                            | Težave za različnih oviranosti                                 | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojenost |
| F31 | <u>Tako, da so posledično težave glede dostopnosti.</u>                                                                 | Arhitektonske ovire                                            | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojenost |
| F32 | <u>Ker pa sem tudi starejša se aktivnosti, ki vključujejo fizično aktivnost ne morem udeleževati, pa tudi za takšne</u> | Ne seznanjenost o prilagojenih fizičnih aktivnosti za starejše | Srečevanje s težavami                 |  | Prilagojenost |

|     |                                                                                                                                         |                                                  |                                                   |  |                |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--|----------------|
|     | <u>aktivnosti ne bi vedela, da obstajajo.</u>                                                                                           |                                                  |                                                   |  |                |
| F33 | <u>Predvsem me omejuje premajhna izbira prilagojenih aktivnosti ne samo za ljudi z ovirami, ampak tudi za starejše ljudi z ovirami.</u> | Premajhna razpoložljivost aktivnosti za starejše | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| F34 | <u>Pa tudi dostopnost ni dovolj urejena, saj imava s prijateljem velikokrat težave glede števila stopnic.</u>                           | Omejevanje glede dostopnosti                     | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| F35 | <u>Ter slabša označenost in osvetljava je velik problem, ki bi velikokrat lahko prišla prav.</u>                                        | Vpliv slabe označenosti in osvetljava            | Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih |  | Prilagojeno st |
| F36 | <u>Jaz bi konstantno potrebovala pomoč,...</u>                                                                                          | Potreba po pomoči                                | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st |
| F37 | <u>Edino najstarejša hčerka še me vsaki mesec enkrat obišče, ter me pelje k frizerju.</u>                                               | Pomoč družine                                    | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti       |  | Prilagojeno st |
| F38 | <u>Moj prijatelj mi včasih prinese kaj</u>                                                                                              | Pomoč prijateljev                                | Pomoč pri izvajanju                               |  | Prilagojeno st |

|     |                                                                                                             |                                             |                                             |  |                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------------|--|-------------------------------------|
|     | <u>iz trgovine, tudi vsaki dan se slišiva po telefonu, da mu lahko malo pojamram.</u>                       |                                             | prostočasnih aktivnosti                     |  |                                     |
| F39 | <u>Drugače pa pomoči ne prejemam.</u>                                                                       | Ne prejemanje pomoči                        | Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti |  | Prilagojeno st                      |
| F40 | <u>Nekoč sem se boljše počutila.</u>                                                                        | Boljši občutki v preteklosti                | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F41 | <u>Sedaj se privajam na to, da za starejše več ni takšne izbire.</u>                                        | Pomanjkanje izbire za starejše              | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F42 | <u>Se pa počutim dobro v svojem domu in kako si sama uredim čas.</u>                                        | Dobro počutje ob kontroli nas lastnim časom | Občutki ob prostem času                     |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F43 | <u>Nisem ravno zadovoljna, saj bi lahko bilo bolje.</u>                                                     | Nezadovoljstvo                              | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F44 | <u>Bila sem nekoč zadovoljna s svojo službo, preživljanje m časa s hčerkama in takratnim prostim časom.</u> | Občutki zadovoljstva v preteklosti          | Zadovoljstvo s prostim časom                |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                          |                                               |                                            |  |                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------|--|-------------------------------------|
| F45 | <u>Sedaj prosti čas zgublja na svojem pomenu.</u>                                                                                                        | Izgubljanje pomena časa                       | Zadovoljstvo s prostim časom               |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F46 | <u>Če bi lahko izbirala bi rekla, da s svojim prijateljem in hčerko.</u>                                                                                 | Preživljanje prostega časa z bližnjimi        | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F47 | <u>Bi pa si želela, da bi me tudi stare prijateljice kdaj obiskale, čeprav smo zgubile stik skozi leta.</u>                                              | Obiskovanje nekdanjih prijateljic             | Najljubši način preživljanja prostega časa |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F48 | <u>Lahko bi bilo kvalitetnejše</u><br>:                                                                                                                  | Želja po kvalitetnejšem preživljanju          | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F49 | <u>Nekoč je prosti čas za nas pomenil nekaj popolnoma drugega kot za današnjo mladino, ki drugega kot sedeti za televizijo in računalniki več ne ve.</u> | Razlikovanje prostega časa skozi generacije   | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F50 | <u>Nekoč sva z možem veliko hodila na izlete, skupaj v cerkev ali pa samo na sladoled.</u>                                                               | Kvalitetno preživljanje časa z pokojnim možem | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro v občini Ptuj |
| F51 | <u>Od njegove smrti in poslabšanja</u>                                                                                                                   | Sprememba kvalitete                           | Kvaliteta preživljanja prostega časa       |  | Zadovoljstvo z izbiro               |

|     |                                                                                                                       |                            |                                                 |  |                                                  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------|
|     | <u>mojega zdravstvene ga stanja, pa več stanje ni tako lepo.</u>                                                      | preživljanja prostega časa |                                                 |  | v občini Ptuj                                    |
| F52 | <u>Pravijo in objavljajo koliko naredijo za nas, a sama opazim, da so uredili te prevoze starejših do zdravnikov.</u> | Urejanje prevozov          | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| F53 | <u>Pa urejeno imam prevoz hrane, s tem pridobim nekaj dodatnega časa.</u>                                             | Urejanje prevozov          | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| F54 | <u>Da bi bilo kaj ekstra povezano s prostim časom pa ne bi rekla.</u>                                                 | Neprilagojen ost           | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| F55 | <u>Pa tudi društva imajo zdaj prevoze, ki me včasih peljejo na vlak ali avtobus, če želim kam iti.</u>                | Urejanje prevozov          | Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |
| F56 | <u>Kot sem že prej namignila nekakšnega napredka jaz nisem opazila.</u>                                               | Ne opažanje napredka       | Napredki                                        |  | Razvijanje prostočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

|     |                                                                                                                                                                                    |                                              |                        |  |                                                   |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------|--|---------------------------------------------------|
| F57 | <u>Celo pri prevozih z vlaki so nazadovali, saj če se pokvari vlak, sedaj organizirajo avtobuse, ki pa niso niti malo prilagojeni in tudi sama težje pridem na njih.</u>           | Neprimerna rešitev javnih prevoznih sredstev | Napredki               |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| F58 | <u>Želela bi si, da bi se ne samo občina ampak društva potrudila, da bi tudi športne aktivnosti prilagodili za starejše ljudi z ovirami.</u>                                       | Prilagajanje športnih aktivnosti za starejše | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| F59 | <u>Pa da bi boljše uredili te prevoze starejših, ker sedaj se moram jaz tri dni prej najavit, da pride nekdo po mene, če pride kaj bolj nujnega vmes mi prevoza ne zagotovijo.</u> | Boljša ureditev prevozov za starejše         | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti v občini Ptuj |
| F60 | <u>Stanovanje v katerem živim tudi ni najbolj</u>                                                                                                                                  | Neprilagojen ost stanovanj                   | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje prostočasni h aktivnosti               |

|     |                                                                                                                       |                            |                        |  |                                                  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------|--|--------------------------------------------------|
|     | <u>prilagojeno, tako, da tudi v njem težje preživljam svoj prosti čas...</u>                                          |                            |                        |  | v občini Ptuj                                    |
| F61 | <u>...in ker do stanovanja vodijo stopnice, mi tudi to dodatno otežuje, da bi lahko prosti čas preživljala zunaj.</u> | Neprilagojen ost stanovanj | Predlogi za prihodnost |  | Razvijanje pristočasnih aktivnosti v občini Ptuj |

## PRILOGA 9.4 : Osno kodiranje

### PROSTI ČAS

- Pomen prostega časa
  - Moj čas (A1)
  - Čas zase (A2, C3)
  - Čas za bližnje
    - Čas za družino (A3)
    - Čas za prijatelje (A4)
  - Odmisliti obveznosti
    - Odmisliti na vse obveznosti (A5)
    - Odmisliti na šolo (A7)
    - Odmisliti na službo (A8)
  - Ne planiran čas (A6, D3)
  - Sprostitev (B1, C1, E3)
  - Početi kar si želiš (B2, C2, D2, F3)
  - Individualen čas glede na vrednote in interese (B3)
  - Čas brez oziranja na druge (C4)
  - Čas ko sem prost (D1)
  - Čas za hobije (D4, E1)
  - Prijetni občutki (E2)
  - Hitro minljiv čas (E4)

- Spreminjanje pomena prostega časa (F1)
- Ne cenjenje prostega časa (F4)
- Veliko prostega časa (F5)
- Omejenost prostega časa (F6)
- Čas namenjen prostemu času
  - Okviren čas (A9, C5, E5, E6)
  - Prosti čas med vikendi
    - Več prostega časa med vikendi (A10, B5)
    - Preživljanje vikendov z družino (A11, B6)
  - Prosti čas izven institucij (B4)
  - Preživljanje prostega časa odvisno od počutja (B7)
  - Vpliv zdravstva na preživljanje prostega časa (B8)
  - Kombiniranje prostega časa (C6, E8)
  - Vpliv raznih dejavnikov (C7, F9)
  - Vrste dejavnikov
    - Preživljanje prostega časa odvisno od počutja (B7)
    - Vpliv zdravstva na preživljanje prostega časa (B8)
    - Obveznosti v sklopu društva (C8)
    - Vreme (C9)
    - Potreba po pomoči drugih (C10)
  - Pomembnost prostega časa (D5)
  - Planiranje prostega časa (D6)
  - Spontanost prostega časa (D7)
  - Razdeljene plavalne vaje (E7)
  - Neomejenost časa za prosti čas (F7, F8)

## VKLJUČENOST

- Način preživljanja prostega časa
  - Vrste aktivnosti
    - Obiskovanje plesnih vaj (A12)
    - Poslušanje glasbe (A13, C13)
    - Risanje (A14)
    - Druženje s prijatelji (A15, C16, F13)

- Plesne predstave (A16)
- Želja po ogledu baleta (A17)
- Preživljanje časa v naravi (B9)
- Druženje z družino (B10, D11, D12, D13)
- Preživljanje prostega časa z živalmi (B11)
- Uporaba računalnika (B12)
- Gledanje televizije (B13, C14, D9, D10, F14)
- Izleti (C15)
- Obiskovanje kolonij (C17)
- Sestavljanje sestavljanek (D8)
- Obiskovanje glasbene šole (E9)
- Obiskovanje knjižnice (E10)
- Obiskovanje literarnih krožkov (E11)
- Obiskovanje tečaja plavanja (E13)
- Druženje z osebno asistentko (E14)
- Kvačkanje (F10)
- Obisk frizerja (F12)
- Iskanje opcij v slabem vremenu (B14)
- Raznoliko preživljanje prostega časa (C11)
- Ne planiran čas (C12)
- Občutek sprostitve (C18)
- Preizkušanje novih stvari (C19)
- Želja po izobraževanju (E12)
- Neodvisnost od drugih (F11)
- Vključenost v prostočasne aktivnosti
  - Vključenost v plesni program (A18)
  - Vključenost v društvo Sožitje (A19)
  - Udeleževanje v raznih programih (A20, E15, E16, E18, F15, F18)
  - Ne vključenost v druge aktivnosti (A21, C21)
  - Ne vključenost v društva (B15, D14)
  - Privilegiranje časa zase (B16, B18, B19, D15)
  - Druženje s prijatelji (B17)
  - Vključenost v društvo Sonček (C20, E17)
  - Preživljanje prostega časa izven društva (C22, C23)

- Sproščanje (D16)
- Naklonjenost skupinskim aktivnostim (D17)
- Meditacija (E19)
- Vključenost v Društvo slepih in slabovidnih (F16)
- Vključenost v društvo Ozara (F17)
- Nesodelovanje zaradi oviranosti (F19)
- Omogočena vključenost
  - Pomembnost plesnih aktivnosti (A22)
  - Omogočeno (A23, C24, D18, E20, F20)
  - Ne vključenost v športne aktivnosti (A24)
  - Sodelovanje v raznih aktivnostih (A25, E21, E22, E23, E24)
  - Razlikovanje glede na društvo (B20)
  - Vpliv omogočene dostopnosti (B21)
  - Uporaba pripomočka (B22, B24)
  - Časovna omejenost (B23)
  - Nevarnost prevažanja po temi (B25)
  - Privilegiranje lastnega miru (B26)
  - Velika izbira prilagojenih aktivnosti (C25, C26)
  - Meditacija
    - Vključenost v meditacijo (C27)
    - Sproščanje med meditacijo (C28)
  - Izbiranje samo prilagojenih aktivnosti (C29, C30)
  - Pomanjkanje oglaševanja aktivnosti (D19, D20)
  - Nesodelovanje ostalih z ljudmi z ovirami (D21)
  - Vzpodbujanje društev za vključitev (F21)
  - Omejevanje s strani društev (F22)

## PRILAGOJENOST

- Prilagojenost prostočasnih aktivnosti
  - Prilagojenost društev (A26, C31, D22, F24, F25)
  - Izobraženost osebja (A27, A28)
  - Drugačen pristop za ljudi na vozičkih (A29)
  - Osebno prilagojen prosti čas (B27, D24)

- Nesodelovanje v društvih (B28)
- Prilagojenost drugih (B29)
- Privilegiranje preživljanja prostega časa zase (B30)
- Izbiranje prilagojenih aktivnosti (B31)
- Prilagojenost na raznolike oviranosti (C32)
- Prilagojenost kolonij (C33, C34)
- Možnost udeležbe vseh (C35)
- Samostojno prilagajanje hobijev (D23)
- Glasbene ure
  - Prilagojenost glasbenih ur (E25, E26, E27)
  - Motiviranje pri vztrajanju (E28)
- Plavalni krožek
  - Razdeljene ure plavalnega krožka (E29)
  - Potreba po motivaciji in ne po prilagojenih pripomočkih (E30)
  - Prilagojeni prijemi (E31)
  - Primerna izobraženost plavalnega učitelja (E32)
- Delna prilagojenost (F23)
- Urejanje prevoza (F26)
- Ne opazovanje prilagojenosti (F27)
- Srečevanje s težavami
  - Ne srečevanje s težavami (A30, B33, C36, D25, E33)
  - Arhitektonske ovire (B32, F31)
  - Prilagojenost šole (B34, B35)
  - Vpliv grdega vremena in neprilagojenih poti (B36)
  - Iskanje rešitev ob težavah
    - Izbira druge poti (B37)
    - Preživljanje časa doma (B38, B39)
  - Prilagajanje društev (C37)
  - Največje soočanje s težavami (C38)
  - Ne vključenost v aktivnosti (D26)
  - Prilagojenost vnaprej (E34)
  - Težave za različnih oviranosti (F28, F30)
  - Nezmožnost prejeti spremljevalca (F29)
  - Ne seznanjenost o prilagojenih fizičnih aktivnosti za starejše (F32)

- Omejevanje sodelovanja v prostočasnih aktivnostih
  - Ne omejenost vključenosti (A31, A32)
  - Dostopnost do raznih stavb (A33)
  - Omejevanje glede dostopnosti (B40, B41, F34)
  - Napredek pri arhitektonskih ovirah (B42)
  - Pomanjkanje izobraženega kadra (C39, C41, C42)
  - Potreba po bolj prilagojenih programih (C40)
  - Prilagojenost kadra v društvih (C43)
  - Težko dostopni prilagojeni pripomočki (C44)
  - Pomanjkanje oglaševanja (D27, D28, D29)
  - Premajhna razpoložljivost aktivnosti za starejše (F33)
  - Vpliv slabe označenosti in osvetljave (F35)
- Pomoč pri izvajanju prostočasnih aktivnosti
  - Pomoč družine (A34, A35, C46, F37)
  - Vključevanje s strani družine (A36)
  - Vpliv dostopnosti (A37)
  - Potreba po pomoči (B43, F36)
  - Pomoč prijateljev (B44, F38)
  - Ne prejemanje pomoči (B45, B46, F39)
  - Zanesljivost bližnjih ljudi (B47, C47, D33)
  - Občasna potreba po pomoči (C45)
  - Ne potreba po pomoči (D30)
  - Druženje z bližnjimi (D31)
  - Pomoč ob stiski (D32)
  - Pomoč osebne asistentke (E35)
  - Dobro razumevanje z osebno asistentko (E36)
  - Meditacija (E37)
  - Pomoč pri raznih opravilih (E38, E39, E40)
  - Potreba po pomoči (F36)

#### ZADOVOLJSTVO Z IZBIRO V OBČINI PTUJ

- Občutki ob prostem času
  - Občutek sprostitve (A38, B49, D34, E42)
  - Občutek zdravja (A39)

- Druženje s prijateljico (B48)
- Odmisliti obveznosti (B50)
- Dober vpliv drugih (B51)
- Načini vzpodbujanja zadovoljstva (B52)
- Občutek veselja (C48)
- Zadovoljstvo ob kolonijah (C49)
- Nepozabno vzdušje na morju (C50)
- Nabiranje energije (D35)
- Občutek izobraževanja (D36)
- Pobeg iz sveta skozi sestavljanke (D37)
- Dobro počutje (E41)
- Občutek vključenosti v skupinskih krožkih (E43)
- Boljši občutki v preteklosti (F40)
- Pomanjkanje izbire za starejše (F41)
- Dobro počutje ob kontroli nas lastnim časom (F42)
- Zadovoljstvo s prostim časom
  - Zadovoljstvo z izbiro v društvu (A40)
  - Izkoriščanje časa z bližnjimi (A41)
  - Zadovoljstvo z lastnim preživljanjem prostega časa (A42, B53)
  - Večje zadovoljstvo poleti (B54, B55)
  - Nezadovoljstvo pozimi (B56)
  - Želja po vključitvi v aktivnosti (C51, C52, D38)
  - Pomanjkanje informacij in finančnih sredstev (C53)
  - Delno zadovoljstvo (C54)
  - Zadovoljstvo z možnostjo planiranja prostega časa (D39, D40, E44, E45)
  - Samostojno preživljanje prostega časa (D41)
  - Zadovoljstvo in sproščanje (D42)
  - Občutek vključenosti v skupinskih krožkih (E43)
  - Zadovoljstvo s službo (E46)
  - Nezadovoljstvo (F43)
  - Občutki zadovoljstva v preteklosti (F44)
  - Izgubljanje pomena časa (F45)

- Najljubši način preživljanja prostega časa
  - Uživanje med plesom (A43)
  - Preživljanje prostega časa z bližnjimi (A44, B58, C55, C56, D43, E47, E48, F46)
  - Preživljanje prostega časa z živalmi (B57)
  - Izlet (C57, C58)
  - Sestavljanje sestavljanek (D44)
  - Igranje družabnih iger (D45)
  - Samostojno preživljanje prostega časa (E49)
  - Preživljanje prostega časa z osebno asistentko (E50)
  - Obiskovanje nekdanjih prijateljev (F47)
- Kvaliteta preživljanja prostega časa
  - Kvalitetno preživljanje (A45, B60, C59, D46, D48, E51)
  - Zadovoljstvo s plesnimi nastopi (A46)
  - Ogledi nastopov s strani bližnjih (A47, A48)
  - Sprememba okolja (B59)
  - Izogibanje uporabi elektronike (B61)
  - Preživljanje časa v naravi (B62)
  - Omejene možnosti v bloku (B63)
  - Nedostopnejše obrobje mesta (B64)
  - Pomoč prijateljice (B65)
  - Sodelovanje na kolonijah (C60, C61)
  - Prilagojenost delavnic in iger (C62)
  - Pomen prostega časa za sodelujoče (C63, C64)
  - Izobraževanje skozi izvajanje kolonij (C65, C67)
  - Občutek sprostitve (C66)
  - Posvečanje lastnim hobijem (D47)
  - Izvajanje dejavnosti, ki te veselijo (E52)
  - Spodbujanje izobraževanja (E53)
  - Neprilagojenost priložnostnih aktivnosti (E54, E55)
  - Pomanjkanje prilagojenih pripomočkov (E56)
  - Želja po kvalitetnejšem preživljanju (F48)
  - Razlikovanje prostega časa skozi generacije (F49)
  - Kvalitetno preživljanje časa z pokojnim možem (F50)

- Sprememba kvalitete preživljanja prostega časa(F51)

## RAZVIJANJE PROSTOČASNIH AKTIVNOSTI V OBČINI PTUJ

- Razvijanje prilagojenih prostočasnih aktivnosti
  - Prilagojen ogled košarkarske tekme (A49)
  - Prilagojenost prostora za uporabo vozička (A50)
  - Obnova tržnice (B66)
  - Dostopnost prireditev (B67, D50)
  - Pustovanje
    - Prilagojena povorka (B68)
    - Ne seznanjenost o povorki (B69)
    - Nezmožnost ogleda (B70)
  - Ne seznanjenost o vlogi občine (C68)
  - Neprilagojenost (C69, C70, C71, F54)
  - Želja po večjem vložku občine (C72)
  - Razvijanje prilagojenih parkirnih mest (D49)
  - Majhen napredek (D51)
  - Urejanje dostopnosti na raznih področjih (E57, E58)
  - Zbiranje denarja za prilagojene pripomočke (E59)
  - Urejanje prevozov (F52, F53, F55)
- Napredki
  - Uvajanje prireditev za ljudi z ovirami (A51)
  - Urejanje arhitektonske dostopnosti (A52, B71)
  - Ne opažanje napredka (A53, B72, D52, D53, E61, F56)
  - Vidni napredki društev (C73)
  - Razvijanje prilagojenih programov društev (C74)
  - Poli maraton
    - Sodelovanje na Poli maratonu (C75)
    - Kolesarjenje po trasi (C76)
    - Podaritev prilagojenega kolesa (C77)
  - Vključevanje občine ob svetovnih dnevih ljudi z ovirami (E60)
  - Neprimerna rešitev javnih prevoznih sredstev (F57)
- Predlogi za prihodnost

- Sodelovanje v plesnem društvu (A54)
- Oglaševanje dogodkov ljudi z ovirami (A55)
- Prepozno seznanjanje o dogodkih (A56)
- Velik trud društev z oglaševanjem (A57)
- Širši spekter občine (A58)
- Pustovanje
  - Zmožnost našemiti se (B73, B74)
  - Želja po obisku povorke (B75)
  - Neprilagojenost varnega prostora (B76)
  - Delna prilagojenost povorke (B77)
- Prirejanje poletnih iger (C78)
- Sodelovanje mimoidočih z ljudmi z ovirami (C79, C80, C83, C84)
- Sodelovanje raznih šol (C81)
- Spreminjanje pogleda in predsodkov drugih (C82)
- Prilagojeni koncerti (D54)
- Pomanjkanje varnega prostora (D55)
- Ne izkoriščanje rešitev (D56, D57)
- Predčasen odhod (D58)
- Cenovna nedostopnost (D59)
- Dogodki z možnostjo dokazovanja ljudi z ovirami (E62, E65)
- Prikazovanje prilagojenih dejavnosti (E63)
- Premagovanje predsodkov (E64)
- Urejanje bralnih uric na prostem (E66)
- Prilagajanje športnih aktivnosti za starejše (F58)
- Boljša ureditev prevozov za starejše (F59)
- Neprilagojenost stanovanj (F60, F61)